

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

VALVONTAKERTOMUS 2007

**KERTOMUS
ASIANAJAJIEN
VALVONNASTA
2007**

Suomen Asianajajaliiton julkaisu 2/2008

ISBN-10 952-5552-10-1

ISBN-13 978-952-5552-10-2

ISSN 0781-5840

Paino: Art-Print Oy

Taitto: Vitale / Taina Leino

Sisällys

Puheenjohtajan vuosikatsaus.....	4
KIRJOITUKSIA	
Kokemuksia palkkioriiita-asioista.....	6
Miten välttyä palkkioriidalta	8
Valvonta-asioiden käsittelystä muutamia yksittäisiä poimintoja	10
1 JOHDANTO	12
1.1 Valvontalautakunta ja sen toiminta.....	12
1.1.1 Valvontalautakunnan kokoonpano.....	13
1.2 Valvonta-asioiden käsittely	13
1.2.1 Vireilletulo	13
1.2.2 Tutkittavaksiottamiskynnys.....	14
1.2.3 Asian valmistelu	14
1.2.4 Asian käsittely valvontalautakunnassa	15
1.2.5 Seuraamukset.....	16
1.3 Palkkioriiita-asiat ja niiden käsittely.....	16
1.4 Julkisuus	17
1.4.1 Asiakirjojen julkisuus.....	17
1.4.2 Julkinen päiväkirja.....	18
1.4.3 Julkinen ratkaisuseloste.....	18
1.5 Muutoksenhaku.....	19
2 TAPAUSSELOSTUKSIA.....	20
2.1 Asianajajan laskutus	20
2.2 Asianajajan velvollisuuksista valvontamenettelyssä.....	23
2.2.1. Asianajajan velvollisuus alistua valvontamenettelyyn.....	23
2.2.2. Asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus.....	24
2.3 Asianajajan esteellisyys	25
2.3.1 Tapaohjeiden varsinaista esteellisyyttä koskevat säännöt (TO 11-17 §)	25
2.3.2 Tapaohje 2 § 2.....	26
2.4 Asianajajan huolellisuusvelvollisuus.....	28
2.5 Pesänselvittäjän ja -jakajan yms. toiminta	32
2.6 Asianajajan velvollisuus vastata kirjeisiin (TO 4 §) ja yhteydenpitovelvollisuus päämieheensä (TO 21 §)	35
2.7 Suhtautuminen tuomioistuimeen, vastapuoleen ja kollegoihin	38
2.7.1 Suhtautuminen tuomioistuimeen	39
2.7.2 Suhtautuminen vastapuoleen.....	40
2.7.3 Suhtautuminen kollegaan	43
2.8 Muita tapauksia	44
2.8.1 Asianajajakunnan arvon alentaminen.....	44
2.8.2 Tehtävän vastaanottaminen.....	46
2.8.3 Tehtävästä luopuminen	46
2.8.4 Ns. internet-testamentti	47
2.8.5 Muita ratkaisuja.....	49
3 TILASTOTIETOJA VALVONNASTA	51
3.1 Hallituksen yleisvalvonta.....	51
3.2 Ratkaistut valvonta-asiat.....	51
3.3 Ratkaistut palkkioriiita-asiat.....	52
3.4 Vireille tulleet asiat	52
4 LIITON TOIMISTO	54
5 SAMMANFATTNING	55

Valvontalautakunta laadun varmistajana

Asianajajan ammatti kuuluu niin sanottuihin vaativiin asiantuntija-ammatteihin, professioihin. Siihen kuuluu oleellisena osana vaatimus ammattitaidosta.

Hyvää asianajajatapaa on totuttu pitämään ammattieettisenä koodina, mutta on huomattava, että se sisältää myös ammattitaidollisen vaatimustason määrittelyn. Sitä ei kuitenkaan ole lausuttu yksiselitteisesti ja suoraan. Tapaohjeuudistuksen yhteydessä saattaisi olla järkevää pohtia olisiko mahdollista päätyä vaatimuksen aukikirjoittamiseen esimerkiksi professori Ahti Saarenpään valvontalautakunnan koulutustilaisuudessa esittämällä tavalla potilasvahinkolain ilmaisutapaa käyttäen:

“Asianajotehtävät tulee hoitaa kokeneen ammattihenkilön tiedon ja taidon tasolla.”

Voimassa olevissa hyvässä asianajajatapaa koskevissa ohjeissa on ammattitaidon vaatimus lausuttuna tapaohjeiden 13 § 2, 22 § 2 ja 41 § 1 pykälissä.

Tapaohjeiden 22 § 2 ja 41 § 1 sisältävät seuraavat laadulliset vaatimukset:

- Asianajajan antama lainopillinen neuvo on perustettava asian vaatimiin tutkimuksiin (22 § 2)
- Asianajajan on huolellisesti perehdyttävä hänelle uskottuun asiaan ja noudattaen, mitä oikeudenkäymiskaassa ja laissa muutoin on säädetty, hoidettava asiaa tunnollisesti ja joutuisasti (41 § 1)

Asianajajan tulee siis perehtyä toimeksiantajansa asiaan huolellisesti. Hänen on tehtävä asian vaatimat tutkimukset ja lakia noudattaen hoidettava asiaa tunnollisesti ja joutuisasti. Viittaus oikeudenkäymiskaaren noudattamiseen tarkoittaa niitä prosessuaalisia valmiuksia, joita oikeudessa tapahtuva asioiden hoitaminen edellyttää.

Valvontakäytäntöön siirrettynä edellä sanottu tarkoittaa sitä, että keskeisissä asioissa osoitettu tiedon ja taidon puute saattaa johtaa kurinpidolliseen seuraamukseen. Valvontalautakunta joutuu ottamaan kantaa siihen, mitä asianajajan asiantuntijana olisi tullut tietää.

Tässä yhteydessä on todettava, että valvontaasioissa on varsin tavanomaista, että päämies,

joka on hävinnyt asiansa oikeudessa, lopulta purkaa tyytymättömyytensä omaan asianajajaan kantelun muodossa. Tällöin moite usein sisältää väitteen siitä, että asia olisi tullut hoitaa kokonaan toisella tavalla kuin mihin asianajajan kanssa oli päädytty. Valvontalautakuntaa halutaan käyttää ikään kuin ylimääräisenä muutoksenhakuasteena.

Valvontalautakunnan kanta on tällaisten moitteiden osalta varsin selkeä. Se ei voi lähteä tutkimaan asiaa materiaalisesti uudelleen ja antaa jälkikäteistä oikeudellista näkemystä siitä, miten asia alun perin olisi tullut hoitaa. Vain selkeät tiedon ja taidon puutteet johtavat seuraamuksiin.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 13 § sisältää säännöksiä lähinnä esteellisyydestä, mutta sen 2 momentti asettaa myös ammattitaidollisen vaatimuksen asianajajalle.

”Asianajajan on muutoinkin torjuttava tehtävä, jos on olemassa jokin seikka, joka ilmeisesti estää asianajajaa vapaana sivuvaikutteis- ta tai asian edellyttämällä joutuisuudella ja tarmolla valvomasta toimeksiantajan etuja. (13 § 2)”

Ammattitaito saattaa olla se ”jokin seikka”, joka estää asianajajaa asian edellyttämällä tarmolla valvomasta toimeksiantajan etuja. Asianajajan on torjuttava toimeksianto, jonka hoitamiseen vaadittavaa asiantuntemusta hänellä ei ole. Erikoistuminen alallamme on lisääntynyt ja kaikkien oikeusalojen asiantuntemusta tuskin kellään meistä on.

Miten sitten nuori, aloitteleva ja kokematon asianajaja voi asiantuntemusta ja kokemusta hankkia ja toimeksiantoja vastaanottaa. On lähdeittävä siitä, että vastaanottaessaan toimeksiannon asianajaja sitoutuu vähintäänkin hankkimaan toimeksiannon hoitamisen edellyttämän tiedon ja taidon. Asian vaatimat tutkimukset on tehtävä, siihen on huolellisesti perehdyttävä ja se tulee tunnollisesti hoitaa. Aloittelevalta asianajajalta vaaditaan enemmän työtä vaadittavan tiedon ja taidon hankkimisessa, mutta vaatimustasosta ei asiantuntija-ammatin ollessa kyseessä voi tinkiä. Tähän on päämiehen voitava luottaa.

Aarno Arvela

asianajaja
valvontalautakunnan puheenjohtaja

Hannu Rajalahti

Kokemuksia palkkioriita-asioista

Palkkioriita-asioiden suositusmenettely on ollut voimassa runsaat kolme vuotta. Tähän mennessä kertyneiden kokemusten perusteella on jo mahdollista esittää joitakin arvioita järjestelmän toimivuudesta ja merkityksestä.

Vireille tulleiden palkkioriita-asioiden määrät ovat olleet koko ajan noususuunnassa. Palkkioriita-asioiden suhteellinen osuus kaikista valvontalautakunnassa käsitellyistä asioista on myös kasvanut. Suositusta on pyydetty selvästi useammin verrattuna siihen, mitä vastaavia asioita aikaisemmin käsiteltiin välimiesmenettelyssä. Varsin suureen osaan asioista liittyy myös kantelu asianajajan menettelystä. Oman kokemukseni mukaan pesänselvittäjien ja -jakajien laskutus on merkittävin asiaryhmä, josta suositusta pyydetään.

Hyvää asianajajatapaa koskeva ohje laskun kohtuullisuudesta on väljä eikä sellaisenaan anna valvontalautakunnalle konkreettista ohjetta laskun määrän arviointiin. Ohje asianajopalkkioiden määräämisperusteistakaan ei tavanomaisissa asioissa tuo harkintaan juuri muuta lisäapua kuin sen, että palkkioon voivat vaikuttaa työn määrä ja laatu sekä tehtävän vaikeusaste ja kysymyksessä olevan

etuuden arvo ja merkitys. Kuten tunnettua, asianajajilla ei ole kilpailulainsäädännön vuoksi voinut olla enää vuosikausiin yleistä palkkiohinnastoa. Näin olleen palkkioriita-asiaa käsittelevä valvontalautakunnan jaosto joutuu tukeutumaan paljolti jäsentensä kokemuksiin ja arviointikykyyn kohtuullisista veloituspäämistä kussakin asiassa.

Valvontalautakunnan tulisi mielestäni ratkaista palkkioriita-asia arvioimalla laskun kohtuullisuus nimenomaan niiden perusteiden pohjalta, joihin hakija vetoaa. Palkkioridoissahan osapuolet voivat, toisin kuin valvonta-asiaissa, myös sopia asian. Monesti hakija kuitenkin pitää laskutusta vain yleisesti kohtuuttoman korkeana, jolloin valvontalautakuntakin arvio laskun määrän kokonaisvaltaisesti. Osassa hakemuksia kuitenkin riitautetaan yksilöidysti vain tiettyihin toimenpiteisiin käytetty aika tai veloitusteruste, jolloin suositusharkintakin on syytä kohdentaa laskutukseen vain näiltä osin.

Myös hakemukseen vastaavan asianajajan kannattaa arvioida hakemusta tältä pohjalta. Viimeistään tässä vaiheessa asianajajan on pystyttävä perustelemaan, miksi laskussa yksilöity toimen-

pide on suoritettu ja minkä vuoksi siihen on uskottavasti voinut kuluja laskun mukainen aikamäärä. Vastauksista joskus henkivä kiertely ja välttely koituu yleensä asianajajan vahingoksi. Silloin tällöin hakemuksissa väitetään, että laskutusperusteet tai laskun suuruusluokka ovat tulleet asiakkaalle täytenä yllätyksenä. Vaikka väite ei ehkä useinkaan pidä paikkaansa, on syytä korostaa, että uudelle asiakkaalle on aiheellista kertoa avoimesti toimiston noudattamat veloitusperusteet ja ainakin päämiehen pyynnöstä ilmoittaa toimeksiannon kestäessäkin, minkä verran laskutettavaa on siihen mennessä kertynyt.

Huomio on kiinnittynyt myös siihen, että lasku on voinut olla selvässä epäsuhteessa riidan kohteena olleeseen intressiin verrattuna. Erityisesti silloin, jos asiakas edellyttää tehtäväksi asian intressiin nähden suhteettomia toimia, asianajajan on pystyttävä osoittamaan, että toimet ja niiden aiheuttamat kulut ovat olleet päämiehen ehdottomasti vaatimia. Muussa tapauksessa laskua on yleensä suositeltu alennettavaksi.

Käsittelyssä on ollut myös tapauksia, joissa on päädytty suositteluun, ettei asiakasta laskuteta

ollenkaan. Tilanteet ovat yleensä liittyneet valvonta-asiaan, jossa on katsottu asianajajan rikkoen huolellisuus- tai selvitysvelvollisuuttaan niin merkittävästi, että minkään määräinen laskutus ei ole tuntunut kohtuulliselta.

Tähänastinen kokemus palkkioritojen käsittelystä on osoittanut, että myös palkkio-ohjeet ovat uudistuksen tarpeessa. Ainakin yksityisasiakkaan tulisi saada laskussaan enemmän informaatiota tehdyistä toimenpiteistä ja ajankäytöstä toimenpiteittäin. Vaikka etukäteistä hinta-arviota ei ymmärrettävästi useinkaan pystytä ilmoittamaan, asianajajan voidaan edellyttää antavan asiakkaalleen ainakin jälkikäteen niin kattavan selvityksen toimistaan, että myös laskun kohtuullisuus on nykyistä paremmin arvioitavissa. Palkkionmääräytymisperusteiden uudistaminen on syytä tehdä samassa yhteydessä kuin hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet muutoinkin ajanmukaisesti.

Hannu Rajalahti

valvontalautakunnan jäsen
oikeusneuvos

Markku Ylönen

Miten vältyt palkkioriidalta

Vuonna 2004 toteutetulla asianajajalain muutoksella palkkioritojen välimiesmenetely korvattiin suositusmenetellyllä, jossa valvontalautakunta antaa suosituksen siitä, mitä on pidettävä kohtuullisena palkkiona asianajotehtävän suorittamisesta. Vuosien 2005–2007 aikana valvontalautakunta on ratkaissut 221 palkkiorita-asiaa, joista 68 tapauksessa valvontalautakunta on päättänyt suositella asianajajan laskuttaman palkkion kohtuullistamista. Näiden tapausten perusteella voidaan tehdä joitakin yleisiä huomioita siitä, miten asianajaja toisin toimimalla olisi välttänyt palkkioriidan.

Palkkioriitaan johtaneet syyt voidaan toimeksiannon ajallisen kulun perusteella jakaa toimeksiannon syntyhetkeen perustuviin, toimeksiannon suorittamisaikaan perustuviin ja toimeksiannon päätyttyä ilmeneviin syihin.

Toimeksiannon syntyhetkeen perustuvat palkkioriidat ovat usein aiheutuneet siitä, että asianajaja ja asiakas ovat jääneet eri käsitykseen siitä:

- laskuttaako asianajaja asiakastaan siitä, että hän tutustuu asiakkaansa toimittamaan asiakirjamateriaaliin ennen kuin päättää, ottaako hän asian hoitaakseen;
- mitä erilaisia toimenpiteitä asianajajan tulisi asiakkaansa asiassa tehdä ja

- onko toimeksiannon hoitamisesta aiheutuvasta palkkiosta sovittu vai onko asianajaja antanut vain summittaisen arvion aiheutuvista kustannuksista.

Valvontalautakunta on eräässä ratkaisussaan todennut asianajajalla olevan oikeuden laskuttaa toimeksiantoon liittyviin asiakirjoihin perehtymisestä kun hän ei nimenomaisesti ollut ilmoittanut tutustuvansa asiakirjoihin veloitusetta. Ratkaisusta huolimatta asianajajan on syytä tällaisissa tilanteissa tehdä asiakkaalleen selväksi, että hän aikoo laskuttaa toimistaan, vaikka hän asiakirjoihin tutustuttuaan päätyisi siihen, ettei hän tämän enempää voi asiassa tehdä. Jos toimeksianto on kovin monitahoinen, on asianajajan syytä selvästi sopia kaikista niistä toimenpiteistä, joihin hän asiakkaansa asiassa ryhtyy. Valvontalautakunta on palkkiorita-asiassa joutunut ottamaan kantaa muun muassa siihen, oliko turvaamistoimenpiteen hakeemisesta sovittu vaiko ei.

Erytisen huolellinen asianajajan tulee olla antaessaan asiakkaalleen arviota asian hoitamisen aiheuttamista kustannuksista. Useissa palkkiorita-asioissa riidan peruskysymyksenä on ollut juuri se, mitä näistä kustannuksista on keskusteltu asianajajan ja asiakkaan välillä. Asiakas on usein, oman ilmoituksena mukaan, ymmärtänyt asianajajan

antaman, asianajajan ilmoituksen mukaan summittaisen ja vain suuntaa-antavan, arvion sopimukseksi toimeksiannon hinnasta. Kun asiakkaan ja asianajajan välisellä keskustelulla ei useinkaan ole ulkopuolisia kuulijoita, olisi asianajajan oman edun mukaista antaa asiakkaalleen tällaiset hinta-arviot kirjallisesti. Asianajajan tulisi myös harkita toimiston palkkiohinnaston antamista asiakkaalle.

Toimeksiannon suorittamisaikaan perustuvat riidat voidaan jakaa kahteen ryhmään. Toisessa ryhmässä palkkioriidan kantaja perustelee hakemustaan sillä, että asianajaja on laskuttanut enemmän kuin toimeksiantoa annettaessa on arvioitu tai keskusteltu toimeksiannon tulevan maksamaan. Toinen perustelu on se, että asianajaja on suorittanut toimeksiannon hoitamisen kannalta turhia ja tarpeettomia toimenpiteitä.

Nämä molemmat perustelut ja väitteet voidaan torjua sillä, että asianajaja toimeksiannon aikana tiedottaa asiakkaalleen sopivin välein, mitä asiassa on jo tehty ja mitä asiassa on vielä tehtävä. Samoin asiakasta on hyvä pitää ajan tasalla siitä, miten toimeksiannon vaatimat kustannukset ovat kehittyneet. Kustannusten kehittymisestä informoiminen on erityisen tärkeää silloin, jos asiakkaalle on annettu edes suuntaa antava arvio kuluista ja asianajaja havaitsee antamansa kustannusarvion ylittyvän.

Toimeksiannon päätyttyä asianajajan toimeksiannosta laskuttaminen ja asiakkaalle annettava lasku ovat tärkeässä osassa. Palkkioriiita-asioissa on ollut tapauksia, jossa asianajaja on laskuttanut huomattavan pitkän ajan kuluttua toimeksiannon päättymisestä. Näissä tapauksissa asiakas on katsonut, varsinkin jos toimeksiannon asianmukaisesta suorittamisesta on ollut erilaisia käsityksiä, että ajan kuluminen on osoitus siitä, että asianajaja on jo luopunut laskuttamasta asiakastaan.

Asianajajan päämiehelleen antaman laskun tulee yleensä olla niin hyvin yksilöity, että asiakas sen perusteella saa tietoonsa, mitä asianajaja on tehnyt ja kuinka paljon toimeksiantoon on käytetty aikaa. Riittävän yksilöity lasku on omiaan estämään palkkioriidan vireille tuloa sillä perusteella, että asiakas katsoisi asianajajan suorittaneen tarpeettomia toimenpiteitä tai käyttäneen toimeksiantoon kohtuuttomasti aikaa. Myös valvontalautakunnan ratkaisun perusteena on asianajajan lasku. Valvontalautakunnan usein käyttämä ”fraasi” toteaa, että laskutetut toimenpiteet ovat olleet tarpeellisia asian hoitamiseksi ja että laskutus määrältään on ollut tavanomaista ja kohtuullista.

Markku Ylönen

Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

Minna Melender

Valvonta-asioiden käsittelystä muutamia yksittäisiä poimintoja

Liiton toimistoon tulleissa yhteydenotoissa on usein kysytty valvontamenettelyyn liittyviä kysymyksiä tai tuotu ilmi muita menettelyyn liittyviä huolenaiheita. Seuraavassa muutama esimerkki epä tietoisuutta aiheuttaneista asioista.

Asianajaja (tai asian kantelija) saattaa valvonta-asiassa ilmoittaa, että asiassa on päästy sovintoon ja valvonta-asian käsittelyn tulisi näin ollen raueta. Näin ei asia kuitenkaan ole. Palkkioriiita-asiat ovat asioita, joissa sovinto on sallittu ja palkkioriiita-asiassa onkin mahdollista, että päästäessä asiassa sovintoon, asian käsittely valvontalautakunnassa raukeaa. Valvonta-asioissa kysymys on kuitenkin Asianajajaliiton asianajajaan kohdistuvasta valvonnasta, jossa liitolla on oikeus tutkia asianajajan menettely, vaikka asia olisikin kantelijan kanssa sovittu. Tätä on perusteltu mm. sillä, että näin vältetään sellaiset väärinkäytösmahdollisuudet, että asianajaja voisi painostaa kantelijaa sovintoon.

Kun kantelu on liitossa tullut vireille, asianajajalta pyydetään vastausta määräajassa. Valvonta-asiassa asianajajalla on velvollisuus antaa häneltä pyydetty vastaus. Palkkioriiita-asiassa tällaista velvollisuutta ei ole, mutta jättäessään vastaamatta asianajaja kantaa riskin siitä, että hakijan kanta asiassa voittaa. Valvonta-asiassa asetettua vastauksen määräaikaa on noudatettava. Painavasta syystä määräaikaa voidaan pidentää, mutta sitä on etukäteen tiedusteltava valvontalautakunnan kyseisen jaoston sihteeriltä. Määräaikaa tunnutaan nykyään pyydettyä hyvin erilaisilla perusteilla ja valitettavasti jopa useaan otteeseen samassa asiassa. Tämä ei ole valvontamenettelyn peruseriaatteiden mukaista ja lykkäys viivyyttää turhaan asian viemistä ratkaistavaksi. Ikävintä asiassa on se, että mikäli määräajan noudattaminen

jostain syystä laiminlyödään, seuraa siitä kurinpidollinen seuraamus. Vastaamisen laiminlyöntiin suhtaudutaan valvontalautakunnassa ankarasti ja yleisin seuraamus siitä on ollut varoitus. Kanteluasiassa, jossa muutoin ei ehkä olisi määrätty kurinpidollista seuraamusta lainkaan, voi siis saada seuraamuksen, jos jättää määräajassa vastaamatta selvityspyyntöön.

Valvontalautakunnalle vastatessaan asianajajan tulee ilmoittaa kaikki asiaan liittyvät ja häneltä kysytyt seikat. Tutkiessaan valvonta-asiaa valvontalautakunta ei ole velvollinen pysyttämään pelkästään kantelukirjoituksessa esitetyissä moitteissa, vaan sillä on oikeus tutkia myös muuta asiassa ilmenevää seikkaa. Avoin vastaaminen valvontalautakunnalle on tärkeää, sillä valitettavasti joskus asianajaja vasta hovioikeuteen valittaessaan tuo esiin sellaisia seikkoja, joiden olemassaolosta valvontalautakunta ei ole ollut ratkaisua tehdessään tietoinen. Asianajaja on ikään kuin säästellyn vastannut valvontalautakunnalle ja saatuaan asiassa seuraamuksen, päättänyt valituskirjelmässään hovioikeudelle tehdä perusteellista selkoa asiasta. Mikäli tämä olisi tehty jo valvontalautakunnalle, seuraamus olisi mahdollisesti voinut jäädä määräämättä.

Huolestuttavaa on myös joissakin valvonta-asioissa tai liiton toimistoon tulleissa puheluissa esiintynyt kantelijoiden oikeuksien vähättely. Kantelijaa on uhattu rikosilmoitusten tekemisellä, kun kantelija on kannellut asianajajasta liittoon. Kantelijasta saatetaan käyttää myös vähätteleviä tai epäasiallisia ilmaisuja. On selvää, että asianajajaan kohdistettuihin kunnianloukkauksiin tulee suhtautua vakavasti, kun tietty raja ylitetään. Maallikko-kantelijan käyttämiä ilmaisuja täytyy kuitenkin

tiettyyn rajaan asti sietää. Rikosilmoituksilla uhkailu ja kantelijan sättiminen eivät kuulu valvonta-asiassa annettavaan vastaukseen.

Asianajajien vastauksissa on saatettu ilmoittaa asiakirjan sisältävän asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Lähtökohtaisesti omalta päämieheltään asianajajalla ei voi olla salassa pidettävää tietoa, joten oman päämiehen kanteluasiassa salassa pidettäväksi ilmoitetulle tiedolle tulisi olla erittäin hyvät perustelut. Muiden tahojen kanteluissa taas on hyvinkin tarkkaan vastauksessaan mietittävä, mitä asiasta voi kertoa asianajosalaisuutta rikkomatta. Tällöin on erittäin tärkeää, että asianajaja selvästi ilmoittaa, mikä osa hänen selvityksestään on salassa pidettävää tietoa. Turvallisinta on esittää tällainen tieto erillisellä asiakirjalla, johon on selvästi alkuun merkitty sen sisältävän asianajosalaisuuksia. Jaoston sihteeri ovat saattaneet aivan sattumalta havaita, että salassa pidettävä osuus on ollut asiakirjan viimeisten liitteiden joukossa ilman sen kummempaa ilmoitusta selvitysosioissa tai se on ollut muun tekstin joukossa ehkä sulkein erotettuna ilman, että sitä olisi mitenkään erityisesti korostettu. Hovi-oikeusvaiheesta kannattaa muistaa, että hovioikeudessa asiakirjat ovat julkisia, joten valittaessaan hovioikeuteen on asianajajan muistettava huolehtia siitä, että salassapitovelvollisuus turvataan myös muutoksenhakuvaiheessa.

Kantelijat ovat usein olleet hämmästyneitä siitä, ettei heillä ole valitusoikeutta valvontalautakunnan ratkaisusta. Kantelijan asema valvontamenettelyssä onkin eräänlainen "ilmiantajan" rooli. Valvonta-asiassa on kysymys Suomen Asianajajaliiton jäseniinsä kohdistuvasta valvonnasta, joissa asianosaisina ovat vain liitto ja asianajaja. Kante-

lija ei ole tässä prosessissa asianosainen, vaan eräänlainen tietolähde. Kantelijalla on oikeus antaa vastauksensa asianajajan asiassa antamaan vastaukseen. Asianajajalla on oikeus saada kaikki kantelijan liittoon toimittama aineisto tietoonsa, mutta kantelijalle ei toimiteta asianajajan salassa pidettäväksi ilmoittamaa aineistoa. Kantelija ei valvontamenettelyssä voi esittää asianajajaa kohtaan oikeudellisia vaatimuksia, vaan nämä kysymykset on käsiteltävä esimerkiksi yleisissä tuomioistuimissa. Korkein oikeus on ratkaisussaan (KKO:2008:5) todennut, ettei asianajajaan kohdistuvan valvonta-asian käsittelyssä valvontalautakunnassa tai hovioikeudessa ollut kysymys kantelijan oikeuksista tai velvollisuuksista eikä lautakunnan tai hovioikeuden päätös siten koskenut niitä. Korkein oikeus vahvisti ratkaisussaan sen, ettei kantelijalla ole hovioikeudessakaan oikeutta saada korvausta kuluistaan hovioikeuden varassa hänelle tilaisuuden tulla kuulluksi asianajan valituksen johdosta. Näin ainakin siis asian kirjallisessa menettelyssä.

Todettakoon vielä lopuksi, että liiton säännöissä on selkeästi todettu, että valvontamenettely on kaikille maksuton eikä käsittelyyn osallista voida velvoittaa korvaamaan toiselle osalliselle menettelystä johtuneita kustannuksia, ei edes siinä tapauksessa, jos palkkioriiita-asian ratkaisun jälkeen asiaa käsitellään kärjäoikeudessa. Asianajolaskuun ei siis saa sisällyttää toimenpiteitä, jotka johtuvat palkkioriiita-asian käsittelystä valvontalautakunnassa.

Minna Melender

Suomen Asianajajaliitto,
valvontasektorista vastaava lakimies

1

Johdanto

Asianajajien valvontamenettely ja palkkio-riitojen käsittely uudistettiin 1.11.2004 voimaan tulleella asianajajista annetun lain muutoksella (697/2004) ja oikeusministeriön päätöksellä yleisen asianajajayhdistyksensäntöjen muuttamisesta (934/2004). Asianajajaliiton aloitteesta toteutetun uudistuksen tavoitteina oli ammatillisen valvonnan ja palkkio-riitojen julkisuuden ja luotettavuuden lisääminen, asianajajan ja kantelijan oikeusturvan parantaminen sekä ammatilliseen valvontaan käytettävissä olevien voimavarojen tehokkaampi hyödyntäminen.

1.1 Valvontalautakunta ja sen toiminta

Asianajajien toimintaa koskevien kanteluiden käsittelystä vastaa valvontalautakunta. Suomen Asianajajaliiton hallituksella on edelleen velvollisuus asianajajalain 6 §:ssä säädetyn tavoin valvoa asianajajien toimintaa. Jos hallitus tätä valvontaa suorittaessaan saa aiheen epäillä asianajajan menettelleen velvollisuuksien vastaisesti, sen tulee saattaa asia valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Asianajajan laskutuksen kohtuullisuutta tai palkkiota koskevaa muuta riitaisuutta koskevat asiat käsitellään valvontalautakunnassa palkkio-riita-asiana ja menettely valvontalautakunnassa on asianajajan asiakkaalle maksuton palvelumuoto palkkio-riidan ratkaisuksi menettelyssä, jossa asiakas ei ole asian hävittäjänkään velvollinen korvaamaan asianajajan tai asianajoyhtiön oikeudenkäyntikuluja.

Valvontalautakuntaan kuuluvat puheenjohtaja sekä kahdeksan muuta jäsentä ja viimeksi mainit-

tujen henkilökohtaiset varajäsenet. Puheenjohtajan ja viiden muun jäsenen ja heidän varajäsenenä tulee olla asianajajia ja heidät valitsee tehtävänsä Asianajajaliiton valtuuskunta. Kolmen jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla asianajajakuntaan kuulumattomia oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä asianajotoimintaan sekä lisäksi tuomarin tehtäviin taikka oikeustieteen yliopistolliseen koulutukseen ja tutkimukseen. Asianajajakuntaan kuulumattomat jäsenet ja heidän varajäsenensä nimittää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä, kun ministeriö on saanut Asianajajaliiton puoltavan lausunnon ehdokkaiden kelpoisuudesta tehtävään. Jäsenten toimikausi on kolme vuotta.

Valvontalautakunta toimii kolmena jaostona. Tarkoituksena on, että valtaosa käsiteltävistä valvonta-asioista ja kaikki palkkio-riita-asiat käsitellään ja ratkaistaan lautakunnan jaostoissa. Jaostojen kokoonpanot määrää valvontalautakunta siten, että kuhunkin jaostoon kuuluu kaksi asianajajajäsentä ja yksi asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Jaostojen puheenjohtajina toimivat valvontalautakunnan puheenjohtaja ja valvontalautakunnan keskuudestaan vuosittain valitsemat kaksi varapuheenjohtajaa. Varapuheenjohtajien valinta lautakunnan jäsenten keskuudesta mahdollistaa asianajajakuntaan kuulumattoman jäsenen valinnan varapuheenjohtajaksi ja tämän toimimisen jaoston puheenjohtajana. Palkkio-riita-asioissa puheenjohtajana toimii aina jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Lautakunnan täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheen-

Valvontalautakunnan 1. jaoston jäsenistä kuvassa ovat Hannu Rajalahti (vas), Aarno Arvela, jaoston sihteeri Gunilla Nyström ja Ilkka Salonen.

johtajista sekä vähintään kuusi muuta jäsentä on saapuvilla. Lautakunnan jaosto on päätösvaltainen, kun jaoston kaikki jäsenet ovat saapuvilla.

1.1.1 Valvontalautakunnan kokoonpano

Valvontalautakunnan puheenjohtajana toimivat kertomusvuonna asianajaja Aarno Arvela ja varapuheenjohtajina asianajajat Harri Tuure ja Bernt Juthström (22.6.2007 saakka) ja Olof Rehn 22.6.2007 alkaen. Jaostojen kokoonpanot ja niiden käsittelemien valvonta-asioiden valmistelijoina toimivat sihteerit liiton toimistossa ovat:

Varsinaiset jäsenet

Henkilökohtaiset varajäsenet

1. jaosto

Asianajaja Aarno Arvela (puheenjohtaja)
Asianajaja Ilkka Salonen
Asianajaja Jouko Ylisuvanto
Oikeusneuvos Hannu Rajalahti
Professori Ahti Saarenpää
Sihteeri: Lakimies Minna Melender (23.3.2007 saakka ja lakimies Tuuli Lahikainen 23.3.2007–9.11.2007, valvonta-assistentti Gunilla Nyström 19.11.2007–)

2. jaosto

Asianajaja Harri Tuure (puheenjohtaja)
Asianajaja Pekka Moilanen
Asianajaja Markku Sinivaara
Asianajaja Jukka Holopainen
Professori Eero Backman
Oikeustieteen tohtori Pia Letto-Vanamo
Sihteeri: Valvonta-assistentti Päivikki Hartikainen

3. jaosto

Asianajaja Bernt Juthström
(puheenjohtaja, 22.6.2007 saakka)
Asianajaja Olof Rehn (22.6.2007 saakka)
Asianajaja Olof Rehn
(puheenjohtaja 22.6.2007 alkaen)
Asianajaja Anders Cederberg
Asianajaja Hilka Huiskala
Asianajaja Sinikka Kelhä
Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner
Kärjätuomari Helena Männikkö
Sihteeri: lakimies Elina Rimppi

Täysistunnoissa sihteerinä toimi lakimies Minna Melender.

1.2 Valvonta-asioiden käsittely

1.2.1 Vireilletulo

Yleisimmin asianajajaan kohdistuva kantelu tulee vireille asianajajan oman päämiehen tai päämiehen vastapuolen tekemästä kantelusta tai kantelu liittyy asianajajan toimintaan jossakin määräksenvaraisessa tehtävässä, kuten kuolinpesän pesänselvittäjänä tai -jakajana tai konkurssipesän hoitajana. Lain 6 §:n 3 momentin nojalla valtio-neuvoston oikeuskanslerilla on oikeus saattaa vireille valvonta-asia, jos hän katsoo, että asianajaja laiminlyö velvollisuutensa. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 10 a §:n perusteella tuomioistuimen on ilmoitettava Asianajajaliitolle asianajajalle määrätystä esiintymiskiellosta.

2. jaoston sihteeri Päivikki Hartikainen (vas.) ja jaoston jäsenistä Markku Sinivaara, Pia Letto-Vanamo ja Harri Tuure.

Valvonta-asia tulee lain 7 c §:n mukaan vireille, kun asianajajaan kohdistuva kantelu, valtioneuvoston oikeuskanslerin tai tuomioistuimen ilmoitus saapuu Asianajajaliiton toimistoon. Asianajajaliiton hallituksen tietoonsa saama valvonta-asia tulee vireille, kun hallitus päättää siirtää asian valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Valvonta-asia ei edellytetä asianosaisasemaa, vaan kuka tahansa voi kannella asianajajan menettelystä. Palkkioriihta-asian vireilletulon edellytyksenä on, että hakija on joko asianajajan päämies tai muu asiakas.

1.2.2 Tutkittavaksiottamiskynnys

Asianajajaan kohdistuvilta moitteilta on edellytettävä riittävää yksilöintiä sen vuoksi, että asianajajalta vaaditaan moitteiden johdosta vastaus, jonka hän on 7 d §:n 3 momentin mukaisesti velvollinen avoimesti ja totuudenmukaisesti antamaan. Jos kantelu on niin puutteellinen, ettei asiaa voida puutteellisuuden johdosta ottaa ratkaistavaksi eikä kantelija kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita, valvontalautakunta voi jättää kantelun tutkittavaksi ottamatta. Aikaisemmin ratkaistua asiaa koskevaa kantelua ei oteta tutkittavaksi, ellei kantelussa ole esitetty asiaan vaikuttavaa uutta selvitystä.

Kantelu voidaan jättää tutkittavaksi ottamatta, jos tapahtumista, joista kantelussa on kysymys, on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Vanhentumista ei ole säädetty ehdottomaksi, vaan valvontalautakunnalle on jätetty mahdollisuus ottaa käsiteltäväksi myös viittä vuotta vanhempia tapahtumia koskevat kantelut, jos tähän on aihetta. Säännös vastaa viranomaisvalvontaa suorit-

tavien valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnassa omaksuttua sääntelyä. Vanhentumista puoltaa se, että selvityksen saaminen vanhoista tapahtumista saattaa olla ylivoimaista eikä vanhojen asioiden selvittäminen ole välttämättä oikeudellisesti perusteltua. Vanhentumissäännös ei kuitenkaan koske asioita, jotka oikeuskansleri vaatii käsiteltäväksi.

1.2.3 Asian valmistelu

Valvonta-asioiden valmistelu tapahtuu Asianajajaliiton toimistossa. Vireille tulleet valvonta-asiat jaetaan liiton toimistossa eri jaostojen käsiteltäväksi. Jos kantelussa on kysymys niin vakavasta asiasta, että asia tulee ratkaistavaksi valvontalautakunnan täysistunnossa, valvontalautakunnan puheenjohtaja voi päättää, että asia siirretään suoraan täysistuntoon.

Kaikista vireille tulleista valvonta-asioista on liiton sääntöjen 44 §:n mukaan ilmoitettava välittömästi sille asianajajalle, jota kantelu koskee.

Tutkittavaksi otetuissa asioissa kantelu tai muu asian perusteena oleva asiakirja annetaan asianajajalle tiedoksi. Tiedoksiantoon liitetään jaoston sihteerin käsitys siitä, mistä asiassa kyse ja asianajajalle eritellään ne ammattieettiset moitteet, jotka häneen on kohdistettu. Asianajajalta vaaditaan vastaus kohtuullisessa määräajassa. Valvontamenettelyssä ei asian selvittämiseksi ole riittävää, että asianajajalle pelkästään varataan tilaisuus antaa vastineensa häneen kohdistettujen moitteiden johdosta, vaan lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan on annettava häneltä pyydetty tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Asianajaja ei voi jättää vastaamatta

3. jaoston sihteeri Elina Rimppi ja jaoston jäsenistä Sinikka Kelhä, Marianne Wagner-Prenner ja Olof Rehn.

tai antamatta riittävän yksityiskohtaista vastausta vetoamalla siihen, että vastaamalla hän paljastaisi hänelle uskottuja asianajosalaisuuksia. Jos asianajaja vastatessaan joutuu kertomaan jotakin selailaista, joka on asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa, selityksen tämä osa tulee laatia eri asiakirjaksi ja pyytää se pidettäväksi salassa kantelijalta.

Asianajajan antama vastaus toimitetaan kantelijalle, jolle on varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta. Jos kantelija käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen, toimitetaan kantelijan lausuma tiedoksi asianajajalle mahdollista lausumaa varten.

Kirjeenvaihdon päätyttyä jaoston sihteeri laatii asiasta muistion, mahdollisen ratkaisuehdotuksen ja julkisen ratkaisuselosteen. Tämän jälkeen muistio ja kanteluun liittyvät asiakirjat toimitetaan valvontalautakunnan esittelevälle jäsenelle, jonka tehtävänä on laatia asiasta lopullinen päätösehdotus ja julkinen ratkaisuseloste.

1.2.4 Asian käsittely valvontalautakunnassa

Valvonta-asiat ratkaistaan valvontalautakunnassa jaostossa esittelevän jäsenen esittelystä. Valvontalautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Jaosto tai valvontalautakunnan puheenjohtaja voi aina siirtää harkitsemansa, esimerkiksi periaatteellisesti tärkeän, valvonta-asian ratkaistavaksi valvontalautakunnan täysistunnossa. Jaoston toimivalta ratkaista valvonta-asioita on rajoitettu siten, että jos jaoston käsittelemässä valvonta-asiaa harkitaan seuraamukseksi Asianajajaliitosta erottamista tai seuraamusmaksua,

on asia aina käsiteltävä valvontalautakunnan täysistunnossa. Samaten mikäli jaosto olisi päätyneessä äänestykseen asiassa annettavasta seuraamuksesta, tulisi asia siirtää täysistunnon ratkaistavaksi.

Asian käsittely tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisesti. Koska valvontalautakunnan on huolehdittava siitä, että asia tulee riittävästi selvitettyksi, voi valvontalautakunta järjestää suullisen käsittelyn, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi. Kuulemisperiaatteen mukaisesti sekä asianajaja että kantelija on kutsuttava suulliseen käsittelyyn.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa säädetään oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Sen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita, joihin kuuluu muun muassa suullinen käsittely, sovelletaan myös asianajajajärjestöjen kurinpidolliseen menettelyyn silloin, kun mahdollisena seuraamuksena on asianajajajärjestöstä erottaminen eli mahdollisuus elinkeinon menettämiseen. Tämän vuoksi lain 7 d §:n 2 momentissa on säädetty, että asianajajajyhdistyksestä voidaan erottaa tai seuraamusmaksu määrätä vain, jos asiassa on järjestetty suullinen käsittely. Tällainen asia on aina käsiteltävä täysistunnossa. Liiton sääntöjen 47 §:n mukaan asianosaisten poissaolo suullisesta käsittelystä ei estä asian ratkaisemista.

1.2.5 Seuraamukset

Asianajajista annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan asianajajan tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut tehtävät sekä kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa. Velvollisuuksien rikkomisesta säädetään seuraamukset lain 7 §:ssä. Jos asianajajan todetaan valvonta-asian käsittelyssä ilmitulleiden seikkojen johdosta menetelleen 5 §:n vastaisesti, on valvontalautakunnan määrättävä hänelle kurinpidollinen seuraamus, joita ovat asianajajayhdistyksen jäsenyydestä erottaminen, seuraamusmaksun määrääminen, varoitus ja huomautus. Lain sanamuodon mukaan seuraamus on pakko määrätä, jos asianajajan havaitaan menetelleen lain 5 §:n vastaisesti. Valvontamenettelyssä ei voida jättää seuraamusta määräämättä velvollisuuksien vastaisen menettelyn vähäisyyden tai anteeksiannettavuuden perusteella. Asianajajan menettelyä ohjaavasti on ratkaisukäytännössä kuitenkin seuraamusta määräämättä katsottu mahdolliseksi kiinnittää asianajajan huomiota johonkin hänen menettelyynsä.

Seuraamusmaksun suuruus, määrältään vähintään 500 ja enintään 15 000 euroa, on tarkoitettu määräytymään kokonaisvaltaisen arvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon muun muassa asianajajan menettelyn moitittavuus, kokemus asianajotehtävistä sekä asianajajan taloudelliset olot, jotka vaihtelevat toimiston koon ja sijainnin sekä toimeksiantojen laadun mukaan. Taloudellisten olojen huomioimisella on pyritty päiväsakkojärjestelmän mukaisesti siihen, että seuraamusmaksu olisi oikeudenmukaisessa suhteessa maksajan maksukykyyn.

Seuraamusmaksu suoritetaan Asianajajaliitolle. Maksua koskee liiton sääntöjen 39 §:n määräys, jonka mukaan, jos jäsen jättää suorittamatta yhdistykselle tulevan maksun, hallituksella on oikeus poistaa hänet asianajajaluettelosta. Maksu ei ole valvontalautakunnan määräämänä seuraamuksena täytäntöönpanokelpoinen. Jos seuraamusmaksun määrää muutoksenhakuasteena toimiva Helsingin hovioikeus tai korkein oikeus, se on myös täytäntöönpanokelpoinen.

Eri seuraamusten käyttämisestä säädetään lain 7 §:n 2 ja 3 momenteissa. Jos asianajaja menettelee epärehellisesti tai muulla tavalla tahallisesti loukkaa toisen oikeutta, on hänet kurinpidollisena seuraamuksena erotettava asianajaja-

yhdistyksen jäsenyydestä. Jos epärehelliseen menettelyyn tai toisen oikeuden tahalliseen loukkaamiseen liittyy lieventäviä seikkoja, voidaan seuraamuksena käyttää seuraamusmaksua tai varoitusta.

Jos asianajaja menettelee muulla kuin edellä kerrotulla tavalla hyvän asianajajatavan vastaisesti tai tekee teon, joka on omiaan alentamaan asianajajakunnan arvoa, hänelle on annettava varoitus tai huomautus. Jos asianajajan moitittava käyttäytyminen on toistuvaa tai menettelyyn muuten liittyy raskauttavia seikkoja, seuraamuksena tulee kysymykseen hänen erottamisensa asianajajayhdistyksestä tai seuraamusmaksun määrääminen. Menettelyn toistuvuutta harkittaessa otettaisiin huomioon mikä tahansa pykälässä tarkoitettu asianajajan teko tai laiminlyönti.

Valvontalautakunta voi määrätä erottamis päätöksen noudatettavaksi mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

1.3 Palkkioriiita-asiat ja niiden käsittely

Palkkioriiita-asioissa annettavan suosituksen kohteena on palkkio ja kulujen korvaus, jonka asianajaja tai yhtiö, jonka lukuun hän on toiminut, on asianajotehtävästä veloittanut. Suositusta ei voida hakea asianajajaan tai asianajajayhtiöön kohdistetusta muusta, esimerkiksi vahingonkorvausta koskevasta vaatimuksesta.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 23 §:n 2 momentin mukaan mikäli asianajajan päämies ei pidä laskua hyväksyttävänä, on asianajajan annettava päämiehelleen tieto siitä, miten tämä voi saattaa palkkioita koskevan erimielisyyden Asianajajaliiton palkkioriiitamenettelyssä ratkaistavaksi.

Suosituksen antamista voi hakea asianajajan päämies tai muu asiakas. Asianajajan päämiehellä tarkoitetaan sitä tahoa, joka on antanut asianajajalle tai asianajoyhtiölle toimeksiannon. Muulla asiakkaalla tarkoitetaan esimerkiksi sellaisen kuolinpesän osakasta, jonka jaon asianajaja on suorittanut tuomioistuimen antaman määräyksen perusteella. Asianajajan päämiehen vastapuoli ei ole oikeutettu vaatimaan palkkiosuosituksen antamista, koska hän ei ole toimeksiantosuhteessa asianajajaan tai siihen asianajajayhtiöön,

jonka lukuun asianajaja on toiminut. Asianajolaskuun perustuva maksuvelvollisuus saattaa kuitenkin siirtyä velallisen vaihdoksen vuoksi toimeksiantosuhteen ulkopuoliselle. Näin voi tapahtua esimerkiksi riitaa koskevan sovinnon yhteydessä, jossa asianajajan päämiehen vastapuoli sitoutuu sovinnon ehtona suorittamaan asianajajan laskun.

Suosituksen antamista koskevassa asiassa hakijan vastapuolena on asiaa hoitanut asianajaja ja se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Yhtiön asianosaisasema perustuu siihen, että käytännössä asianajajan toimenpiteistä laskuttaa se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja toimii. Suosituksen hakija voi kohdistaa hakemuksen suosituksen antamisesta joko asianajajaan tai yhtiöön tai molempiin. Suositusta palkkioritaan voi pyytää aina siihen saakka, kunnes hakijan oikeus vaatia palkkion alentamista on vanhentunut. Vanhentuminen määräytyy muualla laissa olevien säännösten nojalla. Vanhentumiseen vetoaminen on hakemuksen tutkimisen tahdonvaltainen edellytys eikä vanhentumista tutkita viran puolesta.

Suosituksia ei anneta sellaisissa tapauksissa, joissa erikoislainsäädännössä on säännöksiä tiettytyyppisten palkkioritoiden ratkaisemisesta. Esimerkiksi konkurssipesän pesänhoitajan palkkiota koskeva riita on ratkaistava konkurssisäännön mukaisesti. Myös yrityksen saneerauksesta annettussa laissa ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annettussa laissa on erityissäännöksiä siitä, missä järjestyksessä selvittäjän palkkiota ja kulukorvausta koskeva erimielisyys on käsiteltävä.

Palkkiorita-asiat valmistellaan liiton toimistossa samaan tapaan kuin valvonta-asiatkin.

Suosituksen antamista koskeva asia käsitellään aina valvontalautakunnan jaostossa ja jaoston puheenjohtajana toimii jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen. Käsitely on pääsääntöisesti kirjallista, mutta jaosto voi tarvittaessa järjestää suullisen käsittelyn.

Jos asianajolaskua koskeva velkomus on saatettu vireille tuomioistuimessa, asianajajan päämies tai muu asiakas voi estää asian käsittelyn tuomioistuimessa saattamalla palkkioritaa koskevan suosituksen vireille Asianajajaliitossa ja tekemällä ennen pääasiaan vastaamistaan väitteen palkkioriidan saattamisesta vireille. Tällöin tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittely tuomioistuimessa keskeytetään, kunnes valvontalautakunnan suositus on annettu.

Asianajajan on ilmoitettava Asianajajaliittoon onko hän noudattanut asiassa annettua suositusta. Noudattamisesta tehdään merkintä julkiseen päiväkirjaan.

1.4 Julkisuus

1.4.1 Asiakirjojen julkisuus

Valvontamenettelyn julkisuuden yhteydessä joudutaan sovittamaan yhteen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain periaatteena oleva julkisen vallankäytön avoimuus ja asianajajalaissa säädetyn asianajosalaisuuden turvaaminen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan Suomen Asianajajaliittoon sen käyttäessä julkista valtaa, eli Asianajajaliiton suorittaessa asianajajien valvontaa ja käsitellessä valvonta-asioita. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 §:n mukaan laki toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuuden vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Viranomaisen asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia, ellei niiden salassapidosta ole säädetty lailla. Toisaalta asianajajista annetun lain 5 c §:ssä on asianajajalle säädetty vaitiolovelvollisuus ja lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan tulee valvonta-asioissa antaa häneltä pyydetty tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Avoimuus ja totuudenmukaisuus tarkoittavat, että asianajaja ei voi selitystä antaessaan jättää kertomatta niitäkään seikkoja, joista hän lain 5 c §:n perusteella on vaitiolovelvollinen.

Ongelma on ratkaistu lainmuutoksen yhteydessä siten, että asianajajista annettuun lakiin lisättiin viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja Asianajajaliiton velvollisuuteen pitää valvonta-asioista julkista päiväkirjaa ja laatia ratkaisusta julkinen ratkaisuseloste.

Lain 7 j §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnalle valvonta- tai palkkiorita-asian käsittelyä varten sekä valvonta- ja palkkiorita-asian ratkaisun sisältävän asiakirjan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen asiakirjasta, jollei asianajajan salassapitovelvollisuudesta muuta johdu.

Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi. Julkisuuslain 24 §:ssä on lueteltu ne perusteet, jotka oikeuttavat pitämään viranomaisen asiakirjan salaisena. Pykälän 6 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kanteluasiakirjat ennen ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle. Asianajajalaissa puolestaan on useampia salassapitoa koskevia määräyksiä. Lain 5 c §:ssä on säädetty asianajajaa koskevasta salassapitovelvollisuudesta, 6 §:ssä liiton hallituksen jäsentä ja asianajajan toimistoa koskevan tarkastuksen suorittajan salassapitovelvollisuudessa ja lain 7 a §:ssä valvontalautakunnan jäsenen salassapitovelvollisuudesta. Julkisuuslain perusteluissa on myös nimenomainen lausuma, jonka mukaan Asianajajaliiton hallussa olevat kurinpitomenettelyä koskevat asiakirjat, joista ilmenee asianajajan asiakasta koskevia tietoja, ovat salassa pidettäviä.

Valvonta- ja palkkioriita-asioiden käsittelyyn liittyvien asiakirjojen julkisuuden osalta Asianajajaliiton vakiintunut tulkinta on ollut, etteivät asiakirjat asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen ole julkisia. Lainmuutoksella ei ole otettu kantaa tähän tulkintaan, vaan ainoastaan selvästi todettu julkisuuslain soveltaminen liiton hallussa oleviin asiakirjoihin.

Asianajajalain uuden 7 j §:n 2 momentin mukaan asiakirja ei missään tapauksessa ole julkinen ennen kuin valvontalautakunnan ratkaisu on annettu tai ratkaisu on asiaan osallisen saatavissa. Liiton sääntöjen 48 §:n 2 momentin mukaan valvonta- tai palkkioriita-asiaan liittyvien tietojen antamisesta päättää valvontalautakunta. Valvontalautakunnan tietojen antamista koskevasta päätöksestä on mahdollisuus valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

1.4.2 Julkinen päiväkirja

Asianajajaliiton velvollisuutena on pitää julkista päiväkirjaa käsiteltäväksi tulevista valvonta-asioista ja palkkioriita-asioista. Julkisen päiväkirjan tarkoituksena on mahdollistaa nykyistä laajemmin tiedon antaminen asianajajan palveluita tarvitsevalle siit, onko asianajaja, jonka puoleen hän on

kääntymässä, ollut valvontamenettelyn kohteena tai asianosaisena palkkioriidassa. Julkiseen päiväkirjaan merkityt tiedot ovat julkisia siitä riippumatta, että ne muutoin saattaisivat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella tai asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen olla salassa pidettäviä.

Julkiseen päiväkirjaan on merkittävät tiedot kantelijasta tai hakijasta, asianajajasta ja tarvittaessa asianajajayhtiöstä, asianimikkeestä, ratkaisun antamispäivästä ja ratkaisun lopputuloksesta. Päiväkirjasta on myös käytävä ilmi asian käsittelyn aihe. Palkkioriitaa koskevissa asioissa päiväkirjaan merkitään myös tieto siitä, onko asianajaja noudattanut valvontalautakunnan antamaa suositusta.

Julkisen päiväkirjan valvonta-asiaa tai palkkioriita-asiaa koskevat merkinnät poistetaan määräajan kuluttua valvonta-asian ratkaisemisesta tai palkkiota koskevan suosituksen antamisesta. Erottamista tai seuraamusmaksun määräämistä koskeva tieto poistetaan kymmenen vuoden, varoitusta koskeva tieto kuuden vuoden, huomautusta koskeva tieto ja tieto siitä, ettei seuraamusta ole määrätty, kolmen vuoden kuluttua valvontalautakunnan ratkaisun antamisesta. Palkkioriita-asiaa koskeva tieto poistetaan kolmen vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Julkisesta päiväkirjasta ei kuitenkaan poisteta tietoja edellä todetun määräajan kuluttua, jos asianajajasta on päiväkirjassa uudempi tieto, jota ei vielä voitaisi poistaa.

1.4.3 Julkinen ratkaisuseloste

Valvontalautakunnan on laadittava jokaisesta valvonta-asian ratkaisusta ja palkkioriita-asiaa annetusta suosituksesta lyhyt seloste, joka on julkinen asiakirja ja pyynnöstä jokaisen saatavilla. Asianajajaliitolla on myös mahdollisuus tarvittaessa saattaa seloste julkisuuteen. Selosteen on tarkoitus olla lyhyt kuvaus asiasta ja siinä annettu ratkaisusta. Selosteesta ei ilmene viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai asianajajan salassapitovelvollisuuden perusteella salassa pidettäviä tietoja.

Julkinen ratkaisuseloste on luonteeltaan informatiivinen eikä sitä säilytetä kauempaa kuin ratkaisua koskeva tieto on merkittynä julkiseen päiväkirjaan.

1.5 Muutoksenhaku

Asianajajalla on aina, kun hänelle on määrätty kurinpidollinen seuraamus, oikeus valittaa valvontalautakunnan tai sen jaoston päätöksestä Helsingin hovioikeuteen. Julkisella oikeusavustajalla, joka ei ole asianajajayhdistyksen jäsen on, ilman nimenomaista säännöstäkin samanlainen muutoksenhakuoikeus.

Oikeuskanslerilla on oikeus hakea muutosta valvonta-asioissa annettuihin valvontalautakunnan tai sen jaoston päätöksiin. Muutoksenhaku-oikeuden toteuttamiseksi kaikki valvonta-asioissa annettavat päätökset toimitetaan tiedoksi oikeuskanslerille.

Kantelijalla ei ole valitusoikeutta, koska kantelija ei ole asianosainen valvontamenettelyssä.

Valvonta-asian käsittelyn tarkoituksena on selvittää, onko asianajaja kantelussa tarkoitettussa tilanteessa toiminut häntä velvoittavien ammattieettisten normien mukaisesti. Käsittelyssä ei tutkita kantelijan asianajajaan kohdistamia vahingonkorvaus- tai muita vaatimuksia, kuten esimerkiksi rangaistusvaatimusta. Kantelijan oikeusasemaan kohdistuvat vaatimukset on ratkaistava yleisessä tuomioistuimessa.

Liiton hallitus antaa valituksen johdosta lausuntonsa hovioikeudelle. Hovioikeuden on valitusta käsiteltäessä varattava oikeuskanslerille, asianajajayhdistykselle ja kantelijalle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta ja tarvittaessa esittää sellaista todistelua ja muuta selvitystä, jonka voidaan olettaa vaikuttavan valituksen ratkaisuun.

2

Tapausselostuksia

Oikeusministeriön vahvistamien Asianajajaliiton sääntöjen 52 §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnan on annettava vuosittain kertomus, jossa on tilastotietojen lisäksi lyhyesti selostettava periaatteellisesti merkittävien valvonta-asioiden vaiheet ja ratkaisun perusteet tarpeellisin osin. Kertomukseen voidaan ottaa muitakin tietoja lautakunnan käsittelemistä asioista ja hallituksen toimenpiteistä asianajajien valvonnassa.

Valvontalautakunnalla on mahdollisuus tarvittaessa saattaa valvonta- tai palkkioriiita-asiassa tehtyä ratkaisua koskeva seloste julkisuuteen myös muulla tavalla. Käytännössä lautakunta on määrännyt periaatteellisesti merkittävistä ja yleiseltä kannalta mielenkiintoisista tapauksista laatimansa referaatin julkaistavaksi Defensor Legis -lehdessä tai niistä laaditaan tapausselostus Advokaatti-lehteen.

Tässä valvontakertomuksessa on referoitu periaatteellisesti merkittäviä ja muutoin mielenkiintoisia kertomusvuoden aikana tehtyjä päätöksiä.

2.1 Asianajajan laskutus

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 23 § 1 momentissa on määrätty, että asianajajan palkkion tulee olla määrältään kohtuullinen. Asianajajan tulee säännöksen 2 momentin mukaan omaloitteisesti ilmoittaa asiakkaalle mahdollisuudesta saada palkkioerimielisyys ratkaistavaksi asianajajalain mukaisessa palkkioriiitamenettelyssä.

Viime vuosina asianajajan laskutusta koskevat kantelut ja palkkioriiita-asiat ovat lisääntyneet. Kanteluissa ja palkkioriiita-asioissa on moitittu asianajajaa kohtuuttoman korkeasta laskutuksesta

tai muista laskutusmenettelyyn liittyvistä seikoista. Vuonna 2007 tuli vireille 96 palkkioriiita-asiaa (vuonna 2006: 97) ja valvontalautakunta ratkaisi kertomusvuonna yhteensä 88 palkkioriiita-asiaa, joista 27 (28 %) asiassa annettiin suositus palkkion alentamisesta. Kaikki palkkioriiita-asioissa tehdyt päätökset, joissa palkkiota on suositettu alennettäväksi, saatetaan liiton hallituksen tietoon sen arvioimiseksi, tuleeko hallituksen yleisvalvontavelvollisuutensa nojalla saattaa annetun suosituksen johdosta vireille myös valvonta-asia.

Asianajajan voidaan katsoa menetelleen normaalia korkeamman laskutuksensa vuoksi hyvän asianajajatavan vastaisesti. Kohtuuton laskutusmenettely on omiaan vähentämään yleistä luottamusta arvostusta koko asianajajakuntaa kohtaan (TO 2 § 2).

Mikäli asianajajan on havaittu menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti selvästi kohtuuttoman korkealla laskutuksellaan, lautakunta on pääsääntöisesti määrännyt hänelle kurinpidolliseksi seuraamukseksi varoituksen tai huomautuksen. Kertomusvuonna mm. kohtuuttomasta laskutuksesta määrättiin jopa seuraamusmaksu.

Seuraavassa käsitellään muutamia vuonna 2006 tehtyjä ylilaskutusta ja laskutusmenettelyä koskevia valvontalautakunnan ratkaisuja.

Kohtuuton palkkio

Hakija moitti asianajajan palkkiota kohtuuttomaksi ottaen huomioon, että asianajaja oli vain kirjoittanut puhtaaksi asianosaisten jo aikaisemmin laatiman 1 200 € suuruisista vahingonkorvausta koskevan sopimuksen. Asiassa oli epäselvää toimeksiannon sisältö. Hakijan mukaan asianajajan tuli vain tarkistaa sopimuksen sisältö, kun taas asian-

ajajan mukaan hänen piti laatia uusi sopimus. Valvontalautakunta katsoi, että vaikka asianajajan olisi tullut laatia kokonaan uusi sopimus, yksinkertaisen sopimuksen laatimisesta laskutettu palkkio 1 374,02 € ei ole ollut sen vaatiman työn määrän ja laadun mukainen. Asianajajalla oli ollut sopimuksen laatimisen apuna jo asianosaisten aikaisemmin itsensä laatima sopimus. Valvontalautakunta suositti, että laskutettua määrää alennetaan yhteensä 488 eurolla (sis. ALV).

Kohtuuton palkkio

Asianajaja oli laskuttanut perunkirjoituksesta yhteensä arvonlisäveroineen 2 454,80 €, josta kuluksen osuus oli ollut 14,80 €. Hakijan mukaan laskutus oli ollut kohtuutonta. Saatujen tietojen mukaan kyse oli ollut niin yksinkertaisesta ja rutiiniluonteisesta perunkirjoituksesta, että valvontalautakunta piti perunkirjoitustilaisuudesta laskutettua palkkiota kohtuuttoman suurena. Kun asianajaja ei esittänyt erityisiä perusteluita palkkion suuruudelle, suositti valvontalautakunta palkkion alentamista 1 454,80 €:lla, jolloin maksettavan laskun loppusummaksi jäi arvonlisäveroineen 1 000 €.

Sovinto tuomioistuimessa

Hakija oli moittinut asianajajan laskua kohtuuttomaksi. Asianajaja ilmoitti, että hän oli velkonut palkkiosaatavaansa käräjäoikeudessa, mutta koska asianosaiset olivat päässeet sovintoon, oli asia vedetty pois. Valvontalautakunta katsoi, että sovinto voitiin rinnastaa tuomioistuimen asiassa antamaan ratkaisuun. Näin ollen, kun asia oli lainvoimaiseen tuomioon rinnastettavalla tavalla sovittu asianosaisten kesken, ei valvontalautakunnalla ollut enää toimivaltaa tutkia hakijan hakemusta, joka jätettiin tutkimatta.

Palkkiosuositus ja valvonta-asia

Valvontalautakunta oli suosittanut asianajajan 1 720 (+ ALV) suuruisen palkkion alentamista 1 000 euroon (+ ALV). Suositeltavan alennuksen määrä oli prosentteina noin 42 ja määrällisesti 720 €. Asiassa oli käynnistetty valvontamenettely sen selvittämiseksi oliko asianajaja laskutuksellaan rikkonut hyvää asianajajatapaa. Valvontalautakunta katsoi, että ottaen huomioon, ettei lasku alunperinkään ollut euromäärältään suuri, suositetun prosentuaalisesti suurelta vaikuttavan alennuksen määrää ei kuitenkaan euromääräi-

sesti pidetty niin suurena ja hyvän asianajajatavan vastaisena, että asianajajalle olisi tullut määrätä kurinpidollinen seuraamus. Ei seuraamusta.

Kohtuuton palkkio

Asianajaja oli toiminut kantelijan avustajana 2 417 € arvoisen mittatilauskaapiston virheitä koskeneessa asiassa. Kantelija moitti asianajajaa mm. siitä, että tämä oli laskuttanut asian hoitamisesta yli 21 000 €, ei toimeksiannon aikana informoinut kantelijaa palkkiolaskutuksensa määrästä, eikä hoitanut toimeksiantoa riittävän huolellisesti ja täsmällisesti. Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli laskuttanut toimeksiannon hoitamisesta yli 21 000 € jutussa, jossa oikeudellinen intressi oli alun alkaen ollut hieman yli 100 €. Tuomioistuin oli velvoittanut asianajajan suorittamaan päämies-tensä vastapuolten oikeudenkäyntikuluja, mitä oli pidettävä poikkeuksellisenä. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan palkkio ei ollut kohtuullinen, vaan täysin epäsuhdassa jutun intressiin nähden. Edelleen valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli laittanut vireille jutun kolmea vastaajaa vastaan ja kanne oli jätetty tutkimatta kahden vastaajan osalta. Asianajaja oli käräjäoikeudessa esittänyt ristiriitaisia väitteitä asianosaisten prosessuaalisesta asemasta. Valvontalautakunta katsoi, ettei asianajaja ollut hoitanut toimeksiantoaan riittävän huolellisesti ja täsmällisesti. Edellä mainitut seikat olivat niin raskauttavia, että varoitusta ei voitu pitää riittävänä seuraamuksena asianajajan menettelystä, vaan kurinpidollisena seuraamuksena asianajajalle määrättiin seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun määrää har-kitessaan valvontalautakunta otti huomioon, että asianajaja oli jo joutunut maksamaan päämiehen-sä vastapuolen oikeudenkäyntikuluja 5 000 euroa. Seuraamusmaksu 2 000 euroa.

Toimistokuluprosentti

Suomen Asianajajaliiton hallitus päätti käynnistää valvontamenettelyn sen selvittämiseksi, oliko asianajajan laskutustapa, jossa laskuihin lisätään 1 tai 4 %:n toimistokulu, hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden ja asianajopalkkioiden määräämisperusteiden mukainen.

Asianajaja katsoi, ettei toimistokulu ollut asianajopalkkioiden määräämisperusteiden 8-kohdassa tarkoitettu yleiskulu, joka oli katettava asianajajan palkkiosta. Asianajotoimiston yleisten toimitus-

ehtojen mukaan toimiston laskuun lisättiin säädetty arvonlisävero kulloinkin sovellettavan verokannan mukaan sekä 4 % yleiskululisä, joka kattoi toimeksiannon hoitamisesta aiheutuneet toimistoyleiskulut. Toimistoyleiskulut olivat eri asia, kuin palkkionmääräämisperusteiden 8-kohdassa tarkoitettut yleiskulut, joka koski asianajotoimiston toiminnan aiheuttamia yleiskuluja. Tässä tarkoitettut asianajotoimiston toimistoyleiskulut sen sijaan olivat muuttuvia ja toimeksiantokohtaisia kuluja, jotka voitiin asiakkaalta laskuttaa ja jotka oli aikaisemmin laskutettukin. Toimistokuluun oli siirrytty mm. siksi, että kyseisten kulujen selvittäminen ja erikseen laskuttaminen aiheuttivat merkittäviä hallinnollisia lisäkustannuksia. Asianajopalkkioiden määräämisperusteissa ei otettu kantaa siihen, miten suoranaiset kulut oli asiakkailta veloittettava ja tämä oli asianajajan ja hänen asiakkaansa välinen sopimuksenvarainen asia. Koska kulu oli laskettu 4 % mukaisena eikä toimiston laskutusjärjestelmään enää merkitty kulujen kohdentumista toimeksiantokohtaisesti, ei jälkikäteen ollut selvitettävissä miten monta valokopiota tms. kussakin toimeksiannossa oli otettu. Asiakkailta ei ole ollut mitään huomauttamista toimistokulujen veloituksesta.

Valvontalautakunta katsoi, että hyvä asianajajatapa edellytti, että asianajajan oli annettava päämiehelleen lasku, missä tarpeen mukaan yksilöitynä mainitaan kaikki asiassa suoritettut toimenpiteet sekä asian aiheuttamat suoranaiset kulut. Asianajopalkkioiden määräämisperusteet edellyttävät, että toimeksiannon hoitamisesta aiheutuneet suoranaiset kulut veloitetaan erikseen ja että asianajaja tarpeen mukaan yksilöi asiassa suorittamansa toimenpiteet sekä asian aiheuttamat suoranaiset kulut. Yleisesti omaksutun käytännön ja palkkionmääräämisperusteiden mukaan kulut oli eriteltävä kohta kohdalta. Asianajaja oli vaadittaessa myös velvollinen määrittelemään miten hänen laskuttamansa kokonaissumma muodostui, ts. osoittamaan miten siihen oli päädytty. Suoranaisilla kuluilla oli tarkoitettu kunkin asian vaatimia erityisiä ja tapaus tapaukselta vaihtelevia suoranaisia kustannuksia, joita asianajajalle koitui asian hoitamisesta. Yleiskuluja olivat sitten muut asianajotoiminnasta aiheutuvat monenlaiset kulut. Palkkionmääräämisperusteissa oli esimerkinomaisesti luetteloitu niitä kuluja, joita pidetään yleiskuluina. Yleiskuluina oli

palkkioista katettava sellaiset kulut, jotka eivät nimenomaisesti liity mihinkään tietyn asiakkaan tehtävän hoitamiseen eivätkä olleet ainakaan vaikeudetta eroteltavissa toimiston eri toimeksiantojen kesken. Yleiskuluihin kuuluviksi oli tästä syystä katsottava esimerkiksi paikallispuhelimaksut jo siitäkkin syystä, ettei niitä voitu vaikeudetta erottaa eri toimeksiantojen kesken.

Asianajajaoikeutta käsittelevässä kirjallisuudessa oli todettu, että asianajajalta saattoi helposti unohtua, että asianajolasku saattoi joutua muidenkin kuin asiakkaan tarkastettavaksi eikä lasku aina sisältänyt riittävästi sellaista tietoa, että esim. ulkopuolinen pystyi päättelemään perustuuko veloitus yleisesti hyväksytyihin veloitusperusteisiin. Asianajajan laskulla oli erilaisia oikeudellisia merkityksiä. Sen ensisijaisena tarkoituksena oli selvittää päämiehelle hänen asiansa hoitamisessa suoritettut toimenpiteet ja asianajajan niistä veloittama palkkio sekä päämiehen asian hoitamisesta asianajajalle aiheutuneet erityiset kustannukset, jotka päämiehen tulee korvata asianajajalle. Oikeudenkäyntiasioissa laskun tarkoituksena oli esittää OK 21 luvun 8 §:ssä tarkoitettu selvitys oikeudenkäynnin asianosaiselle asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneista kustannuksista. Oikeudenkäyntiasiasa tuli vastapuolen ja tuomioistuimen voida ottaa kantaa oikeudenkäyntikuluvaatimukseen. Tällöin oli kysymyksessä tilanne, jossa syntyi asianajopalkkioiden määräämisperusteiden 10-kohdan 1 momentin tarkoittama tarve yksilöidä asian aiheuttamat suoranaiset kulut. Päämiehen etujen valvomiseen kuului myös kannan ottaminen vastapuolen oikeudenkäyntikuluvaatimukseen. Mikäli vastapuolen oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta ei voida tarvittaessa yksilöidä asiassa syntyneitä kuluja, ei vastapuoli voi riittävästi arvioida esitetyn kuluvaatimuksen kohtuullisuutta ja oikeellisuutta.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan noudattama prosenttiperusteinen toimistokulu oli erittelemätön, sillä se perustui ainoastaan tiettyyn prosenttimäärään laskutettavasta palkkiosta eikä todellisiin asiassa aiheutuneisiin kustannuksiin. Se ei sisältänyt asianajajien palkkionmääräämisperusteiden 9 kohdan mukaista selvitystä asiasta aiheutuneista suoranaisista kuluista. Oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen kohtuullisuutta arvioivan tuomioistuimen ja jutun vastapuolen oli mahdotonta ottaa kantaa toimiston kuluerittelyyn. Esittämällä nyt kyseessä olevat laskut oikeuden-

käynnissä päämiestensä oikeudenkäyntikuluvaatimuksina asianajaja oli menetellyt asiassa hyvän asianajajatavan ja asianajopalkkioiden määräämisperusteiden vastaisesti. Huomautus.

Kohtuuton palkkio

Asianajaja oli toiminut kantelijan avustajana elintarvikeliikkeen kaupan peruuntumista koskeneessa riita-asiassa. Hakija katsoi, että asianajajan laskutus asiassa oli kohtuuttoman korkea. Toimenpiteet, jotka asiassa oli suoritettu, eivät voineet oikeuttaa asianajajaa laskuttamaan 10 935,47 €. Valvontalautakunta havaitsi, että asianajaja oli laskuttanut toimeksiannon hoitamisesta mainitun summan, vaikka jutun haastehakemus ei vielä edes ollut valmis ja vaikka kysymys ei ollut poikkeuksellisen laajasta ja vaikeasta asiasta. Palkkio oli ollut selvästi epäsuhteessa toimeksiannon vaatimaan työmäärään. Palkkiota suositettiin alennettavaksi 4 935,47 euroon (alennus 6 000 €). Asianajajalle määrättiin lisäksi kohtuuttomasta laskutuksesta seuraamukseksi varoitus.

Lasku

Asianajaja toimi kuolinpesän osakkaiden avustajana. Kantelijan mukaan asianajaja oli menetellyt huolimattomasti merkitsemällä kaksi asianajolaskua samalla numerolla. Asianajaja ei myöskään ollut toimittanut viimeisintä asiakasvaroista maksettua laskuaan tiedoksi muille osakkaille kuin kantelijalle. Valvontalautakunta katsoi, että arvonlisäverolain säännösten mukaan laskussa oli oltava mm. juokseva tunniste, jolla lasku voitiin yksilöidä. Asianajaja oli eri laskuissa käyttänyt samaa numeroa, jolloin lasku ei ollut yksiselitteisesti yksilöitävissä. Asianajaja ei myöskään ollut toimittanut asianajolaskuaan kaikille päämiehilleen nostettuaan asiakasvaroja laskunsa suorittamiseksi. Huomautus.

Tuomioistuimen kohtuullisiksi katsomat oikeudenkäyntikulut ja asianajajan oma päämies

Asianajaja avusti velkomusasiassa kantajana olutta hakijaa. Käräjäoikeus hyväksyi päämiehen kanteen lähes vaaditun mukaisena ja velvoitti vastaajat korvaamaan hakijan noin 15 000 euron suuruiset oikeudenkäyntikulut. Asianajajan käräjäoikeusvaiheesta esittämään laskuun sisältyi toimenpiteitä yhteensä 118 tuntia. Käräjäoikeuden tuomiossa oli todettu asianajajan laskuun sisältyvän

istuntokäsittelyjen lisäksi matkustamisesta johtunut 24 tunnin ajanhukka. Kun lisäksi otettiin huomioon asianajajan päämiehen asianosaisasema kantajana, käräjäoikeus katsoi, ettei lasku ollut määrältään liiallinen. Hovioikeus pysytti käräjäoikeuden päätöksen oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta. Hovioikeus arvioi asian hoitamisen edellyttämäksi kohtuulliseksi ajankäytöksi 80 tuntia ja katsoi avustajan kohtuulliseksi palkkioksi 8 000 € (+ ALV). Hakijan mukaan asianajajan palkkio käräjäoikeusvaiheen osalta oli kohtuuttoman korkea, koska hovioikeus oli alentanut palkkiota 3 850 eurolla (+ ALV). Hakija ei ollut kiistänyt, ettei asianajaja olisi suorittanut laskusta ilmeviä toimenpiteitä, tai ilmoittanut, että jokin laskutetuista toimenpiteistä olisi ollut tarpeeton. Hakija oli perustellut laskun kohtuullistamista sillä, että hovioikeus oli katsonut asianajajan kohtuulliseksi palkkioksi 11 850 € asemasta 8 000 € (+ ALV). Tuomioistuimen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukainen päätös, jolla hävinnyt osapuoli velvoitettiin korvaamaan vastapuolen tuomioistuimen kohtuullisiksi katsomat oikeudenkäyntikulut, ei sitonut asianajajaa suhteessa omaan päämieheen. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan palkkio käräjäoikeusvaiheen osalta ei ollut kohtuuton huomioon ottaen toimeksiannon laatu ja sen vaatima työmäärä. Lasku oli eritelty toimenpidekohtaisesti eikä siihen valvontalautakunnan käsityksen mukaan sisältynyt toimenpiteitä, joita voisi pitää tarpeettomina tai joita ei olisi suoritettu. Myös asianajajan noin 100 euron tunti-veloitus (0 ALV) oli kohtuullinen. Palkkiota ei suositettu alennettavaksi.

2.2. Asianajajan velvollisuuksista valvontamenettelyssä

2.2.1 Asianajajan velvollisuus alistua valvontamenettelyyn (AAL 6 § 1 ja tapaohjeet 2 § 2)

Asianajajakunnan autonomian perustakeena on toimiva ja ulospäin uskottava asianajajien valvontajärjestelmä.

Jokainen asianajaja on sitoutunut ammatilliseen valvontaan. Asianajaja ei ole oikeutettu saamaan

korvausta valvonnan hänelle aiheuttamista kuluista valvontatoimet käynnistäneeltä henkilöltä tai muultakaan taholta. Kulujen vaatiminen moitteisiin vastaamisen aiheuttamasta työstä antaisi kantelijalle väärän kuvan asianajajien valvontajärjestelmästä ja saattaisi siten alentaa luottamusta asianajajakuntaan ja sen eettiseen valvontaan.

2.2.2 Asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus (AAL 6 § 1 ja TO 50 §)

Asianajajan tulee itse myötävaikuttaa kurinpitöasian selvittämiseen. Hän on velvollinen AAL 6 § 1 momentin, 7d § 3 momentin ja TO 50 §:n perusteella antamaan valvonta-asioissa vastauksen kantelijan häneen kohdistamiin moitteisiin. Tämä koskee jokaista esitettyä moitetta ammattieettisesti virheelliseksi koetusta menettelystä.

Asianajajan vastausvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa valvontalautakunta, sen asiaa esittelevä jäsen, liiton pääsihteeri tai asiaa valmisteleva jaoston sihteeri pyytävät häneltä tietoja tai selitystä asian valmistelun, käsittelyn tai toimiston tarkastuksen yhteydessä.

Asianajaja ei voi kieltäytyä vastausvelvollisuutensa täyttämistä vetoamalla salassapitovelvollisuuteensa. Asianajajista annetun lain 7a § 2 momentin mukaan salassapitovelvollisuus päämiehen asioiden suhteen koskee sekä valvontalautakunnan jäseniä että liiton toimiston henkilökuntaa. Mikäli kantelija ei ole asianajajan oma päämies, selvityksen salassa pidettäväksi ilmoitettuja osia ei toimiteta kantelijan tietoon.

Asianajajan vastausvelvollisuuteen kuuluu myös, että hän on velvollinen noudattamaan selityksen antamiselle asetettua määräaikaa.

Valvonta-asiaa ei ole kysymys rikosoikeudellisesta tuomitsemistoiminnasta vaan asianajajakunnan eettisten sääntöjen noudattamisen valvonnasta. Tästä seuraa, että asianajaja on valvonta-asioissa velvollinen noudattamaan totuutta. Asianajajan tulee antaa totuudenmukaisesti vastaus jokaiseen kantelijan esittämään hyvän asianajajatavan rikkomista koskevaan moitteeseen. Totuudessapysymisvelvollisuus koskee myös jokaista lautakunnan tai liiton toimiston esittämää kysymystä sekä asian selvittämistä suullisessa käsitelyssä.

Valvontalautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus koskee myös tekoja ja laiminlyöntejä, jotka saattavat aiheuttaa kurinpidollisia seuraamuksia, tämän velvollisuuden noudattamatta jättäminen on aina hyvän asianajajatavan vastaista menettelyä.

Lautakunnan seuraamusikäntämissä vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuuden rikkomiseen on suhtauduttu vakavasti. Seuraamukseksi on pääsääntöisesti määrätty vähintään varoitus.

TO 50 §: Asianajajan vastausvelvollisuus

Asianajaja oli valvonta-asiaa pyytänyt kaksi kertaa pidennystä vastauksen antamista varten asetetulle määräajalle. Pidennykset oli myönnetty. Jälkimmäisen määräajan viimeisenä päivänä asianajaja oli toimittanut liiton toimiston faksiviestin, jossa oli ilmoittanut, että ei saisi vastaustaan valmiiksi ennen kuin kuuden päivän kuluttua sanotusta määräajasta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja ei ollut antanut selvitystään asiassa sitä varten määrättyssä ajassa ja oli näin ollen laiminlyönyt velvollisuutensa. Varoitus (asiaan liittyi myös esteellisyys).

TO 50 §: Asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus

Suomen Asianajajaliiton hallitus käynnisti valvontamenettelyn sen selvittämiseksi, oliko asianajaja antanut valvontalautakunnalle antamansa kirjallisen selvityksen totuudenmukaisesti. Asianajajan kirjallisessa selvityksessä antama vastaus oli poikennut siitä, mitä asianajajan asiamies asiassa järjestetyssä suullisessa kuulemisessa oli myöhemmin asiasta kertonut. Asianajajan mukaan suullisessa kuulemisessa annettu selvitys oli pitänyt paikkansa ja kirjallisessa vastauksessa ilmoitettu seikka oli, jutun laajasta asiakokonaisuudesta ja pitkästä kestosta johtuen, muistettu väärin. Kysymys oli inhimillisestä ja tahattomasta erehdyksestä. Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli valvontamenettelyssä antanut virheellistä tietoa siitä, millä perusteella hän oli päämiehen maksaman palkkion lisäksi vaatinut häneltä palkkioennakon maksamista. Ottaen huomioon toimeksiannon laajuus ja siitä kulunut aika, valvontalautakunta piti mahdollisena, että virheellisen tiedon antaminen ei ollut tahallista, vaan oli johtunut asianajajan huolimattomuudesta. Asianajajista annetun

lain 7d §:n 3 momentti ja hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 50 § eivät edellytä, että avoimuudesta ja totuudenmukaisuudesta poikkeaminen olisi tahallista. Hyvää asianajajatapaa voitiin rikkoa myös huolimattomuudesta. Huolimattomuudesta tapahtuva hyvän asianajajatavan rikkominen oli käytännössä tavanomainen kurinpitoseuraamuksen määräämisen peruste. Asianajajista annetun lain 7 §:stä ilmeni, että tahalliseen hyvän asianajajatavan rikkomiseen suhtaudutaan kurinpitoseuraamusta määrättäessä selvästi ankarammin kuin huolimattomuudesta johtuneeseen. Varoitus.

TO 2 § 2 ja 50 §: Asianajajakunnan arvon alentaminen ja asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus

Asianajaja oli toimittanut eräässä vireillä olevassa valvonta-asiassa valvontalautakunnalle lausuman, jossa hän oli kantelijan mukaan loukannut sekä kantelijaa että Suomen Asianajajaliittoa käyttäessään perusteettomia ja asiattomia ilmaisuja toteamalla, että hänet pelattiin kantelulla ja samaan aikaan vireille pannulla pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävästä vapauttamishakemuksella nurkkaan. Asianajajan mukaan kysymyksessä oli malliesimerkki siitä, kuinka liiton jäsenyydestä oli pelkästään haittaa, kun vastapuoli osasi taitavasti käyttää asian tilaa hyväkseen. Asianajaja totesi valvontalautakunnan häneltä kantelun johdosta pyytämässä vastauksessaan lyhyesti, että hän oli aiemmassa vastineessaan lausunut kaiken, mitä hänellä oli lausuttavaa ja että hän oli toiminut asianajajista annetun lain 7 d §:n 3 momentin ja tapaohjeiden 50 §:n määräämällä tavalla. Asianajaja ei siten antanut varsinaista vastausta valvontalautakunnan esittämiin kysymyksiin, vaan ainoastaan lyhyesti viittasi toisen asian yhteydessä esittämäänsä. Valvontalautakunta totesi, että asianajajan oli liiton jäsenenä ensinnäkin alistuttava liiton valvontamenettelyyn ja toisekseen vastattava asiallisesti ja asianajajakunnan arvon mukaisesti myös hänestä tehtyihin kanteluihin. Asianajajan edellä mainittuja väittämiä kantelijaa ja Suomen Asianajajaliittoa kohtaan ei voitu pitää asiallisina eikä asianajajakunnan arvon mukaisina. Asianajaja oli menetellyt vastoin hyvää asianajajatapaa. Huomautus. Asianajaja valitti hovioikeuteen, joka ei muuttanut valvontalautakunnan ratkaisua.

2.3 Asianajajan esteellisyys (TO 2 § 2 ja 11-17 §§)

2.3.1 Tapaohjeiden varsinaista esteellisyyttä koskevat säännöt (TO 11-17 §§)

Asianajajan riippumattomuutta ja lojaalisuusvelvollisuutta päämiestään kohtaan vahvistavia tapaohjeiden esteellisyyssäännöksiä koskevat valvontatapaukset eivät ole aikaisempiin vuosiin verrattuna olennaisesti vähentyneet. Niissä esille tulleet erilaisia ristiriitaisia intressejä koskevat tilanteet ovat usein monimuotoisia ja vaihtelevia ja joskus vaikeita ratkaista.

Hyvän asianajajatavan sisältöä ei ole tyhjentävästi kirjattu tapaohjeisiin. Se kehittyy erityisesti esteellisyytilanteiden osalta jatkuvasti. Tapaohjeet eivät aina anna valmista vastausta konkreettiseen esteellisyysepäilyn aiheuttaneeseen tilanteeseen. Hyvän ohjeena voidaan pitää seuraavaa sääntöä: Jos asianajaja miettii, onko hän esteellinen, niin yleensä hän on.

Asianajaja on aina itse velvollinen pitämään huolen siitä, että hän noudattaa tapaohjeiden ja asianajajaetiikan peruseriaatteista johdettuja esteellisyyssääntöjä. Nämä asianajajaeettiset säännöt asettavat asianajajalle yleensä pitemmälle menevän riippumattomuusvelvollisuuden kuin lain määräykset. Siten esim. oman päämiehen antama suostumus siihen, että asianajaja voi tapaohjeiden aiheuttamasta esteellisyydestään huolimatta hoitaa tämän asiaa, ei ilman muuta poista jääviyden aiheuttamaa ammattieettistä vastuuta (esim. KPL 27.11.1998 § 39, vuoden 1998 valvontakeretomus s. 36). Sekään, että tuomioistuimien on katsonut asianajajan oikeudellisesti jäävittömäksi sen määräämään tehtävään, ei välttämättä vapautta asianajajaa noudattamasta hyvän asianajajatavan sisältämiä esteellisyysnormeja, jotka saattavat olla tiukemmat kuin tuomioistuimen noudattamat normit.

Valvontalautakunnan ratkaisukäytännössä esteellisyys on pääsääntöisesti johtanut varoituksen määräämiseen. Lautakunta määräsi vuonna 2007 yhteensä 40 varoitusta. Varoituksista 7 eli noin 17,5 % määrättiin esteellisyydestä. Lisäksi yhdesä valvonta-asiassa määrättiin huomautus esteellisyyden johdosta.

2.3.2 Tapaohjeiden 2 § 2

Esteettömyyden arvioinnin kannalta tulee kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 2 § 2 momentin mukaan asianajajan tulee välttää kaikkea, mikä saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Tämän vuoksi esteellisysepäilyyn aiheuttaneessa tilanteessa on usein otettava huomioon myös se, mitä epäilyjä käsillä oleva järjestely saattaa herättää ulkopuolisen tarkkailijan mielessä. Vaikka asianajaja itse katsoisikin olevansa esteetön, tosiasioita tuntemattomalle tilanne saattaa näyttää sellaiselta, jossa asianajaja ei voi toimia itsenäisesti ja ulkopuolisista tahoista riippumattomana. Myös tällaisissa asianajajakunnan yleistä luotettavuutta ja arvonantoa heikentävissä tilanteissa toimeksianto tulisi torjua.

Valvontalautakunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että mm. Euroopan ihmisoikeussopimuksen soveltamisen myötä vaatimus siitä, että esteettömänä toimivan tulee myös näyttää puolueettomalta, on tullut viime vuosina entistä painokkaammin esille muillakin yhteiskunnallisilla toiminta-alueilla. Näin on tapahtunut esimerkiksi tuomareiden ja virkamiesten esteellisyysajattelun yhteydessä.

Seuraavassa muutamia valvontalautakunnan esteellisyysratkaisuja.

ESTEELLISYYS TOIMEKSIANTOSUHTEESSA. TO 13 §.

TO 2 § 2 ja TO 13 § 1: Asianajajakunnan arvon alentaminen ja esteellisyys

Tuomioistuimien oli todennut asianajajan esteelliseksi toimimaan päämiehenä asiamiehenä päämiestä koskevassa pakkokeinoasiassa, koska asianajaja oli toiminut samaan aikaan myös jutussa asianomistajina olleiden yhtiöiden asiamiehenä. Asianajaja oli avustanut pakkokeinoasiain käsittelyssä erästä rikoksesta epäiltyä ollutta erään yhteisön hallituksen entistä puheenjohtajaa. Asianomistajina olivat olleet osakeyhtiö ja mainittu yhteisö. Pakkokeinoasian käsittely oli koskenut syytteen nostamista koskevan määräajan pidentämistä. Sanotussa asiassa asianajaja oli toimittanut kärjäoikeudelle asianomistajina olevien yhtiöiden puolesta kirjoituksen samaan aikaan, kun oli avustanut rikoksesta epäiltyä. Valvontalautakunta katsoi,

kun asianajaja samanaikaisesti oli avustanut sekä asianomistajaa että rikoksesta epäiltyä, oli kyse selkeästi tilanteesta, jossa päämiesten edut olivat ristiriidassa keskenään jo lähtökohtaisesti. Asianajajan olisi tullut torjua syyliseksi epäiltyyn avustamista koskeva toimeksianto toimittuaan aikaisemmin asianomistajien avustajana. Asianajaja oli menettelyt tavalla, joka saattoi alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Varoitus.

TO 13 § 1: Esteellisyys

Asianajotoimiston avustava lakimies oli toiminut A Oy:n asiamiehenä osakkeiden lunastusriidassa. A Oy oli hankkinut omistukseensa yli 90 % B Oyj:n osakkeista ja äänistä. A Oy oli lunastamassa vähemmistöosakkeenomistajien osakkeita B Oyj:stä. Lakimies toimi B Oyj:n hallituksen puheenjohtajana. A Oy oli vaatinut välimesoikeutta käsittelemään asian. Kantelija katsoi, että lakimies oli esteellinen toimimaan välimesoikeudessa lunastusriidassa A Oy:n asiamiehenä, koska lakimiehellä B Oyj:n hallituksen puheenjohtajana oli sisäpiiritietoa lunastettavasta yhtiöstä. Toisaalta lakimies edusti lunastajaa, jonka intressissä oli saada yhtiö halvalla. Lakimiehen tulisi yhtiön hallituksen jäsenenä samanaikaisesti huolehtia, että B Oyj:n kaikkia osakkeenomistajia kohdeltiin yhdenvertaisesti. Lakimiehen tuli noudattaa osakeyhtiölain esteellisyysääntöjä eikä hänen olisi tullut ottaa osaa julkista ostotarjousta koskevaan päätöksentekoon. Valvontalautakunta katsoi, että toimiesaan hallituksen puheenjohtajana osakeyhtiössä, jonka osakkeiden lunastusriidassa hän oli välimesmenettelyssä toiminut samanaikaisesti lunastavan osakeyhtiön asiamiehenä, lakimies ei ollut esteellinen, sillä hän ei ollut varsinaisesti toiminut vastapuolten asianajajana. Sen sijaan samanaikainen toimiminen lunastusmenettelyn kohteena olevan osakeyhtiön hallituksen puheenjohtajana ja lunastavan osakeyhtiön asiamiehenä oli kuitenkin menettely, joka oli omiaan aiheuttamaan epäluuloja menettelyn asianmukaisuutta kohtaan ja se saattoi siten alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Kun lakimiehen valvonnasta vastaava asianajaja ei ollut huolehtinut siitä, että hänen avustava lakimiehenä noudatti hyvää asianajajatapaa, asianajaja oli omalta osaltaan toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti. Huomautus.

TO 13 § 1 ja 14 §: Esteellisyys

Asianajaja oli toiminut kantelijan ja hänen yhtiökumppaninsa avustajana 1990-luvun lopulta 2000-luvun alkuun osapuolten yhteisesti omistamiin kommandiitti- ja osakeyhtiöön liittyneissä asioissa. Yhtiömiehillä oli sittemmin tullut kommandiittiyhtiöön liittyviä riitoja. Asianajaja oli toisen yhtiömiehen toimeksiannosta ja asiamiehenä valmistellut hakemusta selvitysmiehen määräämiseksi kommandiittiyhtiöön. Asianajajan toimistossa työskentelevä toinen asianajaja oli viimeistellyt käräjäoikeuteen toimitetun hakemuksen. Kantelijan mukaan asianajaja oli esteellinen toimimaan toisen yhtiömiehen avustajana yhtiömiesten välien riitaututtua. Asianajaja oli toiminut yli kymmenen vuoden ajan kantelijan ja tämän yhtiökumppanin asiamiehenä ja avustajana näiden omistamiin yhtiöihin liittyvissä asioissa. Hän oli ollut mukana keskustelemassa yhtiömiesten kommandiittiyhtiöön liittyvistä riidoista ja vuonna 2001 laatinut kommandiittiyhtiöön ja yhtiömiesten taloudellisten asioiden selvittämiseen ja ratkaisemiseen liittyvän osakeyhtiön osakasopimuksen. Asianajaja oli lisäksi ollut tietoinen vuonna 2003 tehdystä yhtiömiesten päätöksestä koskien mm. toisen yhtiömiehen eroa. Kokouksessa oli ollut läsnä henkilö asianajajan asianajotoimistosta. Asianajaja oli ollut tietoinen siitä, että hakemuksessa tarkoitettu asia oli ollut riidanalainen. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli kyseessä olevan kommandiittiyhtiön ja sen vastuunalaisten yhtiömiesten yhtiöön liittyviä asioita pitkään hoidettuaan toiminut hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden vastaisesti suosituksaan toisen yhtiömiehen toimeksiannosta valmistelemaan hakemusta ja delegoidessaan hakemuksen lopullisen laatimisen toimistossaan työskentelevälle asianajajalle asiassa, jonka kantelija hänen tietensä oli riitauttanut. Asianajaja oli ollut esteellinen. Varoitus.

TO 13 § 1: Esteellisyys

Asianajaja oli toiminut vastaajan avustajana pakkokeinokäsittelyssä, jossa vastaaja vangittiin. Tämän jälkeen asianajaja toimi asianomistajan avustajana asian käräjäoikeuskäsittelyssä. Kantelija katsoi, että asianajaja oli esteellinen toimimaan käräjäoikeuden pääkäsittelyssä vastapuolen avustajana, koska hän oli aiemmin vangitsemisistunnossa toiminut vastaajan avustajana. Asianajajan mukaan

vastaajan puolustajaksi määrätty asianajaja oli ollut esteellinen saapumaan vangitsemisistuntoon ja asianajaja oli toiminut tämän sijaisena pakkokeinokäsittelyssä. Asianajajalle selvisi poliisilaitoksella, että vastaajaa epäiltiin rikoksesta, jossa asianomistajana oli asianajajan aiemmin tuntema henkilö. Asianajaja ilmoitti vastaajalle asiasta ja siitä, että asianomistaja todennäköisesti kääntyisi asiassa asianajajan puoleen. Asiassa sovittiin, että asianajaja toimisi ainoastaan pakkokeinoasian käsittelyssä vastaajan avustajana. Käräjäoikeuskäsittelyssä asianajaja avusti asianomistajaa. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli aikaisemmin neuvotellut päämiehensä vastapuolen kanssa ja avustanut vastapuolta samassa rikosasiassa sen pakkokeinovaiheessa. Asiassa ei ollut merkitystä sillä, mitä tietoja asianajaja oli toimeksiantoja hoitaessaan saanut, oliko vastaajan oikeusturva vaarantunut vai ei tai olivatko asianomaiset hyväksyneet asianajajan menettelyn. Asianajaja oli ollut esteellinen. Varoitus.

ESTEELLISYYS MÄÄRÄYKSENVARAISESSA TEHTÄVÄSSÄ. TO 13 §.**Esteellisyys**

Asianajaja toimi alaikäiselle määrättyä edunvalvojan sijaisena rikosasiassa, jossa lapsen äiti ja tämän uusi puoliso olivat olleet syytettyinä lapsen pahoinpitelystä. Lapsen isän ehdotuksesta asianajaja oli määrätty lapsen edustajaksi. Myöhemmin lapsen isä antoi asianajajalle toimeksiannon hoitaa lapsen huollon ja asumisen muuttamista. Kantelijan mukaan asianajaja ei voinut samanaikaisesti ajaa sekä lapsen isän, että lapsen etua, koska ne olivat ristiriidassa keskenään. Asianajajan mukaan hänet oli määrätty edunvalvojan sijaiseksi pahoinpitelyä koskevaan oikeudenkäyntiin aivan normaalissa menettelyssä. Lapsen huoltoa ja asumista, sekä niiden muuttamista koskeva asia oli vireillä toisaalla jo ennen pahoinpitely-oikeudenkäyntiä ja toimeksianto ainoastaan siirtyi oikeusaputoimistolta asianajajan hoidettavaksi. Asianajajan mukaan hänellä ei ollut esteellinen. Valvontalautakunta katsoi, että toimiessaan kantelijan lapsen edunvalvojana pahoinpitelyä koskevassa asiassa sekä isän avustajana lapsen huoltoa koskevassa asiassa asianajaja ei ollut esteellinen, koska isä ja lapsi eivät olleet toistensa vastapuolia. Ei seuraamusta.

TO 13 § 2 ja 15 §: Esteellisyys

Asianajaja toimi käräjäoikeuden määrämänä pesänjakajana kantelijan ja tämän entisen puolison välillä avioeron johdosta toimitettavassa osituksessa. Kantelijalle oli syntynyt epäily pesänjakajan puolueettomuudesta, koska prosessin edetessä oli käynyt ilmi, että asianajaja tunsu entuudestaan kantelijan entisen puolison uuden puolison. Asianajajan mukaan hänen ollessa tutustumassa ositettavaan omaisuuteen kuuluvaan asuinkiinteistöön hän oli tavannut kantelijan entisen puolison uuden kumppanin, joka oli ollut hänelle entuudestaan nk. hyvänpäiväntuttu. Asianajaja oli myös aiemmin toiminut asiamiehenä asiassa, jossa tämä henkilö oli ollut yksi asianajajan päämiehistä. Asianajaja oli katsonut, ettei hänelle ollut syntynyt esteellisyyttä hoitaa pesänjakajan tehtävää, koska tämä henkilö ei ollut osallinen ositusasiaan eikä ollut ositusasian vireillä ollessa eikä tämän jälkeenkään ollut yhteydessä asianajajaan. Valvontalautakunta katsoi asianajajan tulleen asiassa esteelliseksi, mutta kun kyse oli yllätyksellisestä tilanteesta, joka oli syntynyt tehtävän loppuvaiheessa, eikä sivuvaikutteen aiheuttama seikka ollut osapuoli itse, vaan tämän uusi puoliso, tavanomaisena seuraamuksena pidettävän varoituksen asemasta seuraamukseksi määrättiin huomautus.

TO 13 § 1: Esteellisyys

Kantelija moitti asianajajaa mm. siitä, että tämä oli oikeuden määrämänä pesänselvittäjänä ja -jakajana toiminut samalla osan kuolinpesän osakkaiden asiamiehenä asiassa, joka oli koskenut hänen itsensä vapauttamista pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävästä. Lisäksi asianajaja oli tultuaan vapautetuksi tehtävästä toiminut samojen osakkaiden asiamiehenä pesän selvityskokouksessa. Asianajaja myönsi toimineensa osakkaiden asiamiehenä käräjäoikeudessa ja myös tultuaan vapautetuksi tehtävistään, koska osakkaiden oikeussuoja oli joutunut vaaraan. Valvontalautakunta katsoi, että pesänselvittäjä ja -jakaja toimii perintökaaren säännösten nojalla oikeuden määrämässä tehtävässä, jossa hän ei edustanut ketään yksittäistä kuolinpesän osakasta. Tehtävä edellytti, että siinä noudatetaan kaikkea huolellisuutta ja puolueettomasti valvotaan kaikkien pesän osakkaiden etua ja oikeutta. Mikäli puolueettomuus vaarantuu, pesänselvittäjä ja -jakaja oli

esteellinen toimimaan tehtävässä. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli pesänselvittäjän ja -jakajan määräyksen vuoksi ollut esteellinen toimimaan osakkaiden asiamiehenä tehtävänsä aikana ja myös tehtävän päättymisen jälkeen. Asianajajan menettely oikeuden määrämänä pesänselvittäjänä ja -jakajana ja hänen tehtävästä vapauttamiseen liittyvät seikat olivat kokonaisuudessaan olleet varsin poikkeavia. Asianajaja oli menettelyllään toiminut usealla tavalla vastoin hyvää asianajajatapaa sekä tavalla, joka oli omiaan alentamaan asianajajakunnan arvoa ja vähentämään luottamusta asianajajakuntaan. Varoitus. (myös muita moitteita). Asianajaja valitti hovioikeuteen, joka ei muuttanut valvontalautakunnan ratkaisua.

2.4 Asianajajan huolellisuusvelvollisuus

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 22 §:n 1 momentin mukaan toimeksiannot on hoidettava huolellisesti, täsmällisesti ja tarpeellisella joutuisuudella sekä päämiehelle tarpeettomia kustannuksia aiheuttamatta.

Valvontalautakunnan ratkaisuisissa huolellisuusvelvollisuutta koskevaa tapaohjetta on sovellettu esimerkiksi asianajajan viivyttelyä, virheellisten oikeudellisten neuvojen antamista ja määräaikojen tai toimenpiteiden laiminlyöntejä koskevissa asioissa. Seuraamuksena on yleensä määrätty huomautus ja vakavammissa tapauksissa varoitus.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus

Kantelija moitti asianajajaa siitä, ettei tämä avustaessaan kantelijaa kesätyöpalkkasaataviensa perintää koskevassa asiassa yrittänyt saada palkkasaataviaan palkkaturvan kautta. Työnantaja oli myöhemmin asetettu konkurssiin. Asianajaja oli tiedustellut heti ensimmäisessä neuvottelussa kantelijalta (alle 18-vuotias) oliko työnantajayritys konkurssikypsä. Kantelija ei ollut tietoinen työnantajan maksukyvyttömyydestä ja oli halunnut, että työnantajalle lähetettäisiin perintäkirje, jollaisen avulla kantelijan tuttavalle oli saatavat maksettu. Valvontalautakunta katsoi, että koska kantelija oli kääntynyt asianajajan puoleen työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa ajankohtana, jolloin sanottuja saatavia olisi ollut vielä mahdol-

lista hakea palkkaturvasta ainakin kahden maksukuukauden ajalta, ja kun palkkaturvahakemus olisi ollut tehtävissä ilman lopullista selvitystä saamatomista palkoista, oli asianajaja menetellyt huolimattomasti laiminlyödessään hakemuksen tekemisen ennen vanhentumisajankohtaa. Huomautus. Ratkaisu ei ole lainvoimainen.

Huolellisuusvelvollisuus. Asianajajan lasku

Asianajajaa moitittiin siitä, ettei tämä ollut vastaapuolen asiamiehenä toimiessaan toimittanut ulkomailla asuvalle kantelijalle tämän maksettavaksi tuomittujen korvausten maksamista varten sellaisia pankkitilinsä kansainvälisiä koodeja, jotta lasku olisi voitu maksaa ulkomailta. Asianajaja katsoi, että ns. IBAN- ja SWIFT- tunnusten puuttuminen laskusta ei ollut voinut olla hyvän asianajajatavan vastaista menettelyä ja hän oli antanut tunnukset kantelijatahon otettua häneen yhteyttä puhelimitse. Valvontalautakunta ei havainnut asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti, mutta kiinnitti kuitenkin vastaisen varalle asianajajan huomiota siihen, että IBAN- ja SWIFT- tunnukset tuli olla laskussa, kun oli tiedossa, että osa laskun maksajista asui ulkomailla. Mikäli laskusta eivät löytyneet kaikki tarvittavat laskutustiedot, oli lasku puutteellinen. Laskutustietojen selvittämistä ei voinut jättää asiakkaan tehtäväksi. Lisäksi asianajajan tuli huolehtia siitä, että laskun maksamiselle jäi riittävästi aikaa ja erityisesti silloin, kun maksaja asuu ulkomailla, jonne laskun toimittaminen yleisesti kestää kauemmin kuin kotimaahan. Ei seuraamusta.

Huolellisuusvelvollisuus.

Päämiehen äidinkieli.

Asianajaja avusti kantelijaa perinnönjakoasiassa. Kantelija ei ollut ymmärtänyt kaikkia asianajajan hänelle toimittamia asiakirjoja, jotka olivat olleet suomen kielellä, koska kantelijan äidinkielen oli ruotsi. Tällainen oli ollut esim. asianajajan ilmoitus, ettei hän enää hoida toimeksiantoa. Asianajajan mukaan kantelijan mukana oli usein ollut kantelijan sisko, joka käytti suomen kieltä koko ajan. Asianajajalta ei ollut pyydetty käännöksiä asiakirjoista. Itse perinnönjakoasiaa koskevat asiakirjat olivat ruotsinkielellä ja asianajaja itse oli jonkin verran asioinut kantelijan kanssa ruotsiksi. Asianajajan käsityksen mukaan kantelija oli ollut tietoinen asian eri vaiheista eikä häneltä ollut vaadittu

ruotsin kielen käyttämistä. Valvontalautakunta ei havainnut asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti, mutta kiinnitti vastaisen varalle asianajajan huomiota siihen, että asiakkaan äidinkielen ollessa muu kuin suomi, tuli kiinnittää erityistä huomioita siihen, että asiakas ymmärtää hänelle osoitetut kirjelmät ja muun annetun informaation. Ei seuraamusta.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus.

Edunvalvonta. Viivytely.

Asianajaja oli vuonna 2002 määrätty edunvalvojaksi. Kantelijan mukaan asianajaja oli useista kehotuksista huolimatta laiminlyönyt toimittaa maistraatille edunvalvojan vuositilin vuodelta 2005 määräpäivään 31.3.2006 mennessä. Asianajaja ei ollut esittänyt hyväksyttävää syytä menettelylle ja hänelle oli asetettu sakon uhka vuositilin toimittamiselle. Asianajaja oli toimittanut vuositilin 22.1.2007 ja tämän jälkeen hän oli saanut tiedoksi päätöksen sakon uhan asettamisesta. Asianajajan mukaan hän oli ollut useaan otteeseen yhteydessä maistraattiin asian johdosta ja oli suullisesti ilmoittanut tulevansa hakemaan vapauttamistaan edunvalvojan tehtävästä. Asianajajan tarkoitus oli toimittaa vuositilitys samassa yhteydessä vapauttamishakemuksensa kanssa. Lisäksi asianajaja oli odottanut uutta lääkärinlausuntoa päämiehestään edunvalvontatarpeen olemassaolon toteamiseksi. Valvontalautakunta katsoi, että holhoustoimilain mukainen edunvalvontajärjestelmä oli poikkeuksellisen vahva yksilön itsemääräämisoikeuden suojaamisjärjestelmä. Toimiessaan edunvalvojana asianajajan tuli noudattaa korostettua huolellisuusvelvoitetta päämiehen etujen turvaamiseksi. Asianajaja ei ollut toimittanut maistraatille vuositiliä edunvalvojana päämiehensä omaisuuden hoidosta ajalta määräjän päättymiseen mennessä eikä ollut noudattanut alkuperäistä määräaika tai myöhemmin annettuja jatkettuja määräaikoja. Edunvalvojan tehtävään kuului päämiehen omaisuuden hoitaminen ja tehtävästään edunvalvoja oli tilivelvollinen maistraatille. Valvontalautakunta piti asianajajan viivästystä pitkinä. Varoitus.

TO 2 §1 ja 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus.

Perunkirjoitus.

Asianajaja toimitti perunkirjoituksen ja perinnönjaon kuolinpesässä. Kantelija oli erehdyksessä

merkitty perukirjaan perinnönjättäjän velipuolen tyttärekseksi, vaikka tämä oli todellisuudessa vuoden 1925 ottolapsilain mukainen ottolapsi. Tämän erehdyksen vuoksi kantelija oli saanut perusteetomasti perintöä kuolinpesästä. Kantelijan mukaan virheestä oli aiheutunut hänelle haittaa, koska hänen täytyi maksaa saamansa perintöosuus takaisin. Asianajaja myönsi häneltä jääneen huomaamatta kantelijan virkatodistuksessa ollut maininta ottolapsisuhteesta. Kantelijan ottovanhemmasta annetussa väestötieto-otteesta ei sen sijaan ollut mainintaa ottolapsisuhteesta, vaan kantelija oli siinä merkitty biologiseksi lapseksi, jolloin tällä olisi ollut oikeus perintöön perinnönjättäjän jälkeen. Kantelijan olisi tullut havaita virhe perunkirjasta ja ilmoittaa tästä. Sen sijaan kantelija oli ainoastaan palauttanut valtakirjan perinnönjakoa varten. Myöhemmin kantelija oli kertonut ihmetelleensä jo perunkirjoitustilaisuuteen saamaansa kutsua, koska hän oli ollut siinä käsityksessä, ettei olisi perillisasemassa. Valvontalautakunta katsoi, että vaikka kantelijan ottovanhemmasta annetussa väestötieto-otteesta ei ollutkaan mainintaa ottolapsisuhteesta, oli kantelijasta annetussa virkatodistuksessa kuitenkin ollut tällainen merkintä. Perintöön oikeutettujen selvittäminen oli olennainen osa perunkirjoitusta ja perinnönjakoa, ja edellytti asianajajalta erityistä huolellisuutta perillisten oikeuksien turvaamiseksi ja lainmukaisen jaon suorittamiseksi. Uuden ja vanhan ottolapsilain vaikutukset perimykseen poikkesivat lisäksi merkittävästi toisistaan, joten tästäkin syystä mahdollisten ottolapsien olemassa olo oli aina selvitettävä huolella. Asianajaja oli laiminlyönyt tehdä sukuselvityksen riittävällä huolellisuudella. Huomautus.

TO 22§ 1: Huolellisuusvelvollisuus. Päämiehen aiheeton vapaudenmenetyks.

Asianajaja toimi vangitulle henkilölle käräjäoikeuden määräämän puolustajana. Kantelijan mukaan vangitsemisoikeudenkäynnissä 7.3.2007 käräjäoikeus asetti syytteen nostamisen määrääjäksi 30.4.2007. Syytettä ei ollut nostettu määräämisaikaan mennessä, mutta vangitun vapaudenmenetyks oli jatkunut aina 7.5.2007 saakka, jolloin asianajaja oli tiedustellut käräjäoikeudesta asian etenemisaikataulua. Kantelijan mukaan asianajaja oli laiminlyönyt valvoa päämiehensä etua 30.4.–7.5.2007, koska vangittu olisi pitänyt määrätä

vapautettavaksi, kun syytettä ei ollut nostettu sille asetetussa määrääjässä eikä määrääjän pidennystä ollut haettu. Asianajajan mukaan pääkäsittelyn olisi pitänyt olla viimeistään 13.5.2007. Koska päämies ei ollut ottanut yhteyttä mahdollisen haasteen saamiseksi, oli asianajaja itse alkanut 7.5.2007 selvittää asiaa. Kyseisestä käräjäoikeudesta ei ollut tapana ottaa yhteyttä asianajajaan pääkäsittelypäivästä sopimiseksi eikä sieltä lähetetty käsittelyilmoitusta puolustajaksi määrätylle. Asianajaja katsoi, että ottamalla yhteyttä sekä syyttäjään että tuomariin hän oli valvonut päämiehensä etua asianmukaisesti. Asianajaja oli olettanut syytteen nostamisen tapahtuneen määräämisaikana ja hänellä oli ollut perusteltu syy olettaa päämiehensä vapauden menetyksen jatkamiselle olleen laillinen peruste. Asianajajalla oli ollut oikeus luottaa siihen, että viranomaiset olivat toimineet asiassa asianmukaisesti. Päämies oli laskettu vapaaksi asianajajan aloitteesta. Valvontalautakunta katsoi, että puolustajan tuli valmistautua huolellisesti pääkäsittelyyn riittävän ajoissa. Tähän kuului syytteen hankkiminen, joka tuli tapahtua heti syytteen nostamista koskevan määrääjän päätyttyä erityisesti tällaisessa tilanteessa, jossa puolustajalla ei ollut tiedossaan asialle määrättyä käsittelypäivää. Pääkäsittelyn tuli alkaa kahden viikon kuluessa syytteen nostamisen määräpäivästä. Sen ajankohta olisi voinut olla varsin pian asianajajan yhteydenoton jälkeen, jopa sitä ennen. Menettelemällä riittävän huolellisesti asianajaja olisi voinut estää päämiehensä aiheettoman vapauden menetyksen. Huomautus.

TO 16 § 2- ja 3-kohdat, 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus. Oikeus luopua toimeksiannosta. Päämiehen korvausvelvollisuutta koskeva sitoumus.

Kantelijat ovat moittineet asianajajaa mm. siitä, että tämän palveluksessa oleva lakimies oli asettanut haastehakemuksen tekemisen edellytykseksi sen, että kantelijat olisivat allekirjoittaneet paperin, jossa oli kerrottu jutun huonosta menestymismahdollisuudesta ja jolla velvoitettiin kantelijat korvaamaan asiamiehelleen ne vastapuolen oikeudenkäyntikulut, jotka tuomioistuimista mahdollisesti velvoittaisi asiamiehen yhteisvastuullisesti korvaamaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n perusteella. Asianajaja oli antamas-

saan vastauksessa kertonut jutun menestymismahdollisuuksien olleen huonot, mutta kantelijoiden tästä huolimatta vaatineen asian viemistä kärjäoikeuteen. Lakimies oli halunnut kirjallisen ilmoituksen siitä, että kantelijat olivat tietoisia asian heikosta menestymismahdollisuudesta. Lisäksi hän oli halunnut turvata kuluriskin osaltaan, mikäli haastehakemus olisi toimitettu kärjäoikeudelle ja asiamies olisi velvoitettu korvaamaan vastapuolen kulut asiassa. Valvontalautakunta katsoi, että korvausvelvollisuutta koskevan sitoumuksen vaatiminen oli kantelun tarkoittamassa tilanteessa merkinnyt sitä, että lakimies oli tarjoutunut toimimaan asianajajaetiikan vastaisella tavalla siitä kuluriskin päämiehille siirtäen. Valvontalautakunta katsoi lakimiehen valvonnasta vastaavan asianajajan laiminlyöneen valvontavelvollisuutensa salliessaan lakimiehen vaatia päämieheltään tällaista sitoumusta ja yleisemmin salliessaan tällaisen käytännön toimistossaan. Varoitus.

TO 22 ja TO 23 § 1 ja 2 mom.:

Huolellisuusvelvollisuus. Informointi-velvollisuus palkkiorita-asiamenettelystä.

Asianajaja oli toiminut kantelijoiden avustajana vuonna 1990 tehtyyn kiinteistökauppaan perustuneessa velkomusasiassa. Kärjäoikeus velvoitti asianajajan päämiehet maksamaan kantajille maksamattomina kauppahintasaatavina kanteessa vaaditun määrän laillisine korkoineen ja korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Asianajaja laati hovioikeudelle valituskirjelmän. Kantelijat vaihtoivat tämän jälkeen luottamuspuolan vuoksi avustajaa. Kantelijat moittivat asianajajaa siitä, että tämä ei kärjäoikeudessa ja hovioikeudelle laatimassaan valituskirjelmässä vedonnut yli kymmenen vuotta sitten erääntyneisiin ja vanhentuneisiin viivästyskorkoihin. Asianajaja ei myöskään ollut informoinut kantelijoita mahdollisuudesta saattaa palkkiota koskeva erimielisyys Asianajajaliiton valvontalautakunnan ratkaistavaksi. Asianajaja oli myös kieltäytynyt hakemasta vastuuvakuutuksestaan korvausta kantelijoille aiheuttamastaan taloudellisesta vahingosta. Lopuksi kantelijat katsoivat, että asianajajan palkkio hovioikeusvaiheen osalta oli kohtuuttoman korkea. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli laiminlyönyt vedota 10 vuoden vanhentumisaikaan ilman hyväksyttävää syytä. Asianajaja ei

ollut hoitanut toimeksiantoa riittävän huolellisesti ja täsmällisesti. Asianajaja oli lisäksi laiminlyönyt antaa kantelijoille tiedon siitä, miten nämä voivat saattaa palkkiota koskevan erimielisyyden valvontalautakunnan ratkaistavaksi. Asiassa ei ollut merkitystä sillä, että asianajaja oli lähettänyt kantelijoille hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet tai että kantelijoilla oli uusi avustaja. Asianajajan itsensä ratkaistavissa oli se, oliko hän aiheuttanut asiakkaalleen vastuuvakuutuksesta korvattavaa vahinkoa ja halusiko hän tehdä ilmoituksen vahingosta vakuutusyhtiölle. Valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja olisi menetellyt moittitavasti kieltäytyessään hakemasta vastuuvakuutuksestaan korvausta vahingosta, jonka kantelijat katsoivat asianajajan aiheuttaneen. Valvontalautakunta oli asiaan liittyvässä palkkiorita-asiassa suosittanut asianajajan hovioikeusvaiheen osalta esittämän laskun kohtuullistamista 53 %:lla. Huomautus. Asianajaja valitti ratkaisusta hovioikeuteen, joka ei muuttanut valvontalautakunnan ratkaisua.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus

Asianajaja sai toimeksiannon hoitaa valitusasia Maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan erästä TE-keskuksen antamasta päätöksestä. Päätöksen mukaan valitus tuli tehdä 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti valituksen tutkimatta, koska se oli toimitettu sinne myöhästyneenä. Asianajaja oli kantelijan edustajana toimineelta henkilöltä saaman tiedon perusteella olettanut, että valituksen määräaika oli 30 päivää lisätynä seitsemän päivää postileiman päivämäärään. Asianajajan päämies oli kuitenkin saanut tiedon päätöksestä saantitodistuksella tapahtuneella tiedoksiannolla, jolloin määräaika oli asianajajan laskemaa lyhyempi. Asianajaja kertoi luottaneensa kantelijaa edustaneen henkilön ilmoitukseen siitä, että määräaika valituksen tekemiseen oli 30 päivää lisätynä seitsemällä päivällä postileimasta ilmenevään postituspäivään. Asianajajalle ei ollut toimitettu minäänlaista saantitodistusta siitä, milloin päätöksen tiedoksisaanti oli tosiasiasa tapahtunut. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja ei ollut tarkastanut päämiehen edustajan määräajasta ilmoittamaa virheellistä tietoa, jonka johdosta valitus oli toimitettu liian myöhään ja jätetty tämän johdos- ta tutkimatta. Huomautus.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus

Asianajaja avusti kantajana toiminutta kantelijaa työsuhteen päättämistä koskeneessa asiassa. Käräjäoikeus hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli kieltäytynyt esittämästä kirjallisia todisteita, jotka kantelijan mielestä olisivat osoittaneet kantelijan näkemyksen oikeaksi. Asianajaja ei myöskään ollut kutsunut oikeuteen todistajia riittävän ajoissa. Asianajaja ei muistanut, miten hän oli ollut todistajiin yhteydessä eikä sitä, oliko todistajille luvattu olla myöhemmin asian tiimoilta yhteydessä. Asianajaja oli siinä vakaassa käsityksessä, että todistajat saapuivat oikeuteen, koska asiasta oli kantelijan kanssa niin sovittu. Valvontalautakunta totesi, että asian huolelliseen hoitamiseen kuului yhteyden ottaminen todistajiin riittävän ajoissa ja sen selvittäminen, että todistajat tulevat pääkäsittelyyn, vaikka todistajien kutsumisesta olisi sovittu päämiehen kanssa. Asian huolelliseen hoitamiseen kuului myös pääpiirteisten muistiinpanojen tekeminen asianajajan, päämiehen ja todistajien välisestä yhteydenpidosta. Asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti laiminlyödessään selvittää, että todistajat tulevat pääkäsittelyyn. Lisäksi asianajajan tuli edes pääpiirteittäin pystyä selvittämään yhteydenpitoaan päämiehen ja todistajien kanssa. Huomautus.

TO 22 § 1 ja 24 § 1: Huolellisuusvelvollisuus. Toimeksiannon olemassaolo.

Asianajaja oli toiminut asiassa erään alaikäisen kuolinpesän osakkaan maistraatin määräämänä edunvalvojan sijaisena testamentin moitetta, testamenttiomaisuuden vastaanottamista ja yhteisomistuksen purkamista ja testamenttiomaisuuden myyntiä koskevassa asiassa sekä edelleen osituksessa ja perinnönjaossa. Kantelijat katsoivat, että asianajaja oli ylittänyt toimivaltansa tehdessään kuolinpesien jaossa sovintoesityksen, vaikka kantelijat eivät olleet valtuuttaneet häntä sitä tekemään. Asianajaja katsoi, että hänellä oli toimeksianto tapaohjeiden 14 §:n tarkoittamalla tavalla myös kuolinpesän muilta osakkailta pesänselvittämiseen ja perinnönjaon toimittamiseen tähtäävien toimenpiteiden suorittamiseen. Asianajajan mukaan kantelijat pyysivät häntä tekemään pesässä sovintoesityksen. Valvontalautakunta katsoi, että kantelijoilla oli perusteltu syy olettaa,

että asianajajan aktiivisuus asiassa oli perustunut edunvalvontamääräykseen, jonka nojalla suoritettujen toimenpiteiden palkkiosta kantelijat eivät olleet vastuussa. Asianajajan olisi tämän vuoksi ennen toimenpiteisiin ryhtymistään tullut tehdä selväksi kantelijoille, että hänen pesän selvittämiseen ja perinnönjaon toimittamiseen tähtäävät toimenpiteensä veloitetaan pesän muilta osakkailta erikseen. Asianajaja ei ollut riittävän selvästi ilmoittanut, kuka palkkion maksaa, vaikka pesän osakkaat olivat sitä kysyneet. Valvontalautakunnan mukaan asianajajan pesänselvittämiseen ja perinnönjakoon tähtäävät toimet olivat edellyttäneet nimenomaista toimeksiantoa, jota asianajajalla ei ollut. Näin ollen pesänselvitys- ja jakotoimien osalta asianajajalla ei myöskään ollut toimeksiantajaa. Asianajajalla ei ollut osakkaiden nimenomaista suostumusta eikä toimeksiantoa pesänselvittämis- ja perinnönjakotoimiin, josta asianajaja oli kuitenkin laskuttanut pesän osakkaita. Jättäessään varmistamatta, että hänellä oli toimeksianto pesän osakkailta, asianajaja oli menetellyt huolimattomasti ja vastoin hyvää asianajajatapaa. Varoitus. Asiaan liittyvässä palkkioritaasiassa valvontalautakunta suositti, että asianajaja luopuu kaikista palkkio- ja kuluvaatimuksistaan pesän osakkaita kohtaan.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus

Kantelija moitti asianajajaa mm. siitä, että toimeksiannon hoitamisesta lähetetty lasku oli toimitettu kantelijalle siten, että hänellä oli ollut tosiasiasa maksuaikaa vain muutama päivä (lasku saapunut 8.12. ja eräpäivä 14.12.). Valvontalautakunta totesi, että asianajajan tuli varata päämiehelleen kohtuullinen maksuaika, mikä tässä tapauksessa ei ollut toteutunut. Huomautus.

2.5 Pesänselvittäjän tai -jakajan yms. toiminta

Pesänselvittäjän, -jakajan tms. toimintaa koskeneissa kanteluissa seuraamukseen johtaneet moitteet ovat usein koskeneet viivyttelyä tehtävän suorittamisessa tai yhteydenpitovelvollisuuden laiminlyönnistä pesän osakkaisiin nähden tai tehtävän huolimattomasta hoitamisesta. Yleinen väite on myös muiden pesänosakkaiden suosi-

minen ja pesänselvittäjän ja -jakajan puolueellinen suhtautuminen ja toiminta kantelijan suhteen.

Pesänselvittäjää ja -jakajaa koskevista kanteiluissa on usein moitittu myös jaon materiaalista sisältöä. Näiltä osin valvontalautakunta on todennut, ettei sillä ole toimivaltaa tutkia jaon materiaalisia kysymyksiä, vaan näiden tutkiminen kuuluu yleiselle tuomioistuimelle.

Pesänselvittäjää ja -jakajaa koskevien asioiden suhteellinen osuus kaikista ratkaistusta asioista oli kertomusvuonna säilynyt suunnilleen samana kuin vuonna 2006 eli ne muodostivat vajaan neljäsosan kaikista kanteluista.

Kertomusvuonna lähes kolmanneksessa pesänjakajaa yms. koskevista kanteluista määrättiin kurinpidollinen seuraamus.

Laissa ei ole voitu asettaa pesänselvittämistä ja -jakamista koskevia määräaikoja pesien suuren erilaisuuden vuoksi. Tästä syystä valvontalautakunnan on tapauskohtaisesti harkittava TO 22 § 1 momentin pohjalta, onko tehtävän pitkittymisen pesän laatu ja laajuus huomioon ottaen aiheutunut asianajajasta johtuvasta syystä. Mikäli pesänselvittäjän- tai jakajan tehtävää ei ole hoidettu tarpeellisella joutuisuudella eikä asianajaja ole esittänyt hyväksyttävää hänestä riippumatonta syytä sen pitkittymiselle, kurinpidolliseksi seuraamukseksi on määrätty vähintään huomautus.

TO 1 § 2, 13 § 2, 15 § 1, 21 § 1 ja 22 § 1: Viivytely, oman asian yhdistäminen, tietojenantovelvollisuuden laiminlyönti.

Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli viivytellyt kuolinpesän pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävissään. Asianajaja oli jäänyt odottamaan erään toisen kantelijan tekemää samaa kuolinpesää koskevaa valvontalautakunnan ratkaisua asiassa. Valvontalautakunnan ratkaisun jälkeen hän oli tiedustellut tuon toisen valvonta-asian kantelijan mielipidettä siitä, voiko asianajaja jatkaa pesänselvittäjänä ja -jakajana asiassa. Saatuaan kuulla olevansa kyseisen kantelijan mielestä esteellinen tehtävään, oli asianajaja jättänyt käräjäoikeudelle hakemuksen, jossa pyysi vapautusta tehtävästä. Valvontalautakunta katsoi, että koska asianajajaa koskevassa aikaisemmassa valvonta-asiassa ei ollut kysymys esteellisyydestä, vaan siitä, oliko asianajajalla ollut oikeus nostaa kuolinpesän varoista palkkioennakkoa ilman pesänosakkaiden suostumusta, oli asianajaja

menetellyt hyvän asianajajataivan vastaisesti yhdistäessään häntä koskevan valvonta-asiamenettelyn tehtävänsä kuolinpesän pesänselvittäjänä ja -jakajana. Asianajaja oli antanut oman asiansa vaikuttaa asianajotehtävän suorittamiseen. Mikäli asianajaja oli katsonut, ettei hän kantelijan tekemän kantelun johdosta enää kyennyt toimimaan puolueettomana pesänselvittäjänä ja -jakajana asiassa, olisi hänen tullut pikimmiten hakea tuomioistuimelta vapautusta tehtävästään. Asianajaja ei myöskään ollut ilmoittanut pesän osakkaille jäävänsä odottamaan valvontalautakunnan ratkaisua toisessa valvonta-asiassa. Valvontalautakunta katsoi asianajajan laiminlyöneen tietojenantovelvollisuutensa jättämällä pesänselvityksen kesken ilman, että oli informoinut asiasta ja sen syistä pesänosakkaita ja viivytelleen toimeksannon hoitamisessa. Huomautus.

TO 22 §: Viivytely

Kantelijan mukaan asianajaja oli viivytellyt jaon saattamista päätökseen kahdessa kuolinpesässä, jossa asianajaja toimi pesänselvittäjänä ja -jakajana. Pesänselvittäjää oli haettu syksyllä 2002 ja hänet määrättiin kesällä 2003. Asianajaja oli luvannut yrittää tehdä jaon loppukesään 2006 mennessä pystymättä sitä kuitenkaan tekemään. Asianajaja myönsi, että jako oli viivästynyt, mutta se oli johtunut siitä, että pesät olivat olleet riitaisia ja hän oli pyrkinyt asiassa sovintoratkaisuun. Pesään oli liittynyt myös vaikeita ratkaistavia kysymyksiä. Valvontalautakunta katsoi, että pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävänä oli selvittää pesä, saattaa se jakokuntoon ja jakaa pesä. Asianajaja ei ollut selvittänyt millä tavalla hän oli yrittänyt saada jakoasiaa eteenpäin. Pelkkä toteamus siitä, että asianajaja oli pyrkinyt asiassa sovintoratkaisuun, ei ollut riittävä perustelu sille, ettei jakoasia ollut edennyt. Jako oli edelleen kesken. Huomautus.

TO 22 §: Viivytely

Asianajajaa moitittiin siitä, että tämä oli pesänjakajana viivytellyt jaon loppuunsaattamisessa, vaikka valvontalautakunta oli vuotta aikaisemmin jo antanut hänelle huomautuksen viivytelmästä. Asianajaja myönsi, että pesänjaon loppuunsaattaminen oli hänen raskaasta työruuhkasta johtuen ajoittunut loppuvuoteen. Valvontalautakunnan käsityksen mukaan jako oli edelleen kesken.

Valvontalautakunta katsoi, että koska asianajaja oli jatkanut viivyttelyä aikaisemmin saamastaan huomautuksesta huolimatta, huomautusta ei ollut pidettävä asiassa riittävänä seuraamuksena. Varoitus.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus. Asiakasvarat.

Asianajaja oli toiminut kuolinpesän pesänselvittäjänä ja -jakajana. Kantelijan mukaan asianajaja oli nostanut kuolinpesän tililtä siihenastisen pesänselvityspalkkionsa kysymättä tähän kantelijan lupaa. Asianajaja ei ollut toimittanut kantelijalle palkkiolaskuaan. Valvontalautakunta totesi, että pesänselvittäjällä oli oikeus saada pesän varoista pesän laatuun ja laajuuteen sekä tehtävän suorittamiseen käytettyyn työhön katsoen kohtuullinen palkkio ja korvaus kuluistaan. Tämä tarkoitti, että palkkiota voi saada vain työstä, joka oli jo tehty. Pesänselvittäjän palkkio ja kulut olivat kuolinpesän velkaa, jotka pesänselvittäjällä oli oikeus maksaa pesän osakkaita kuulematta ja heiltä suostumusta saamatta. Valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja olisi menetellyt moitittavasti maksaessaan kuolinpesän tililtä palkkiolaskunsa. Asiakasvarojen hoitoa koskevan ohjesäännön mukaan asianajajan oli käytettyään asiakasvaroja jo tehdystä työstä aiheutuneen palkkionsa maksamiseen annettava nostoa koskeva tilitys laskun tai muun kirjallisen selvityksen muodossa viivytyksettä asiakkaalleen. Asianajaja oli ilmoittanut puhelimitse kantelijalle ja toisen osakkaan asiamiehelle veloittamansa palkkion suuruudesta mutta ei ollut toimittanut osakkaille kirjallista selvitystä asiakasvaroista tapahtuneesta palkkionsa nostamisesta. Asianajaja ei ollut hoi- tanut toimeksiantoa asiakasvarojen hoitoa koskevan ohjesäännön edellyttämällä tavalla riittä- vän huolellisesti ja täsmällisesti. Huomautus.

Pesänselvittäjän ja jakajan palkkio. Ennenaikainen hakemus.

Asianajaja toimi pesänselvittäjänä ja -jakajana kahdessa kuolinpesässä. Asianajaja oli laskuttanut välilaskulla kuolinpesää noin 25 000 €. Pe- rinnönjakokirjassa asianajaja oli varannut pesänselvittäjän ja -jakajan palkkioon vielä 25 000 €. Kaksi pesänosakasta oli pitänyt palkkiota koh- tuuttomana. Valvontalautakunta katsoi, että pe- rintökaaren 19 luvun 20 §:n1 momentin mukaan

pesänselvittäjällä ja perintökaaren 23 luvun 4 §:n 4 momentin mukaan pesänjakajalla oli oikeus saada pesän varoista pesän laatuun ja laajuuteen sekä tehtävän suorittamiseen käytettyyn työhön katsoen kohtuullinen palkkio sekä korvaus kuluistaan. Pesänjakajan tuli määrätä jakokirjassa palkkiostaan. Asianajaja oli jakokirjassa ja asiassa antamassaan vastauksessa antanut arvioita pe- sänjakajan palkkiosta asiassa. Asianajaja ei ollut vielä antanut lopullista määräästä palkkion mää- rästä. Koska asianajaja ei ollut vielä antanut mää- räystä palkkiostaan, valvontalautakunta katsoi, että hakemuksen tutkiminen oli ennenaikaista ja jätti hakemuksen tässä vaiheessa tutkimatta.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus. Pesänselvittäjän ja -jakajan harkintavalta.

Kantelijan mukaan asianajaja oli toimiessaan kä- räjäoikeuden määräämänä pesänselvittäjänä ja -jakajana toiminut kuolinpesän edun vastaisesti myydessään kuolinpesästä määrään alle sen käyvän arvon. Kauppahinta oli 6 000 euroa alhai- sempi kuin erään osakkaan tekemä ostotarjous. Lisäksi asianajaja oli ilmoittanut osakkaille, että myytävä määräala oli 1,5 hehtaaria, kun se oli todellisuudessa ollut 2,1 hehtaaria. Asianajajan mukaan määrään myymisestä oli oltu yksimie- lisiä. Määräala oli pantu myyntiin ja siitä oli tar- jottu 34 000 €. Kiinteistönvälittäjän suositukses- ta asianajaja oli hyväksynyt tarjouksen kuultuaan vielä osakkaiden mielipidettä. Yhden osakkaan edunvalvoja A ei ollutkaan hyväksynyt kauppaa, jolloin asianajaja oli joutunut hakemaan määrään myymiselle myyntiluvan. Muut osakkaat eivät olleet hyväksyneet A:n tekemää ostotarjousta. Myyntiluvan saatuaan asianajaja oli kehottanut osakkaita tekemään tarjouksen määräänalasta, jolloin pesän ulkopuolinen ostaja oli tarjonnut 36 000 € ja A 42 000 €. Asianajaja oli pitänyt kiinteistön siirtymistä A edunvalvottavan perintö- osaan osakkaan edun vastaisena usealla eri pe- rusteella. Muut osakkaat eivät olleet suostuneet siihen, että yksi osakas olisi saanut määrään itselleen. Hyväksyty ostotarjous oli vastannut kiin- teistönvälittäjän antamaa arviota käyvästä hin- nasta. Maistraatin mukaan, koska pesään oli mää- rätty pesänjakaja, tuli tämän harkita oliko A:n edunvalvottavan puolesta tekemä sopimus tämän edun mukainen. Asianajajan mukaan ostotarjouk- sessa pinta-alaksi oli ilmoitettu noin 1,5 hehtaaria.

Ostotarjouksessa ja varsinaisessa kauppakirjassa oli ollut sisällöltään sama määräalan sanallinen määritelmä. Osakkaat olivat koko ajan olleet tietoisia määräalan todellisista rajoista eikä hinta ollut pinta-alaperusteinen.

Valvontalautakunta totesi, että kuolinpesä oli ollut riitainen ja perinnönjako oli sen vuoksi pitkittynyt. Kuolinpesän muut osakkaat olivat hyväksyneet asianajajan toimenpiteet ja kiirehtineet pesän jakoa. Kun otettiin huomioon kaikki kuolinpesän jakoon liittyvät seikat, myydessään määräalan kuolinpesän kiinteistön 36 000 eurolla asianajajan ei voitu katsoa ylittäneen hänelle pesänjakajana kuuluvaa harkintavaltaa. Ottaen huomioon sen, että määräalan kauppahintaan ei vaikuttanut kohteen pinta-ala, osakkaiden tietoisuus myytävän määräalan rajoista, ja se, että pinta-alojen erotus ei ollut kovinkaan merkittävä kaupan luonne huomioon ottaen, valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja ei olisi toiminut asiassa riittävän huolellisesti ja täsmällisesti. Ei seuraamusta. Äänestysratkaisu (8-1). Vähemmistöön jäänyt valvontalautakunnan jäsen katsoi, että asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti myydessään kiinteistön halvemmalla hinnalla. Vähemmistöön jääneen jäsenen mielestä asianajajan menettelyä ei voitu pitää kuolinpesän kokonaisuuden kannalta asianmukaisena eikä asianajaja ollut hoitanut tehtävänsä riittävän huolellisesti. Vähemmistöön jäänyt jäsen olisi määrännyt kurinpidolliseksi seuraamukseksi huomautuksen.

TO 22 § 1: Huolellisuusvelvollisuus

Asianajaja toimi pesänselvittäjänä ja -jakajana kahdessa kuolinpesässä, jossa erään kuolinpesän osakkaan osuus toisesta kuolinpesästä oli ulosmitattu. Kantelijat moittivat asianajajaa mm. siitä, että tämä oli liittänyt jakokirjaluonnokseen liitteeksi kihlakunnanviraston ulosotto-osaston laatiman asialuettelon, josta oli ilmennyt tarkalleen niiden velkojan määrät ja syntyperuste, jotka olivat erällä kuolinpesän osakkaalla ulosotossa. Asianajaja katsoi, ettei kyseisissä tiedoissa ollut mitään salassapitosäännösten vastaista. Valvontalautakunta totesi, että ulosotto-osaston yksityiskohtainen asialuettelo ei ollut julkinen asiakirja, eikä asianajaja pesänselvittäjänä ja -jakajana olisi saanut liittää sitä jakokirjaluonnoksen oheen. Huomautus.

2.6 Asianajajan velvollisuus vastata kirjeisiin (TO 4 §) ja yhteydenpitovelvollisuus päämieheensä (TO 21 §)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 4 § 1 momentin mukaan asianajaja on velvollinen viivytyksettä vastaamaan asianajotoiminnassa saamiinsa kirjeisiin ja muihin tiedusteluihin. Jos kirjeeseen ei voida heti vastata, on kirjeen saapuminen kiireellisesti vahvistettava ilmoituksin, että vastaus annetaan niin pian kuin se on mahdollista. Tapaohjeiden 21 § 1 momentin mukaan asianajajan on annettava sopivin tavoin tietoja päämiehelle tehtävän täyttämiseen liittyvistä seikoista sekä vastattava niitä koskeviin tiedusteluihin asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Kantelukirjoituksissa on usein moitteita siitä, että asianajajan päämies tai kuolinpesän osakas ei ole mielestään saanut riittävästi tietoa siitä, missä vaiheessa asian käsittely on tai mitä hänen asialleen on tehty. Kantelija on yleensä samalla esittänyt epäilyjä siitä, että toimeksiannon hoitaminen on kokonaan laiminlyöty. Usein asianajaja moititaan siitä, että kantelijan yhteydenotto-pyyntöihin ja tiedusteluihin ei lainkaan vastata.

Asianmukainen yhteydenpito päämieheen sekä vastaaminen viivyttelämättä asian hoitoa koskeviin tiedusteluihin saattaa useissa tapauksissa ehkäistä muutoin aiheettoman kantelun tekemisen ja säästää asianajajaa vastaamisen vaivalta ja työajan menetykseltä. Tapaohjeiden mukaan vastausvelvollisuus koskee myös muiden kuin päämiehen yhteydenottoja.

Mikäli asianajaja esim. sähköpostiviestillä tai muutoin todisteellisesti informoi päämiestä tai vastaa päämiehelle, on hänen huomattavasti helpompaa osoittaa, että on vastaamis- ja tiedonantovelvollisuutensa täyttänyt.

Kurinpidolliseksi seuraamukseksi yhteydenpito- ja vastausvelvollisuuden rikkomisesta on pääsääntöisesti määrätty huomautus. Seuraavassa referoidaan muutamia tällaisia valvontalautakunnan ratkaisuja.

TO 4 §: Vastaamisvelvollisuus

Asianajaja ei ollut vastannut kantelijan lähettämään kirjeisiin. Asianajajan mukaan hän oli kokenut kantelijan yhteydenoton yksityisluontoiseksi

asiaksi eikä ammatilliseksi yhteydenottopyynnöksi. Näissä olosuhteissa asianajaja ei ollut kokenut, että hänellä asianajajana olisi ollut kantelijalle mitään sellaista annettavaa, mikä olisi häntä auttanut. Koska kantelijan asia oli ollut toisen kollegan hoidossa, ei asianajaja myöskään ollut saanut ottaa suoraan yhteyttä kantelijaan. Valvontalautakunta katsoi, että koska asianajaja oli aiemmin samassa asiassa avustanut kantelijaa, ei kantelijan myöhempää yhteydenottoa voitu pitää yksityisluontoisena yhteydenottona, vaan nimenomaan asianajajan asianajotoiminnassa saamana kirjeenä, johon asianajajan olisi tullut vastata. Tähän vastaamisvelvollisuuteen ei vaikuttanut se, että asiaa mahdollisesti jo hoiti toinen asianajaja. Huomautus.

TO 4 §: Vastaamisvelvollisuus

Edellä selostetussa ratkaisussa tarkoitettu sama kantelija moitti erästä toista asianajajaa siitä, että tämä ei vastannut kantelijan tälle lähettämään kirjeeseen. Kantelija oli kirjeessä käsitellyt mm. edellä mainittua oikeudenkäyntiä ja pyytänyt asianajajaa saapumaan vankilaan tapaamaan kantelijaa. Asianajaja oli vastauksessaan myöntänyt jättäneensä vastaamatta kantelijalta saamaansa kirjeeseen. Asianajaja ei ollut aikaisemmin toiminut missään asiassa kantelijan avustajana. Kirje oli saapunut asianajajalle 28.4.2006 ja kantelu Suomen Asianajajaliittoon jo 9.5.2006. Asiassa kulunut lyhyt aika huomioon ottaen asianajaja ei ollut laiminlyönyt vastaamisvelvollisuuttaan. Ei seuraamusta.

TO 4 §: Vastaamisvelvollisuus

Kantelija moitti asianajajaa siitä, ettei tämä ollut vastannut hänen yhteydenottopyyntöönsä. Asianajaja totesi, että oli valvonta-asian tultua vireille vastannut kantelijalle. Valvontalautakunta katsoi, että koska asianajaja oli vastannut kantelijalle vasta yli kuukauden kuluttua yhteydenottopyynnöstä ja vasta valvonta-asian tultua vireille, oli asianajaja laiminlyönyt viivytyksettä vastata asianajotoiminnassaan saamaansa tiedusteluun. Huomautus.

TO 4 §: Vastaamisvelvollisuus

Kantelija moitti asianajajaa siitä, ettei tämä pesänselvittäjänä ja -jakajana ollut ajanut hänen asioitaan perinnönjaossa ja oli jättänyt vastaamatta kantelijan kirjeisiin ja tiedusteluihin. Asianajajan

mukaan kantelijalla oli asiassa oikeustieteellisen koulutuksen saanut henkilö avustajana. Asianajaja oli alussa vastannut kantelijan kirjeisiin, mutta koska sekavien kirjeiden lähettäminen oli jatkunut vuosikautia asianajajan vastauksista huolimatta, hän oli lopettanut kirjeisiin vastaamisen. Valvontalautakunta katsoi, ettei pesänselvittäjän ja -jakajan tehtäviin kuulunut kantelijan avustaminen perinnönjaossa ja että asianajaja oli vastannut kantelijan kirjeisiin ja yhteydenottopyyntöihin. Valvontalautakunta katsoi, että oli kohtuutonta vaatia asianajajaa vastamaan samaa asiaa koskeviin lukemattomiin ja sisällöltään epäselviin kirjeisiin jatkuvasti, kun niissä esitettyihin kysymyksiin oli jo aikaisemmin vastattu. Ei seuraamusta.

TO 4 § ja 50 §: Vastaamisvelvollisuus. Asianajajan vastaamisvelvollisuus.

Asianajaja oli laiminlyönyt muista työkiireistään johtuen vastata päämiehen yhteydenottopyyntöihin. Valvontalautakunta pyysi asianajajalta vastata häntä kohtaan esitettyjen moitteiden johdosta, mutta asianajaja ei antanut häneltä pyydettyä vastausta. Asianajajalle lähetettiin uusi vastauspyyntö, johon tämä vastasi vastaukselle annettua määräpäivää seuraavan päivän iltapäivällä. Valvontalautakunta totesi, että koska asianajaja oli laiminlyönyt vastata paitsi päämiehensä yhteydenottoihin, myös määräajassa valvontalautakunnan hänelle valvonta-asiassa esitettyihin moitteisiin, ei huomautusta ollut pidettävä riittävänä seuraamuksena. Varoitus.

TO 4 §: Vastaamisvelvollisuus. Vastapuolen yhteydenotto.

Kantelija oli nostanut käräjäoikeudessa laskusattavaa koskevan kanteen asianajajan päämiestä vastaan. Asianajaja antoi vastaajan asiamiehenä käräjäoikeudelle vastauksen kanteeseen ja teki oikeuspaikkaa koskevan prosessiväitteen kanteen tutkimatta jättämisestä. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä ei ollut vastannut kantelijan tämän jälkeen lähettämään sähköpostiviestiin, jossa kantelija tiedusteli asianajajan kantaa siihen, voitaisiinko perintää koskeva asia siirtää toiseen tuomioistuimeen asianajajan esittämän prosessiväitteen johdosta. Asianajaja ei ollut vastannut sähköpostiviestiin, koska hän katsoi, että vastaus oli annettu jo käräjäoikeudelle annetussa lausumassa. Asianajajan mukaan hänellä ei ollut velvollisuutta

antaa kantelijalle, joka oli päämiehen vastapuoli ja varatuomari, oikeudellisia neuvoja asian hoitamiseksi. Valvontalautakunta katsoi, että jättämällä ilmoittamatta edes sen, ettei asianajaja aio enemmälti vastata viestiin, asianajaja oli toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti. Huomautus.

TO 21 §: Tiedonantovelvollisuus

Kantelija moitti asianajajaa mm. siitä, ettei tämä ollut antanut kantelijan tiedusteluista huolimatta neuvoja kantelijan asiassa ja oli muutoinkin hoitanut välinpitämättömästi kantelijan asiaa. Lisäksi asianajaja oli kantelijalle ilmoittamatta pyytänyt määräjän pidennystä oikeudelta vastineen antamista varten. Asianajaja katsoi mm., että viikon määräjän pidennys todennäköisesti yli vuoden kestävässä oikeudenkäynnissä ei hänen mielestään ollut kohtuutonta. Valvontalautakunta katsoi, että käräjäoikeudelle annetun kirjallisen vastauksen määräaika oli ollut 4.5.2006, johon asianajaja oli hakenut pidennyksen ja toimittanut vastauksen 11.5.2006. Asianajaja oli pyytänyt määräjän pidennystä ilmoittamatta siitä kantelijalle. Vaikka määräjän pidennyksen hakemista ei sinänsä pidetty moitittavana, kyse oli sellaisesta tehtävän täyttämiseen liittyvästä seikasta, josta asianajajan olisi tullut antaa päämiehelleen tieto. Huomautus. Asianajaja valitti seuraamuksesta hovioikeuteen, joka ei kuitenkaan muuttanut valvontalautakunnan ratkaisua.

TO 21 §: Tiedonantovelvollisuus

Asianajajan asiakas oli käynyt syyskuussa 2003 asianajajan toimistolla neuvottelemassa kolariasiansa hoitamisesta. Tämän jälkeen hän ei ollut enää ollut yhteydessä asianajajaan ennen kuin haastemies oli helmikuussa 2005 ilmoittanut asiakkaalle tämän olevan kantajana kolariasiassa. Asiakkaan näkemyksen mukaan hänen ja asianajajan välille ei ollut syntynyt toimeksiantosuhdetta. Asiaa käsiteltiin myös kuluttajavalituslautakunnassa, joka katsoi asianajajan toimineen ilman toimeksiantoa. Asianajaja ja asiakas olivat tapaamisessa 2003 käyneet kolaripaikalla ja asiakas oli kertonut haluavansa, että asia hoidetaan. Asianajaja oli keskustellut hänen kanssaan vielä jutun hoitamiseen liittyvästä oikeudenkäyntikuluriskistä, ja asiakas oli sanonut ottavansa riskin. Asiakas oli myös jättänyt asianajajalle kaikki jutun asiapaperit ja oli antanut vakuutusyhtiönsä yhteystiedot. Myöhem-

min asianajaja oli ollut yhteydessä vakuutusyhtiöön ja tiedustellut mahdollista oikeusturvaa juttuun. Vakuutusyhtiö oli vastannut tiedusteluun ja ilmoittanut, että myös vakuutuksenottajalle lähetetään asiamiehelle toimitettavat kirjeet. Näin ollen asiakas oli mitä ilmeisimmin saanut oikeusturva-asiaa koskevan vakuutusyhtiön kirjeen. Tähän asiakas ei kuitenkaan ollut reagoinut mitenkään, joten asianajaja katsoi tämän seikan osaltaan osoittavan toimeksiantosuhteen syntyneen. Koska asianajajalla oli ollut hallussaan kaikki asian hoitamiseksi tarpeelliset asiakirjat, ei hänellä ollut syytä olla yhteydessä asiakkaaseen 17.9.2003–3.2.2005 välisenä aikana. Asianajajan tarkoituksena oli ollut ilmoittaa asiakkaalle jutun esilletulosta sitten, kun se ilmoitettaisiin hänelle. Käräjäoikeus oli ilmeisesti kuitenkin lähettänyt asiakkaalle kutsun saapua käsittelyyn jo ennen kuin asianajaja oli saanut tiedon käsittelypäivästä. Toimeksianton hoitaminen oli viipynyt, koska asianajajalla oli vuonna 2004 ollut tavanomaista enemmän ja tavanomaista vaativampia toimeksiantoja, mutta asiakkaan toimeksianto oli hoidettu niin, että tämän puhevalta asiassa oli säilynyt. Kuluttajavalituslautakunta oli päätöksessään katsonut, että asianajaja oli nostonut asiakkaan puolesta kanteen käräjäoikeudessa ilman asiakkaalta saatua valtuutusta ja toimeksiantoa. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja ei ollut syyskuussa 2003 pidetyn neuvottelun jälkeen ennen vuonna 2005 tapahtunutta haastehakemuksen toimittamista käräjäoikeuteen ollut missään yhteydessä asiakkaaseensa. Neuvottelun ja haastehakemuksen toimittamisen välillä kulunut pitkä aika huomioon ottaen asianajajalla olisi ollut erityinen syy varmistautua, oliko kanteen vireille paneminen tapahtunut asiakkaan tahdon mukaisesti. Valvontalautakunta katsoi asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti. Huomautus.

TO 21 §: Tiedonantovelvollisuus

Asianajaja avusti kantelijaa kiinteistökauppaan liittyneessä riita-asiassa. Käräjäoikeus velvoitti myyjän suorittamaan asianajajan päämiehille hinnaanalennusta ja korvaamaan päämiehen oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus ei pääasian osalta muuttanut tuomiota, mutta velvoitti vastapuolen korvaamaan päämiesten käräjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikuluista vain kaksi kolmasosaa. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä viivytteli

toimittaa hovioikeuden tuomion kantelijalle. Valvontalautakunta katsoi, että vaikka asianajaja oli ilmoittanut tuomion sisällöstä puhelimitse kantelijalle, myös itse tuomio olisi tullut toimittaa kantelijalle viipymättä. Huomautus. (myös yhteydenottoopyyntöön vastaamatta jättäminen)

TO 21 § 1 ja 3, 22 § 1:

Tiedonantovelvollisuus. Velvollisuus alistaa tärkeät päätökset päämiehen ratkaistavaksi. Huolellisuusvelvollisuus.

Asianajajan päämiehet voittivat velkomusasian käräjäoikeudessa mutta hävisivät jutun hovioikeudessa. Hovioikeus oli lähettänyt ennen asian ratkaisemista asianajajalle vastauspyynnön, mutta asianajaja oli päämiehiään kuulematta laiminlyönyt antaa asiassa vastauksen. Asianajajan mukaan hänen päätöksensä olla antamatta hovioikeuden vastauspyyntöön vastausta oli perustunut OK 26 luvun 12 §:n 2 ja 3 momenttiin ja OK 14 §:n 1 momenttiin. OK 26 luvun 12 §:n mukaan, jos asia ratkaistaan oikeudenkäyntiaineiston perusteella eikä valittajan vastapuoli ole käyttänyt hovioikeudessa puhevaltaa, otetaan asiaa ratkaistaessa huomioon hänen asiassa aiemmin esittämänsä oikeudenkäyntiaineisto. Valitus ei ollut sisältänyt seikkoja, joihin ei olisi otettu kantaa jo aikaisemmassa oikeudenkäyntiaineistossa. Lisäksi valittaja oli valituskirjelmässään vaatinut suullisen käsittelyn järjestämistä, jonka asianajaja oli olettanut toteutuvan, koska OK 26 luvun 14 §:n 1 mukaan pääkäsittely oli riita-asiassa toimitettava, jos asianosainen oli sitä vaatinut. Valvontalautakunta katsoi, että valitukseen vastaaminen kuului asianajajan perustavaa laatua olevan huolellisuusvelvollisuuden piiriin. Laiminlyömällä omatoimisesti tämän oli asianajaja menetellyt velvollisuksiensa ja hyvän asianajajatavan vastaisesti. Hovioikeudesta tuleva vastauspyyntö oli jo sinänsä sellainen tehtävän täyttämiseen liittyvä seikka, josta asianajajan olisi ehdottomasti tullut antaa tieto päämiehilleen. Valitukseen vastaamatta jättäminen oli siinä määrin poikkeuksellinen ja tärkeä toimenpide päämiehen kannalta, että asianajajan olisi tullut alistaa tätä koskeva ratkaisu päämiesten harkittavaksi ja ratkaistavaksi. Kun asianajaja ei ollut informoinut päämiehiään vastauspyynnöstä eikä ollut neuvotellut näiden kanssa vastaamisesta, oli hän menetellyt velvollisuksiensa ja hyvän asianajajatavan vastaisesti. Varoitus.

TO 21 §, TO 11 § ja TO 17§:

Tiedonantovelvollisuus. Tehtävän vastaanottaminen. Tehtävästä luopuminen.

Kanteliija oli antanut toimeksiannon riitaisen palkkaturva-asian hoitamiseksi. Toimeksiannon alettua kanteliija oli ollut vielä yhteydessä asianajajaan ja saanut sen käsityksen, että kanne asiassa tultaisiin nostamaan sille asetetussa määräajassa. Myöhemmin asiaa tiedusteltaessa oli selvinnyt, että asianajaja oli jättänyt asian sillensä. Asiassa oli pidetty kaksi neuvottelua ja kanteliija oli myöhemmin ollut yhteydessä asianajajan sihteeriin. Ensimmäisen neuvottelun yhteydessä kanteliija oli saanut yksilöimättömän laskun, mikä hän oli ymmärtänyt ennakkomaksuksi asian hoitamisesta. Asianajaja puolestaan oli ollut siinä käsityksessä, että kanteliija oli luopunut kanteen nostamisesta mahdollisen kuluriskin vuoksi toimistossa tapahtuneen jälkimmäisen neuvottelun jälkeen. Valvontalautakunta katsoi, että luopuessaan tehtävästä asianajajan oli tapaohjeiden 17 §:n mukaan, mikäli mahdollista, vältettävä menettelytapaa, joka saattoi vahingoittaa asiakkaan etua ja oli varattava tälle kohtuullinen aika kääntyä toisen asianajajan puoleen. Edelleen asianajajan oli ilmoitettava tehtävästä luopumisen aihe päämiehelleen sekä, tämän niin vaatiessa, kirjallisesti vahvistettava luopuminen ja aihe siihen. Kantelussa oli kysymys siitä, oliko asiakassuhde johtanut kanteen nostamista koskevaan toimeksiantoon. Kanteliija ja asianajaja olivat asiasta eri mieltä. Hyvän asianajajatavan mukaisesti toimittaessa asianajajan tuli voida osoittaa, mitä asiakassuhteessa oli tapahtunut ja mitä asioiden etenemisestä oli sovittu. Asianajaja ei ollut osoittanut ilmoittaneensa kantelijalle kanteen noston raukeamisesta eikä yksilöimättömän lasku kertonut riittävästi asiakassuhteen sisällöstä. Huomautus.

2.7 Suhtautuminen tuomioistuimeen, vastapuoleen sekä kollegoihin

Kertomusvuonna valvontalautakunnan käsiteltäväksi tuli muutamia asioita, joissa oli kysymys asianajajan asiattomasta tai loukkaavasta suhtautumistavasta asiaa käsittelevään tuomioistuimeen,

asian vastapuoleen tai tämän avustajana toimineeseen kolleegaan. Asianajajan epäasiallinen esiintymistapa on aina omiaan vähentämään yleistä arvonantoa, joka asianajajille osana oikeudenhoidon järjestelmää kuuluu. Tämä asianajajakunnan arvostusta heikentävä vaikutus korostuu erityisesti silloin, kun asiaton esiintyminen tapahtuu oikeudenkäynnin yhteydessä tai tulee muussa tilanteessa laajemman piiriin tietoon. Asianajajan tulee asianajotehtävien hoitamisen lisäksi myös muulloin, esim. käymänsä yhteiskunnallisen keskustelun yhteydessä, pidättäytyä sellaisista ilmaisutavoista, jotka saattavat alentaa asianajajakunnan arvostusta ja yleisön sitä kohtaan tuntemaa luottamusta.

On myös hyvä muistaa, että hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet velvoittavat asianajajaa käyttäytymään ja toimimaan asianajajakunnan arvon mukaisesti myös vapaa-ajallaan.

2.7.1 Suhtautuminen tuomioistuimeen

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 40 §:n mukaan asianajajan on osoitettava tuomioistuimelle tuomiovallan käyttäjänä kuuluvaa arvonantoa. Asianajaja ei saa pyrkiä vaikuttamaan tuomarin ratkaisuihin epäasiallisin keinoin eikä ennen asian ratkaisemista epäasiallisesti julkisuuteen vedoten pyrkiä luomaan päämiehensä asialle otollista mielialaa (ns. trial by media -kielto TO 40 § 2 mom.). Tämä sääntö soveltuu myös muihin viranomaisiin kuin tuomioistuihin.

TO 40 § 1: Tuomioistuimelle kuuluva arvonanto

Asianajaja toimi kantelijan avustajana erässä riita-asiassa. Kantelijan mukaan asianajaja oli hänelle ilmoittanut tuntevansa juttua käsittelevän tuomarin ja vihjailut tämän henkilökohtaisesta ongelmasta. Kantelijan mielestä asianajajan vihjailut tuomarin työkuunnosta olivat asiattomia. Asianajajan mukaan hän ei tarkkaan muistanut, mitä kantelijan kanssa oli puhuttu, mutta asian tuolloin ratkaiseen käräjätuomarin työkuuntoon oli kuitenkin yleisesti paikallisten asianajajien keskuudessa kohdistunut epäilyjä, joten tuotakin aihetta oli voitu luontevasti kantelijan kanssa sivuta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan oli osoitettava tuomioistuimelle tuomiovallan käyttäjänä kuuluvaa arvonantoa. Asian-

ajajan tuli pidättäytyä sellaisista lausumista, jotka olivat omiaan vähentämään tuomioistuimeen kohdistuvaa arvonantoa. Valvontalautakunta katsoi, että esittämällä käräjätuomarin henkilökohtaiseen ongelmaan liittyviä vihjailuja asianajaja oli toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti. Huomautus.

TO 40 §: Epäasiallisin keinoin vaikuttaminen

Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli hyvän asianajajatavan vastaisesti antanut vireillä olevasta riita-asiasta tv-haastattelun. Asianajajan mukaan hän oli tv-haastattelussa kertonut vain kaksi asiaa, joista toinen oli koskenut riidatonta seikkaa ja toinen vastapuolen erikoista mielenmuuttumista asiassa. Asianajajan mukaan hän ei ollut pyrkinyt vaikuttamaan tuomioistuimen ratkaisuun. Asianajajan päämiehen vastapuolena oikeudenkäynnissä oli ollut eräs poliittinen puolue, joten asia oli ymmärrettävästi voinut herättää yleistä mielenkiintoa. Asianajaja oli haastattelussa, joka oli tehty hänen mennessään riita-asian valmisteluistuntoon ja hänen poistuessaan sieltä, kertonut päämiehensä näkemyksistä. Tältä osin valvontalautakunta ei havainnut asianajajan menettelyssä mitään moitittavaa. Sitä vastoin siinä haastatteluosuudessa, jossa asianajaja oli kommentoinut vastapuolen kanteen kiistämisen perusteita, valvontalautakunta katsoi hänen kommentoineen asiaa sellaisessa valossa, että voitiin olettaa hänen pyrkineen julkisuudessa esiintymällä luomaan otollista mielialaa päämiehensä asian ratkaisemiselle. Viimeksi mainitulta osin valvontalautakunta katsoi asianajajan toimineen epäasiallisesti ja hyvän asianajajatavan vastaisesti. Huomautus.

TO 40 § 2. Epäasiallisin keinoin vaikuttaminen

Kantelija katsoi, että asianajaja oli selvästi pyrkinyt vaikuttamaan päämiehensä asian käsittelyyn julkisuutta hyväksi käyttäen. Asianajaja oli aktiivisesti etsinyt keskeneräisessä oikeusprosessissa toimittajaa, joka olisi halukas kirjoittamaan tai tekemään ohjelmaa päämiehensä ongelmista. Asianajajan mukaan hän ei ollut yhteydessä kantelijaan. Asiakirja-aineistosta kävi ilmi, että asianajaja oli neuvonut päämiestään välttämään oikeudenkäyntiä koskevaa julkisuutta. Asiassa voitiin

päätellä, että asianajaja ei ollut aloitteellinen eikä ollut kehottanut päämiestään käsittelemään asiaa julkisuudessa. Todennäköistä oli, että aloitteen asian käsittelemiseksi julkisuudessa oli tehnyt asianajajan päämies itse ja että päämies itse oli ollut yhteydessä mahdollisiin toimittajiin. Kantelijan valvontalautakunnalle toimittamassa sähköpostiviestissä asianajaja oli kuitenkin mm. todennut mm. "No niin, sanoinhan jo, Löydettäisiinkö muista ohjelmista, vaikka Y-ohjelmasta joku?" Tämä "sanoinhan jo" viittasi siihen, että asianajaja oli käynyt keskusteluja kantelijasta ja hänen sopivuudestaan ja myötämielisyydestä ennen päämiehen yhteydenottoa kantelijaan. Loppuosa asianajajan toteamuksesta "Löydettäisiinkö muista ohjelmista, vaikka Y-ohjelmasta joku?" taas viittasi siihen, että asianajaja oli suhtautunut myötämielisesti päämiehensä pyrkimyksiin ja antanut neuvoja päämiehelleen kenen puoleen hän voisi mahdollisesti kääntyä, kun kantelija oli kieltäytynyt käsittelemästä asiaa ohjelmassaan. Valvontalautakunta katsoi, että kantelukirjoituksessa tarkoitettu asianajajan lähettämä sähköpostiviesti päämiehelleen oli lähetetty ajankohtana, jolloin asianajajan päämiehellä oli ollut vielä vireillä tuomionpurkua koskeva hakemus korkeimmassa oikeudessa. Asianajaja oli tukenut ja edesauttanut päämiehen pyrkimystä saada julkisuutta asialleen ja oli näin toiminut vastoin hyvää asianajajatapaa. Huomautus.

2.7.2 Suhtautuminen vastapuoleen

Tapaohjeiden mukaan asianajaja ei saa asiaa ajaessaan sopimattomasti painostaa vastapuolta. Ennen oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä asianajajan on myös ilmoitettava vastapuolelle päämiehensä vaatimuksista ja varattava vastapuolelle kohtuullinen harkinta-aika ja tilaisuus asian sovinnolliseen selvittämiseen paitsi, jos toimenpiteen siirtäminen aiheuttaisi päämiehelle oikeudenmenetyksen tai muuta vahinkoa.

Tapaohjeet kieltävät asianajajaa esittämästä tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle näyttöä sellaisista seikoista, jotka ovat omiaan saattamaan vastapuolen halveksimisen alaiseksi tai loukkaavien tai väheksyvien lausumien esittämisen vastapuolesta ellei se ole välttämätöntä asian hoitamiseksi tai muutoin päämiehen etujen valvomiseksi. Asianajajan on muutoinkin pidättäy-

dyttävä toimenpiteistä tai lausumista, jotka ovat omiaan tarpeettomasti loukkaamaan tai ärsyttämään vastapuolta.

Suhtautumisessa vastapuoleen kantelut jakautuvat pääasiassa niihin, joissa kantelija moittii asianajajaa joko siitä, että kantelijalle ei ole ennen oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varattu tilaisuutta asian sovinnolliseen ratkaisemiseen ja niihin, joissa asianajajan väitetään tarpeettomasti ärsyttäneen vastapuolta.

VARATTAVA TILAIUUS ASIAN SOVINNOLLISEEN RATKAISEMISEEN

TO 34 § ja 23 § 2: Ennen oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varattava vastapuolelle tilaisuus asian sovinnolliseen ratkaisemiseen. Palkkioitamenettely.

Asianajaja toimi vuonna 2003 kantelijan avustajana eräessä rikosasiassa. Asianajaja velkoi 4.8.2003 päivättyä laskua kantelijalta 21.6.2007 vireille tulleella kanteella. Kantelija moitti asianajajaa mm. siitä, että tämä velkoi kantelijalta noin neljä vuotta sitten aiheutunutta palkkiotaan. Asianajaja laittoi palkkiotaan koskevan velkomuksen suoraan vireille käräjäoikeuteen lähettämättä kantelijalle ensin laskua tai maksumuistutusta. Lisäksi asianajaja oli laiminlyönyt ilmoittaa kantelijalle siitä, miten kantelija saattoi saattaa palkkiota koskevan erimielisyyden Suomen Asianajajaliiton ratkaistavaksi. Asianajajan mukaan hän oli lähettänyt kantelijalle vuonna 2003 useita asianajolaskuja. Kantelija oli seuraavana päivänä postitella kirjeellä palauttanut laskun ilmoituksin, ettei hän maksaisi sitä. Valvontalautakunta totesi, että lähes neljän vuoden kulumisen jälkeen velkomuskanteen vireillepanoa ilman, että asianajaja oli väliaikana muistuttanut kantelijaa laskusta, oli ollut omiaan antamaan kantelijalle sen uskomuksen, että asianajaja oli hyväksynyt laskun reklamoinnin ja palauttamisen ja luopunut laskun osoittamasta saatavasta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti laiminlyömällä varata kantelijalle mahdollisuus asian sovinnolliseen ratkaisemiseen. Asianajaja oli myös laiminlyönyt kertoa kantelijalle mahdollisuudesta saattaa palkkioerimielisyys Asianajajaliitossa ratkaistavaksi. Huomautus.

TO 34§: Ennen oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varattava vastapuolelle tilaisuus asian sovinnolliseen ratkaisemiseen

Asianajaja toimi kuolinpesän osakkaan avustajana pesänselvityksessä ja perinnönjaossa. Kuolinpesään oli asianajajan hakemuksesta määrätty pesänselvittäjä ja -jakaja. Käräjäoikeus määräsi kantelijat yhteisvastuullisesti korvaamaan 2 550 euroa asianajajan päämiehen 3 400 euron suuruisista pesänselvittäjän ja -jakajan hakemisesta aiheutuneista oikeudenkäyntikulusta. Kantelijat moittivat asianajajaa siitä, että tämä oli osoittanut oikeudenkäyntikululaskunsa kantelijoiden maksettavaksi, vaikka laskun oikea maksaja oli asianajajan päämies. Asianajaja toimitti laskun suoraan ulosottoteitse perittäväksi varaamatta kantelijoille tilaisuutta laskun vapaaehtoiseen maksamiseen. Valvontalautakunta totesi, että koska kantelijat oli yhteisvastuullisesti veloitettu korvaamaan asianajajan päämiehen oikeudenkäyntikulut, asianajaja ei ollut menetellyt moitittavasti velkoessaan kyseistä osaa oikeudenkäyntikululaskusta kantelijoilta. Suomen Asianajajaliiton kurinpitolautakunta oli vuonna 2004 kurinpitoasiassa antamassaan päätöksessä katsonut, että tuomion toimittaminen ulosottoon päämiehen puolesta ei ollut hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 34 §:n tarkoittama oikeudellinen toimenpide. Asianajajan ei näin ollen tarvinnut olla yhteydessä vastapuoleen tai varata tälle mahdollisuutta laskun vapaaehtoiseen maksamiseen ennen tuomion ulosottoon toimittamista. Ei seuraamusta.

TO 34§: Ennen oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varattava vastapuolelle tilaisuus asian sovinnolliseen ratkaisemiseen

Asianajaja toimi kantelijan vastapuolen avustajana eräässä riita-asiassa, jonka asianajajan päämies voitti. Kantelija veloitettiin korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut asiassa. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli antanut käräjäoikeuden määräämän oikeudenkäyntikulukorvauksen ulosottoviraston perittäväksi varaamatta kantelijalle mahdollisuutta laskun vapaaehtoiseen maksamiseen. Valvontalautakunta totesi, että Suomen Asianajajaliiton kurinpitolautakunta oli vuonna 2004 antamassaan päätöksessä

katsonut, että tuomion toimittaminen ulosottoon päämiehen puolesta ei ollut hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 34 §:n tarkoittama oikeudellinen toimenpide, johon vastapuolelle oli varattava kohtuullinen harkinta-aika ja tilaisuus asian sovinnolliseen selvittämiseen. Asianajajan kanssa samassa toimistossa työskentelevä toinen asianajaja oli tiedustellut kantelijan avustajalta oikeudenkäyntikulujen maksamisesta, vaikka hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet eivät tätä edellyttäneet. Lain mukaan käräjäoikeuden antama lainvoimaa vailla oleva maksutuomio oli mahdollista panna täytäntöön. Valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja olisi menetellyt moitittavasti toimittaessaan käräjäoikeuden kantelijan maksettavaksi määräämät oikeudenkäyntikulut ulosottoteitse perittäväksi. Ei seuraamusta.

VASTAPUOLEN SOPIMATON PAINOSTAMINEN JA ÄRSYTTÄMINEN

TO 36 § 2 ja 2 § 2:

Vastapuolen ärsyttäminen.

Asianajajakunnan arvon alentaminen.

Käräjäoikeudessa oli käsitelty asiaa, jossa asianajajan päämiehinä olleet avopuolisot hakivat kantelijan puolisolle lähestymiskieltoa. Lähestymiskieltohakemus perustui kantelijan puolison toimintaan kantelijan ja asianajajan päämiehen suhteen paljastumisen jälkeen. Asianajaja oli lähettänyt kantelijalle kirjeen, jossa hän ilmoitti päämies-tensä pyynnöstä joutuvansa palaamaan käräjäoikeuden istunnossa käsiteltyyn asiaan. Asianajaja ilmoitti kirjeessä, että päämiehen käsityksen mukaan kantelija, joka oli kaupunginvaltuuston jäsen, oli ilmoittanut puhelinkeskustelussa toiselle kaupunginvaltuutetulle, ettei oikeudenkäyntiä tai kantelijan ja asianajajan päämiehen välistä suhdetta olisi ollut. Asianajaja totesi, että tällaiset ilmoitukset leimasivat päämiehet valehtelijoiksi. Asianajaja kehotti kirjeen lopussa kantelijaa jatkossa pidättäytymään valheellisista kommenteista asian suhteen sekä totesi, että nämä eivät sanotusta syystä olleet hyväksyttäviä, eivät edes poliittisen uran takia. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti kehottaessaan kirjeessä kantelijaa, joka oli asianajajan päämiesten vastapuolen puoliso ja kaupunginvaltuutettu, ”jatkossa pidättäytymään

valheellisista kommenteista”, ja todetessaan, etteivät nämä olleet hyväksi ”edes poliittisen uran takia”. Huomautus.

TO 36 § 2: Vastapuolen ärsyttäminen

Asianajaja oli toiminut kantelijan entisen puolison avustajana lasten huoltajuutta koskeneessa asiassa. Kantelijan mukaan asianajaja loukkasi kantelijaa ja saattoi kantelijan halveksimisen alaiseksi esittämällä käräjäoikeudelle kirjallisena todisteena kantelijasta tehdyn poliisin henkilökyselyn. Kantelijasta poliisille tehtyjen kolmen ilmoituksen yhteenvetotiedoista mm. ilmeni, että kantelija oli uhannut tappaa itsensä, riehunut kotipihallaan ja pahoinpidellyt vaimoaan. Kantelijan mukaan asiakirjaa ei ollut laillisesti hankittu eikä sitä olisi saanut tämän johdosta esittää käräjäoikeudessa. Asianajaja oli esittänyt lasten huoltajuutta koskeneen oikeudenkäynnin yhteydessä mainitut kantelijasta poliisille tehdyt ilmoitukset. Valvontalautakunta totesi, että lasten huoltajuutta ja tapaamisoikeutta koskevat riita-asiat olivat luonteeltaan sellaisia, että näiden yhteydessä jouduttiin usein esittämään myös vastapuolen henkilöön liittyvää näyttöä, jonka vastapuoli saattoi kokea loukkaavaksi. Kantelijan tarkoittamat ilmoitukset olivat asianajajan päämiehen mukaan jääneet puolisoiden entiseen yhteiseen kotiin, joten niitä ei ollut hankittu lain vastaisesti. Asianajajalla ei ollut mitään syytä epäillä päämiehen asiasta ilmoittamaa. Valvontalautakunta katsoi, että asian hoitaminen ja päämiehen edun ajaminen olivat edellyttäneet poliisille tehtyjen ilmoitusten esittämistä todisteena eikä asianajaja ollut menetellyt moitittavasti jättäessään kyseiset todisteet käräjäoikeudelle, joka oli hyväksynyt ilmoitukset todisteiksi. Ei seuraamusta.

TO 36 § 2: Vastapuolen ärsyttäminen

Asianajaja oli toiminut kahden vastaajan avustajana asiassa, joka koski törkeää velallisen epärehellisyttä. Käräjäoikeus katsoi toisen päämiehen syyllistyneen avunantoon kirjanpitorikokseen ja toisen päämiehen kirjanpitorikokseen, törkeään petokseen ja törkeään velallisen epärehellisyteen. Kihlakunnansyyttäjänä toimiva kantelija toimi asiassa syyttäjänä. Asianajaja valitti päämiestensä puolesta päätöksestä hovioikeuteen, joka ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota. Asianajaja oli päämiehensä asiamiehenä valtakunnansyyttäjälle osoittamassaan kirjoituksessa

arvostellut käräjäoikeudessa kihlakunnansyyttäjänä toimineen kantelijan menettelyä katsoen hänen syyllistyneen virkavirheeseen. Asianajaja katsoi, että kantelija oli laiminlyönyt syyttää yhtiön toimitusjohtajaa törkeästä petoksesta ym. ajamalla syytettyä yksinomaan asianajajan päämiestä vastaan. Kantelija ei ollut tarkistanut syytettään, vaikka toimitusjohtaja oli käräjäoikeudessa kuulavana kertonut tienneensä rahaliikenteen kulkeutumisesta päämiehen omistamalle yhtiölle. Apulaisvaltakunnansyyttäjä katsoi asiassa antamassaan päätöksessä, että asia ei antanut aihetta toimenpiteisiin. Asianajajan kirjoituksesta tai asiassa hankitusta aineistosta ei käynyt ilmi mitään selvaista, mikä olisi antanut apulaisvaltakunnansyyttäjälle aihetta olettaa, että kihlakunnansyyttäjänä toimiva kantelija olisi menetellyt lain tai hyvän syyttäjätavan vastaisesti tai ylittänyt hänelle lain mukaan virallisena syyttäjänä kuuluvan harkintavallan taikka että hän olisi muutenkaan laiminlyönyt hänelle kuuluvat velvollisuutensa.

Kantelija katsoi, että asianajaja oli esittänyt hovioikeudelle osoittamassaan valituksessa kantelijasta perusteettomia väitteitä syyllistymisestä virkavirheeseen. Asianajaja oli mm. valituksessaan todennut seuraavaa: ”Tällainen rikosvastuun kohdentaminen toimitusjohtaja kokonaan sivuuttaen ei ole perusteltua, mutta sille on löydettävissä sinänsä ymmärrettävä, joskaan ei hyväksyttävä syy: Toimitusjohtaja on x-paikkakuntalaisena yrittäjänä entuudestaan tuttu henkilö konkurssipesän pesänhoitajana toimineelle asianajajalle. Asianajaja puolestaan epäilemättä on ollut tekemisissä paljon niin erityistarkastuksen tehneen henkilön kuin myös syyttäjänä asiassa toimineen kihlakunnansyyttäjän kanssa. Jostain syystä on aivan ilmeisesti haluttu sivuuttaa x-paikkakuntalaisen toimitusjohtaja, ”oman kylän poika”, silloin, kun on arvioitu konkurssiyhtiössä tapahtuneita asioita rikosoikeudellisessa mielessä ja kohdistaa vastuu Helsingissä asuvaan ja entuudestaan tuntemattomaan asianajajan päämieheen, joka on yhtiössä siis toiminut toimistonhoitajan asemassa. Viimeistään käräjäoikeuden istunnossa, kun toimitusjohtaja häneltä tiedusteltaessa myönsi tienneensä erälle yritykselle ja päämiehen yritykselle menneistä rahavirroista, syyttäjän olisi tullut kohdistaa syytteet koskemaan toimitusjohtajaa. Tämän laiminlyödessään syyttäjä on syyllistynyt virkavirheeseen.” Kantelijan mukaan asianajajan kir-

joitus sisälsi väitteen, jonka mukaan kantelija oli hankkiakseen toimitusjohtajalle hyötyä (jättänyt saattamatta rangaistusvastuuseen) syyttäjänä syyteharkintaa suorittaessaan sekä syytettä käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa ajaessaan rikkonut virkavelvollisuuksiaan jättämällä epäasiallisilla perusteilla nostamatta syytteen toimitusjohtajaa kohtaan, vaikka syytteen nostamiseen olisi ollut todennäköisiä syitä. Asianajajan väitteen mukaan teko täytti virka-aseman väärinkäyttäminen -nimisen rikoksen tunnusmerkistön. Mikäli kantelija olisi todettu syyllistyneen asianajajan väitteen mukaiseen rikokseen, hänet olisi voitu tuomita viraltapantavaksi.

Valvontalautakunta totesi, että asianajajan väite kantelijan syyllistymisestä virkavirheeseen syyteharkinnassa ei ollut perusteltu. Kantelussa mainittu kantelijaan kohdistunut arvostelu oli esitetty muutoinkin sellaisella tavalla, joka oli ollut omiaan loukkaamaan ja ärsyttämään kantelijaa virallisena syyttäjänä ja asianajajan vastapuolena. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli hovi-oikeudelle laatimassaan valituksessa rikkonut hyvää asianajajatapaa. Varoitus. Valvontalautakunnan ratkaisu ei ole lainvoimainen.

TO 36 § 2: Vastapuolen ärsyttäminen

Kantelija, joka toimi jutussa syyttäjänä, oli moitittanut asianajajaa siitä, että tämä oli hovi-oikeudelle toimittamassaan kirjelmässä maininnut kantelijan käyttäneen valituskirjelmässään asianajajan päämiestä halventavia ilmaisuja. Kantelijan näkemyksen mukaan asianajaja oli menettelyllään saattanut hänen henkilönsä ja persoonansa arvostelun kohteeksi sen sijaan, että olisi kohdistanut arvostelunsa itse ajettavaan asiaan. Kantelijan mukaan asianajaja oli mahdollisesti tarkoittanut väittää hänen syyllistyneen asiassa myös kunnianloukkausrikokseen tai rikkomukseen virkatehtäviensä hoidossa. Asianajaja totesi päämiehensä pitäneen kantelijan kielenkäyttöä itseään loukkaavana ja tästä johtuen asianajajalla oli oikeus puolustaa päämiestään ja lausua kritiikkiä valituksessa käytetystä kielestä. Asianajajan tarkoituksena ei ollut loukata kantelijaa tai saattaa hänen henkilöään muutoinkaan yleisesti arvostelun kohteeksi. Esitetty kritiikki ei ollut julkista, epäasianmukaista taikka kantelijan henkilöä tai kunniaa loukkaavaa. Asianajaja ei edes väittänyt kantelijan syyllistyneen asiassa kunnianloukkaukseen.

Valvontalautakunta ei esitetyn asiakirjaselvityksen ja asianajajan vastauksen perusteella havainnut, että asianajaja olisi arvostellessaan päämiehensä loukkaavaksi kokemaa syyttäjän kielenkäyttöä menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Ei seuraamusta.

2.7.3 Suhtautuminen kolleegaan

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 45 §:n mukaan asianajajan tulee osoittaa kollegoilleen huomaavaisuutta ja suopeutta. Kollegiaaliisiin näkökohtiin nojautuminen ei kuitenkaan saa milloinkaan vahingoittaa päämiehen etuja.

Milloin vastapuoli käyttää asianajajaa, on asiasta aiheutuvat neuvottelut aina käytävä asianajajan kanssa eikä vastapuoleen saa olla suoraan yhteydessä ilman vastapuolen asianajajan suostumusta, paitsi milloin on kysymyksessä toimenpide, joka on kohdistettava vastapuoleen henkilökohtaisesti tai jos vastapuolena asianajajan poissaolo, laiminlyönti vastata kirjeeseen tai muu sellainen seikka antaa aiheen kääntyä suoraan vastapuolen puoleen. Tällöinkin vastapuolen asianajajalle tulee ilmoittaa, että hänet on sivuutettu.

Asianajajien välisiä erimielisyyksiä varten vahvistettujen sovitteluohjeiden (1.6.1962) mukaan milloin asianajajien kesken syntyy riitaa jostakin heidän asianajajatoimintaansa koskevasta tai siihen liittyvästä kysymyksestä tai milloin asianajaja katsoo toisen asianajajan syyllistyneen epäkollegiaaliseen tai muutoin hyvän asianajajatavan vastaiseen menettelyyn häntä kohtaan, on pyrittävä, ennen kuin asia saatetaan liiton hallituksen käsiteltäväksi, oikaisemaan mahdolliset väärinkäsitykset ja saattamaan asia ratkaisuun sovittelamalla sillä tavoin kuin ohjeissa tarkemmin määrätään. Lähtökohtana on, että asianajajat sopisivat keskinäiset erimielisyydet ja vasta siinä tapauksessa, jos osapuolet eivät halua sovittaa asiaa keskenään tai sovittelu ei onnistu, asia tuodaan valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Vuosittain tulee kymmenkunta asianajajien välisiä valvonta-asioita vireille. Osa onnistutaan ratkaisemaan asianajajien kesken, jolloin asian käsittely valvontalautakunnassa päättyy, mutta osa ratkaistaan valvontalautakunnassa samalla tavalla kuin muutkin valvonta-asiat.

Usein asianajajien välisissä erimielisyyksissä on ollut kysymys kielletystä vastapuolen sovinto-

tarjoukseen vetoamisesta. Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 39 §:n mukaan asianajaja ei saa vastapuolen suostumuksetta oikeudenkäynnissä vedota tämän tekemään sovintotarjoukseen. Omaan sovintotarjoukseen asianajajalla sen sijaan on oikeus vedota.

TO 45 §: Vastapuolen oikeudenkäyntikuluvaatimuksen paljoksuminen

Kantelija, joka oli toinen asianajaja, moitti asianajajaa siitä, että paljoksuessaan kantelijan oikeudenkäyntilaskussa esitettyä valmisteluun käytettyjen tuntien määrää, oli asianajajan menettely saattanut alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan antaessaan oikeuden ymmärtää, että kantelijan laskussa on 4/5 turhaa. Asianajajan mukaan hän ei ollut esittänyt kantelijan väittämää. Oman päämiehen etu vaati, että vastapuolen oikeudenkäyntikululaskua on paljoksuttava, milloin katsoo aihetta siihen olevan. Myös käräjäoikeus oli hyväksynyt asianajajan näkemyksen kantelijan laskun suuruudesta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan tehtävänä oikeudenkäynnissä kantajan asiamiehenä oli ollut ajaa päämiehensä etuja. Tähän etujen valvontaan oli kuulunut mm. kannan ottaminen vastapuolen oikeudenkäyntikuluvaatimukseen. Mikäli asianajaja katsoi, että vastapuolen oikeudenkäyntikuluna vaaditaan enemmän, kuin mitä olisi kohtuullista, tuli asianajajan päämiehensä edun valvojana esittää oma käsityksensä asiasta. Paljoksumalla kantelijan oikeudenkäyntikululaskua asianajaja oli harkintansa mukaisesti ajanut päämiehensä etua asiassa. Tähän ei ollut sisällytynyt kollegan työn epäasiallista arvostelua. Ei seuraamusta.

2.8 Muita tapauksia

2.8.1 Asianajajakunnan arvon alentaminen

TO 2 § 2: Asianajajakunnan arvon alentaminen

Laiminlyömällä tuomioistuinmaksujen maksamisen ja jättämällä ne ulosoton kautta perittäviksi asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajattavan

vastaisesti. Laiminlyöntien moitittavuutta lisäsi se seikka, että asianajaja oli kuitenkin laskuttanut nämä maksut päämiehiltään palkkiolaskutuksen yhteydessä. Huomautus.

TO 2 § 2: Asianajajakunnan arvon alentaminen

Helsingin hovioikeus oli lainvoimaisella tuomiolla tuominut asianajajan vuoden ja kymmenen kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen törkeästä kavalluksesta ja kahdesta avunannosta törkeään kavallukseen. Asianajaja oli yhdessä toisen konkurssipesän toimitsijamiehen kanssa kavaltaan konkurssipesän omaisuutta yli 350 000 markkaa sekä avunantajana 1 570 000 markkaa. Valvontalautakunta katsoi, että syyllistyessään törkeään kavallukseen ja kahteen törkeään kavalluksen avunantoon asianajaja oli samalla menettellyt tavalla, joka heikensi yleisön luottamusta asianajajakuntaan koko ammattikuntana, sekä heikensi sen nauttimaa julkista arvostusta. Asianajajan syyksi luetun rikoksen luonnetta ja tuomioistuimen hänelle tuomitsemaa rangaistusta oli pidettävä niin raskauttavana seikkana, että muuta seuraamusta, kuin liiton jäsenyydestä erottamista ei voitaisi pitää riittävänä seuraamuksena. Asianajaja oli jo eronnut Suomen Asianajajaliiton jäsenyydestä. Erottaminen.

TO 2 § 2: Asianajajakunnan arvon alentaminen. Asianajajakunnan arvon mukainen markkinointi.

Valvontalautakunta tutki oliko asianajaja rikkonut hyvää asianajajatapaa markkinoidessaan asianajopalvelujaan siten, että hän oli julkaissut sanomalehdessä ilmoituksen, jossa oli kehottanut sotasyllisyysoikeuden sotaan syyllisinä tuomitsemien henkilöiden (nimet luetteloitu ilmoituksessa) sukulaisia ottamaan yhteyttä asianajajaan mahdollisten tuomionpurkuhakemusten laatimiseksi. Asianajaja oli myös kotisivuillaan julkaissut kuulutuksen maa- ja vesialueiden omistajille koskien Suomen ja Venäjän alueelle rakennettavaksi suunniteltua kaasuputkea. Kuulutuksessa asianajaja oli todennut kaasuputken olevan uhka Suomen ympäristölle, puolustukselle ja maa- ja vesialueiden yksityiselle omistukselle. Kuulutuksessa asianajaja oli pyytänyt alueella maa- ja vesialueita omistavia yksityisiä ja juridisia henkilöitä ja kuntia ottamaan häneen yhteyttä venäläistä tahoja vastaan

kohdistettavia oikeustoimia varten. Asianajaja ei katsonut syyllistyneensä hyvän asianajajataivan rikkomiseen ilmoitusten julkaisemisella. Ilmoituksesta kansalaiset näkivät, että oli edes yksi asianajaja, joka halusi oikaista vääryyden ja toimia isänmaallisesti isänmaan hyväksi. Asianajajan mukaan kysymys oli perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksessa turvautun sananvapauden käyttämisestä. Valvontalautakunta totesi, että asianajajalla on Suomen perustuslain ja ihmisoikeussopimuksen turvaaman sananvapauden nojalla oikeus vapaasti ilmaista mielipiteensä niin sotasyllisyyskysymyksistä kuin Suomen ja Venäjän alueelle suunnitellusta kaasuputkesta. Asianajaja oli kuitenkin julkaistuissa ilmoituksissaan markkinoinut asianajopalvelujaan, minkä osalta valvontalautakunnan tuli ratkaista, oliko asianajaja ilmoituksilla rikkonut hyvän asianajajataivan edellyttämää moitteetonta ja asiallista markkinointia ja oliko markkinointi ollut asianajajakunnan arvon mukaista. Ilmoituksissa esitetyt kannanotot siitä, että sotasyllisyystuomioiden purkamiseen olisi olemassa laillisia perusteita ja siitä, että kaasuputken rakentaminen aiheuttaisi uhan Suomen ympäristölle, olivat asianajajan henkilökohtaisia mielipiteitä eikä niiden voitu sanoa olevan yleisesti tunnustettuja tosiasioita. Ilmoitukset olivat luonteeltaan provosoivia ja kohdistuvat suoraan asianosaisiin eli ilmoituksissa lueltujen henkilöiden sukulaisiin ja tiettyjen maa- ja vesialueiden omistajiin. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan asianajopalvelujensa markkinointia edellä kerrotuissa julkaisuissa ei voitu pitää asianmukaisena ja moitteettomana. Markkinoinnin sävy ja luonne oli myös senlaatuista, että sitä ei voitu pitää asianajajakunnan arvon mukaisena. Varoitus. Asianajaja valitti hovioikeuteen, joka ei muuttanut valvontalautakunnan ratkaisua.

TO 2 § 2: Luottamus asianajajakuntaan

Käräjäoikeudessa oli käsitelty asiaa, jossa asianajaja oli vastaajana ja häntä avusti eräs toinen asianajaja. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli laskuttanut oman asian hoitamisesta ja laskutus oli ollut päällekkäistä asianajajan käyttämän asianajajan kanssa. Asianajaja katsoi ensisijaisesti, ettei kanteluasiassa voinut olla kyse valvonta-asiasta, koska asianajaja oli ollut asiassa vastaajana tavallisena yksityishenkilönä eikä asianajajana. Riita-asia ei ollut liittynyt asianajotoimintaan

eikä myöskään asianajajan toimisto ollut osallistunut oikeudenkäyntiin. Käräjäoikeudessa asianajaja oli vaatinut ainoastaan hänelle aiheutuneita asianosaiskustannuksia ja hänellä oli sama oikeus kuin kenellä tahansa yksityishenkilöllä saada korvaus näistä kuluistaan. Valvontalautakunta totesi, että kyseinen oikeudenkäynti oli koskenut asianajajaa henkilökohtaisesti. Koska asianajajan oli niin asianajotehtäviä suorittaessaan kuin muutoinkin vältettävä kaikkea, mikä saattoi alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan, valvontalautakunta tutki kantelun ja totesi, että oikeudenkäymiskaari ei kieltänyt ketään edustamasta itseään häntä vastaan vireille pannussa riitaoikeudenkäynnissä. Myös asianajajalla oli tämä oikeus. Oikeudenkäymiskaaren mukaan asianosaisella oli oikeus vaatia asianosaiskuluinaan korvaus oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä. Tuomioistuin viime kädessä arvioi ja päätti sen, oliko vastapuoli velvollinen ja missä määrin korvaamaan asianosaiselle aiheutuneet kulut. Asianajaja oli käräjäoikeudessa vaatinut asianosaiskuluja noin 9 700 €, josta todistajien palkkioiden osuus oli ollut noin 2 200 €. Käräjäoikeus oli paljoksunut kuluvaatimusta ja katsonut kohtuulliseksi asianosaiskuluiksi ainoastaan 4 000 €. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli asianosaiskululaskelmansa oikeudelle jättäessään menettelyt siten, että se saattoi vähentää luottamusta asianajokuntaan. Huomautus.

TO 2 § 2: Asianajajakunnan arvon alentaminen

Asianajajaa moitittiin siitä, että hän oli ollut suoraan yhteydessä kantelijaan eikä kantelijan asianajajaan lähettämällä kantelijalle lauantaiyönä tekstiviestejä. Kantelijan mukaan asianajaja oli häirinnyt kantelijan lisäksi myös muita ihmisiä liittyen lapsen huoltajuuskiistaan. Asianajaja katsoi, että kaikki hänen kantelijalle lähettämänsä tekstiviestit olivat olleet puhtaasti yksityisluontoisia eivätkä mitenkään liittyneet asianajajan harjoittamaan asianajotoimintaan. Tekstiviestien osalta valvontalautakunta totesi, että ne ovat sisällöltään olleet epäasiallisia ja liittyneet selvästi muutama päivä aikaisemmin päättyneeseen huoltajuuskiistaan, jossa asianajaja oli avustanut kantelijan entistä puolisoa, joka oli asianajajan sisar.

Viestit olivat liittyneet asianajajan asianajotoimintaan. Valvontalautakunta katsoi, että lähettämällä entisen päämiehensä vastapuolelle epäasiallisia viestejä asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajataavan vastaisesti. Huomautus.

TO 2 § 2: Asianajajakunnan arvon alentaminen

Kantelijan mukaan asianajaja oli edellyttänyt kantelijalta sitoumusta siitä, että mikäli asianajaja veloitettaisiin maksamaan oikeudenkäyntikuluja vastapuolelle, kantelija vastaisi tällaisista kuluista myös asianajajan puolesta. Asianajajan mukaan tällainen sitoumus oli tehty sen vuoksi, ettei kantelija ollut halunnut tinkiä omista vaatimuksistaan vastapuolta kohtaan. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan vastuuvakuutusta koskevan ohjeen 6 §:n mukaan asianajaja voi rajoittaa vastuutaan suhteessa päämieheen enintään Asianajajaliiton valtuuskunnan kulloinkin vahvistamaan vastuuvakuutuksen vähimmäisvakuutusmäärään saakka edellyttäen, että tämä on toimeksiannon laatuun ja muihin olosuhteisiin nähden perusteltua. Vastuunrajoitusta ei saa ilman erityistä syytä käyttää kuluttajasuhteissa. Vastuunrajoitusehdon käyttöön koskien OK 21:6:ssä säädettyä asiamiehen yhteisvastuullista korvausvastuuta tulee suhtautua torjuvasti, koska kyseinen korvausvastuu voi yleensä ajankohataistua vain, mikäli asianajaja oikeudenkäynnissä menettelee hyvän asianajajataavan vastaisesti. Valvontalautakunta katsoi, ettei kantelijan ja asianajajan välinen sopimus ollut hyvän asianajajataavan mukainen. Varoitus.

2.8.2 Tehtävän vastaanottaminen

TO 11 §: Tehtävän vastaanottaminen

Kantelija, joka oli ollut vankilassa, oli soittanut asianajajalle ja pyytänyt tätä tulemaan mukaansa erääseen kuulusteluun. Kantelijan mukaan hän oli sopinut asianajajan kanssa, että tämä tulee käymään tiettyinä päivinä vankilassa. Asianajaja ei kuitenkaan ollut saapunut tapaamiseen eikä ollut ilmoittanut mitään kantelijalle siitä, ettei saapuisi tapaamiseen. Asianajajan mukaan hän ei ollut luvannut kantelijalle tulevansa tiettyinä päivinä tätä tapaamaan, vaan oli ilmoittanut tulevansa mahdollisesti käymään. Asianajaja oli

myöhemmin mennyt vankilaan tarkoituksenaan tavata myös kantelija, mutta asianajajien vierailukirjassa eräs toinen asianajaja oli käynyt jo tapaamassa kantelijaa, joten asianajaja oli luopunut tapaamisesta. Valvontalautakunta katsoi, että kantelijalle oli jäänyt epäselväksi se, oliko asianajaja ottanut toimeksiannon vastaan vai ei. Asianajaja oli itsekin ollut menossa vankilaan tapaamaan kantelijaa, mutta oli luopunut tapaamisesta, koska oli vierailukirjassa nähnyt erään toisen asianajajan nimen. Valvontalautakunta katsoi, ettei asianajaja ollut riittävän selkeästi ilmoittanut kantelijalle, ettei hän ota toimeksiannosta vastaan. Laiminlyödessään varmistua asiasta ja jättämällä selkeästi ilmoittamatta päämiehelle siitä, ettei ottanut toimeksiannosta vastaan, asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajataavan vastaisesti. Huomautus.

2.8.3 Tehtävästä luopuminen

TO 16 §: Tehtävästä luopuminen

Kantelijan mukaan asianajaja oli keskustellut kantelijan kanssa toimeksiannon vastaanottamisesta, mutta kieltäytynyt lopulta ottamasta tehtävää hoitaakseen. Kantelijan mukaan asianajaja oli jo ennalta kieltäytynyt esittämästä tulevassa oikeudenkäynnissä asiakirjaa, jonka kantelija katsoi tarpeelliseksi asian hoitamiseksi. Asianajajan mukaan hän oli kieltäytynyt vastaanottamasta toimeksiannosta sillä perusteella, että kantelija oli vaatinut vetoamista sellaiseen asiakirjaan, johon vetoaminen asianajajan näkemyksen mukaan saattoi olla tapaohjeissa kiellettyyn vastapuolen tekemään sovintotarjoukseen vetoamista. Kantelija ei ollut halunnut jättää asiaa asianajajan hoidettavaksi, ellei tämä vetoaisi ko. asiakirjaan. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli keskustellut kantelijan kanssa puhelimitse alustavasti toimeksiannon vastaanottamisesta ja pyytänyt käräjäoikeudesta lisäaikaa kirjallisen lausuman antamiselle. Tämä lisäajan pyytäminen osoitti, että kantelijan ja asianajajan välille oli syntynyt toimeksiantosuhte. Puhelinkeskustelun jälkeen asianajajan ja kantelijan välisessä neuvottelussa oli käyty asiaa läpi sen selvittämiseksi, oliko asian hoitamiseksi estettä. Tässä yhteydessä asianajaja oli saanut haltuunsa juttuun liittyviä asiakirjoja ja mm. vastapuolen sopimukseksi

otsikoiman tarjouksen. Kantelija itse ei pitänyt asiakirjaa sovintotarjouksena, vaan uhkavaatimukseksi. Valvontalautakunta katsoi, että kun kantelija oli edellyttänyt toimimista tavalla, jonka asianajaja oli tulkinnut hyvän asianajajatavan vastaiseksi, oli hänellä oikeus luopua toimeksiannosta. Ei seuraamusta.

TO 16 §: Tehtävästä luopuminen

Kantelija oli antanut asianajajalle pahoinpitely-asiaa koskevan toimeksiannon. Asianajajan mukaan hän ei ollut ottanut toimeksiantoa hoidettavakseen, vaan oli vain antanut kantelijalle neuvoja miten toimia asiassa. Kantelija moitti asianajajaa siitä, ettei tämä ollut saapunut käräjäoikeuden istuntoon avustamaan kantelijaa, vaikka oli puhelimesta luvannut hoitaa asian. Asianajaja oli ilmoittanut kantelijalle istuntopäivänä tekstiviestillä, että hän oli lähettänyt kantelijalle käräjäoikeuteen haastemiehelle telefaksilla ohjeet, kun ka kantelijan tuli menetellä käräjäoikeuden istunnossa. Valvontalautakunta katsoi, että kantelijan ja asianajajan välille oli syntynyt toimeksiantosuhte tai että kantelijalla oli ainakin ollut perusteltu syy olettaa, että asianajaja oli ottanut toimeksiannon vastaan. Asianajajalla ei ollut perusteltua syytä luopua toimeksiannosta, minkä vuoksi hän oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti jättäessään saapumatta käräjäoikeuden istuntoon. Huomautus.

TO 32 §: Asiakirjojen palauttaminen

Kantelija oli moittinut asianajajaa mm. siitä, ettei asianajaja ollut toimittanut kantelijan jutun asiakirjoja toimeksiannon jälkeen asian hoitamista jatkaneelle asiamiehelle. Asianajajan päämiehen uusi asiamies oli saksalainen asianajaja. Asianajaja oli toisessa yhteydessä lähettänyt Saksaan asiakirjoja seurauksin, että lähetys ei jostain syystä ollut mennyt perille vaan oli palautunut takaisin Suomeen. Koska nyt kysymyksessä olevassa asiassa asiakirjoja oli paljon, oli asianajaja lähettänyt aineiston päämiehelleen, joka kuitenkin oli kieltäytynyt vastaanottamasta lähetystä. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja ei ollut menettänyt hyvän asianajajatavan vastaisesti palauttaessaan asiakirjat suoraan kantelijalle. Päämiehen uuden asianajajan toimisto sijaitti ulkomailla ja asiakirjojen toimittaminen ulkomaille oli ollut epävarmaa. Ei seuraamusta.

2.8.4 Ns. internet-testamentti

TO 1 § 1, 5 § ja 22 §:

Lojaalisuusvelvollisuus. Mainonta ja ilmoittelu. Huolellisuusvelvollisuus.

Valvontalautakunta käsitteli kahta valvonta-asiaa, joissa molemmissa oli kysymys internetin kautta tapahtuvasta asianajopalveluiden hankkimisesta. Asianajotoimiston kotisivuilla oli mahdollista tilata internetin välityksellä mm. testamentti ja avioehtosopimus. Asianajaja katsoi menetelleensä hyvän asianajajatavan mukaisesti hyödyntäessään nykYTEKNOLOGIAA toimeksiantojen hoitamisessa. Toimeksiannot hoidettiin huolellisesti ja tilaajien antamat tiedot tarkistettiin. Asiakkailta saatu palaute oli ollut erittäin positiivista. Asiakkaan lähetettyä verkkolomakkeella pyydetty tiedot, ne tarkistettiin toimistossa, tilattu asiakirja laadittiin ja lähetettiin asiakkaan ilmoittamaan osoitteeseen. Lähetyksessä oli lähetekirje, jossa kerrottiin kyseisen asiakirjan merkityksestä, todistelusta sekä tarvittavista toimenpiteistä, jotta asiakirja olisi oikeudellisesti pätevä. Internetpalvelu oli käytettävissä vain silloin, kun käyttäjällä oli tarve saada asiakirja, joka oli tyyteltävissä lomakkeella mainitulla tavalla. Mutkikkaampia asiakirjoja ei internetpalvelun kautta laadittu. Valmiita asiakirjamalleja ja tarkistusmenetelmiä käyttämällä vältettiin kirjoitusvirheitä ja parannettiin asiakirjojen laatua. Asiakirjojen tulostamisen jälkeen niiden sisältö tarkistettiin ja varmistettiin, että sisältö vastasi asiakkaan tilausta. Jos asiakkaan lähettämien tietojen perusteella oli syytä epäillä väärinkäsitystä, otettiin tilaajaan puhelimitse tai sähköpostitse yhteyttä ja asia tarkistettiin. Asiakkaan tehtäväksi jäi asiakirjojen allekirjoittaminen lähetekirjeessä annettujen ohjeiden mukaan ja esim. avioehtosopimuksen rekisteröiminen. Näitä vaiheita asianajaja ei pystynyt valvomaan, kuten ei pystyisi siinäkään tilanteessa, että asiakas hakisi itse hänen toimistoltaan valmiiksi laaditut asiakirjat. Asiakirjojen laadintapalvelu verkon välityksellä sisälsi maksuttoman puhelinpalvelun, josta oli ilmoitettu sekä verkkosivuilla että asiakkaalle lähetettävässä saatekirjeessä.

Valvontalautakunta totesi, että sekä testamentin että avioehtosopimuksen tekeminen olivat yksityisen henkilön kohdalla oikeudelliselta merkitykseltään erittäin tärkeitä. Niillä saattoi olla huomattavia oikeudellisia seuraamuksia ja testamenttiin

liittyi usein myös huomattavia verotuksellisia kysymyksiä. Asianajajan kotisivuilla oikeudellisia käsitteitä ei määritelty lainkaan eikä esim. keskinäisen omistus- tai hallintaoikeustestamentin osalta esittelytekstissä ollut mainintaa mahdollisista toissijaisista testamentin saajista tai omistus-oikeustestamentin merkityksestä lapsettoman avioparin sukuhaarojen välillä. Luettelossa oli sellaisia oikeudellisia käsitteitä, joiden käyttämisen oikeudellisia seuraamuksia ei voitu maallikon olettaa ymmärtävän ilman, että testamentintekijän tai avioehtosopimuksen tilaajalle selvitetään käsitteiden oikeudellinen merkitys. Molemmat asiakirjat olivat tarkkoihin määrämuotoihin sidottuja oikeudellisia asiakirjoja, joiden pätevyys riippui mm. siitä, että ne oli todistettu oikein. Asianajajalta vaadittava toimeksiantojen huolellinen ja täsmällinen hoitaminen edellytti myös, että asianajaja ennen tällaisen asiakirjan laatimista selvitti asiakkaalleen eri oikeudellisten käsitteiden merkityksen ja sen, millaiseen oikeudelliseen seuraamukseen niiden käyttäminen johtaa. Avioehtosopimuksen laatiminen edellytti laatijalta tutustumista avio- tai kihlaparin varallisuusoloihin niin, että laatija voi asianomaisille selittää, millaiseen lopputulokseen mahdollisesti toimitettava ositus/omaisuuden erottelu johtaisi. Vain näin asianajaja voi varmistua siitä, että avioehto toteuttaa sen oikeudellisen lopputuloksen, jota sillä tavoitellaan. Asianajajan ilmoituksen mukaan asiakkaaseen otettiin tarvittaessa puhelimitse yhteyttä ja varmistettiin asiakkaan asiakirjalla tavoittelema lopputulos. Asianajajan lähettämässä saatekirjeessä oli kerrottu asiakirjan merkityksestä, todistelusta sekä niistä tarvittavista toimenpiteistä, joita vaadittiin, jotta asiakirja olisi oikeudellisesti pätevä. Valvontalautakunnan käsityksen mukaan yhteydenotto asiakkaaseen tapahtui vasta silloin, jos oli jotain syytä epäillä väärinkäsitystä. Asianajajan tarkastustoimet olivat hyvin teknisluonteisia (esim. henkilötunnusten paikkansapitävyys) eikä niillä voitu varmistautua siitä, oliko asiakas ymmärtänyt oikeudellisen asiakirjan merkityksen ja vaikutuksen. Asiakirjojen oikeudellisen sisällön laadun ja asiakkaan tahdon varmistukseen ei internetin välityksellä asiakirjoja toimitettaessa ollut riittävästi kiinnitetty huomiota. Yhteydenotto asiakkaan tahdon varmistamiseksi näytti olevan ennemminkin poikkeus kuin pääsääntö. Sinänsä palvelujen tarjoaminen internetin kautta oli nykypäivää eikä

uuden teknologian suomia mahdollisuuksia ollut syytä kieltää. Asianajajan mainitsevat edut (edullisuus ja nopeus) olivat tavoiteltavia asioita myös päämiehen kannalta. Valvontalautakunta katsoi kuitenkin, että testamentti ja avioehtosopimukset olivat asiakirjoina oikeudellisesti niin merkityksellisiä, että asianajajan tuli hyvän asianajajatavan mukaisesti aktiivisesti valvoa päämiehensä oikeutta ja etua ja pyrkiä huolellisesti varmistautumaan päämiehen todellisesta tahdosta. Päämiehen edun valvonta edellytti myös sellaista keskustelua tämän kanssa, että asianajaja voi varmistautua paitsi asiakkaan todellisen oikeudellisen avun tarpeesta, myös tämän kyvystä tehdä ja ymmärtää tällaisia oikeustoimia ja niiden merkitystä ja vaikutuksia. Yleensä tämän arvioinnin tekeminen edellyttää tapaamista tai ainakin puhelimesta käytyä keskustelua asiakkaan kanssa. Asianajaja voi tällöin aina tarkentavin kysymyksin varmistautua, paitsi asiakkaan todellisesta tarkoituksesta, myös tämän ymmärryksestä oikeustoimen suhteen. Sinänsä avioehtosopimuksen tai testamentin markkinointi internetin kautta ei ollut kiellettyä. Valvontalautakunta katsoi kuitenkin, että oikeudellisesti tärkeiden asiakirjojen laatimispalvelujen tarjoaminen rastittamalla eri vaihtoehtoja suppeahkosta tilauslomakkeesta, ei toteutanut huolellisuusvelvollisuuden asettamia vaatimuksia eikä ollut tiedotuksena sisällön ja muodon puolesta moitteetonta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan menettely oli ollut hyvän asianajajatavan vastaista. Huomautus.

Asianajaja valitti asiassa hovioikeuteen, joka katsoi, että asianajaja oli valituksessaan hovioikeuteen selvittänyt toimineensa siten, että oli internetpalvelunsa kautta saamansa tilauksen jälkeen varmistanut päämiehensä tahdon ottamalla tähän yhteyttä puhelimitse ja keskustelemalla tilatun asiakirjan sisällöstä ja merkityksestä siinä laajuudessa kuin se on ollut tarpeen. Asianajajan selvityksen mukaan niissä selvissä tapauksissa, joissa päämies oli internet-tilauksen yhteydessä esim. ilmoittanut haluavansa avio-oikeuden täysin poisulkevan avioehtosopimuksen, hän ei ollut ottanut henkilökohtaista yhteyttä päämieheen. Hovioikeus katsoi, että valvontalautakunnan näkemyksen mukaisesti asianajajan ei voitu katsoa toimineen siten, että yhteydenotto asiakkaaseen olisi ennemminkin poikkeus kuin pääsääntö. Koska asianajaja oli ilmoituksensa mukaisesti ollut pää-

sääntöisesti yhteydessä asiakkaaseensa selvittäen tälle tilatun asiakirjan sisältöä ja merkitystä, asiassa ei voitu lautakunnan päätöksen mukaisesti katsoa asianajajan toimineen pääsääntöisesti siten, että laadintapalveluiden yhteydessä asiakirjojen oikeudellisen sisällön ja asiakkaan tahdon varmistukseen ei ollut kiinnitetty riittävästi huomiota. Hovioikeus katsoi, kuten Asianajajaliiton hallitus, että asianajajan oman näkemyksen mukaan selvissäkin tapauksissa, kuten täysin poissulkevan avio-ehdotuspuheen kyseessä ollessa, henkilökohtainen yhteydenotto asiakkaaseen tulee aina tehdä esim. puhelimitse, jotta voidaan varmistua asiakkaan ymmärtäneen oikeudellisesti merkityksellisen sopimuksen oikeusvaikutukset. Asianajajan tuli valvontalautakunnan päätöksen mukaisesti toimeksiannon saatuaan olla vähintään puhelimitse yhteydessä asiakkaaseensa myös selvittääkseen asiakkaan kyvyn tehdä ja ymmärtää esimerkiksi täysin poissulkevaa avioehtosopimusta koskeva oikeustoimi ja sen merkitys. Koska asianajaja ei ole ollut kaikissa tapauksissa henkilökohtaisesti yhteydessä asiakkaaseensa, ei asianajaja ollut näissä tapauksissa toiminut hyvän asianajajataivan mukaisesti.

Koska hovioikeus katsoi, että asianajaja pääsääntöisesti oli ollut yhteydessä asiakkaaseen asiakirjan merkityksen ja tarkoituksen selvittämistarkoituksessa, ei asiassa voitu valvontalautakunnan katsomalla katsoa, että kommunikointi asianajajan ja hänen päämiehensä välillä olisi tapahtunut pääsääntöisesti yksisuuntaisesti siten, että päämies rastiitti asiakirjojen tilauspalveluvaihtoehtoja internetissä suppeahkosta tilauslomakkeesta. Hovioikeus katsoi, että internetin kautta tehty asiakirjatilauksien tilanteessa, jossa asianajaja oli ollut tilauksen jälkeen pääsääntöisesti yhteydessä asiakkaaseensa, ei rikkonut asianajajalle asetettua huolellisuusvelvollisuutta. Koska asianajaja ei ollut kuitenkaan ollut kaikissa tapauksissa henkilökohtaisessa yhteydessä asiakkaaseensa, ei asianajajan menettelyn voitu katsoa olleen kaikilta osin tiedotuksen sisällön ja muodon puolesta moitteetonta. Tässä arvioinnissa ei ollut merkitystä sillä, että asiassa ei ollut esitetty yhtään asianajajan internet-tilauspalveluun liittyntä konkreettista tilannetta, jossa asiakas olisi tullut esim. tiedotuksi asiakirjan sisällöstä puutteellisesti.

Edellä esitetyin täsmennyksin hovioikeus katsoi asianajajan menetelleen vastoin hyvää asian-

ajajatapaa koskevia ohjeita. Vaikka asianajajan menettely ei ollut valvontalautakunnan katsomassa laajuudessa moitteenaista, hovioikeus katsoi, että aihetta lievän seuraamuksena pidettävän huomautuksen poistamiseen ei ollut eikä valvontalautakunnan ratkaisun lopputulosta muutettu.

2.8.5 Muita ratkaisuja

TO 3 § 2. Liiton säännöt 36 § 1-kohta. Vastuuvakuutusohje 1 ja 3 §: Vastuuvakuutuksen laiminlyönti. Diariokirja.

Toimistossa suoritettussa tarkastuksessa oli havaittu, ettei asianajajalla ollut toimistossaan asianmukaista diariokirjaa toimeksiannoista eikä hänen vastuuvakuutuksensa ollut täyttänyt vastuuvakuutukselle vahvistettuja vähimmäisehtoja vakuutusmäärän osalta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli laiminlyönyt vastuuvakuutusvelvollisuutensa pitämällä voimassa varallisuusvahingon osalta määrältään liian alhaista vakuutusta sekä laiminlyönyt pitää asianmukaista diariokirjaa toimeksiannoista. Varoitus.

Velvollisuus noudattaa palkkiosuosituksia

Kantelija moitti asianajajaa mm. siitä, ettei tämä ollut noudattanut Asianajajaliiton palkkioritaasian suositusta. Asianajaja ilmoitti, ettei missään ollut ilmoittanut tulevansa noudattamaan palkkiosuosituksia, vaan oli liittoon nimenomaisesti ilmoittanut, ettei tulisi sitä noudattamaan. Valvontalautakunta katsoi, että palkkiosuosituksen noudattamatta jättämistä ei ole katsottu hyvän asianajajataivan vastaiseksi menettelyksi, koska asiassa annettava ratkaisu oli suositus, ei asianosaisia velvoittava tai oikeusvaikutuksia luova ratkaisu. Ei seuraamusta.

TO 3 § 4 ja 19 §: Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Asianajaja oli toimistolla kantelijan kanssa pidetyn palaverin aikana hoitanut muita asioita ja puhunut toisen asiakkaansa kanssa pitkään puhelimesta. Kantelija oli ollut samassa huoneessa ja oli puhelun aikana saanut selville sekä soittajan, että tämän vastapuolen henkilöllisyyden, sekä sen, mistä heidän asiassaan oli ollut kyse. Asianajajan mukaan hän oli puhelinkeskustelun alkaessa ilmoittanut soittajalle, että hänellä oli tapaaminen kesken. Tästä huolimatta soittaja oli halunnut

jonkin aikaa keskustella asiastaan, kunnes asianajaja oli lopettanut puhelun. Asianajaja epäili, että kantelija oli saanut soittajan henkilöllisyyden selville pöydällään olleesta asiakirjakansiosista. Puhelun aikana asianajaja ei paljastanut mitään päämiehensä asioita tai muitakaan salassa pidettäviä tietoja. Puhelimesta ollut päämies oli myös antanut asiassa lausunnon, jonka mukaan hän ei katsonut kyseisen puhelinkeskustelun aikana rikotun asianajajan vaitiovelvollisuutta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan menettely, jossa hänen toisen päämiehensä henkilöllisyys, vastapuoli ja asian laatu olivat tulleet toisen päämiehen tietoon, oli hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden vastaista. Näin toimiessaan asianajaja oli toiminut vastoin asianajosalaisuuden periaatetta ja sitä koskevia säännöksiä, jotka olivat keskeinen osa asianajotoiminnan toimintaedellytyksiä. Varoitus.

Velvollisuus alistua sovitteluun

Kantelija oli toimittanut käräjäoikeuteen hakemuksen, jossa hän pyysi sovittelun aloittamista kantelijan ja asianajajan välisessä palkkioriidassa. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli kieltäytynyt kantelijan pyytämästä sovittelusta perustelematta kieltäytymistään. Valvontalautakunta toteasi, että riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain mukaan sovittelun aloittaminen edellytti kaikkien osapuolten suostumista. Laki ei edellyttänyt sitä, että sovittelusta kieltäytyvän oli perusteltava kieltäytymisensä syy. Valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja olisi menetellyt moitittavasti kieltäytyessään sovittelusta ja olemalla perustelematta kieltäytymistään. Ei seuraamusta.

3

Tilastotietoja asianajajien valvonnasta vuonna 2007

3.1 Hallituksen yleisvalvonta

Hallituksen yleisvalvonta ja jäsenkelpoisuutta koskeva valvonta

Hallitus saattoi yleisvalvonta-oikeutensa perusteella vuonna 2007 vireille 25 valvonta-asiaa. Vuonna 2007 ratkaistuista hallituksen vireille saattamista valvonta-asioista 25 johti kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen. Ratkaistuista asioista 11 koski joko asiakasvaradiariointiin tai -tileihin liittyviä puutteellisuksia tai riittämätöntä vastuuvakuutusta. Nämä seikat olivat tulleet esille toimistoihin tehdyissä tarkastuksissa. Aikaisempina vuosina hallituksen vireille saattamat asiat olivat suurimmalta osaltaan ns. ylilaskutusasioita, joita tänä vuonna ratkaistuissa oli vain neljä.

Vuoden 2007 päättyessä hallituksen käsiteltävänä oli yksi velkaantumisasia. Hallitus päätti, että seuraava velkaantumisselvitys tehdään, kun jäsenrekisterissä oleva asianajajan kotipaikkaa koskeva tieto saadaan ajan tasalle.

3.2 Ratkaistut valvonta-asiat

Valvontalautakunta ratkaisi vuonna 2007 yhteensä 502 (vuonna 2006: 436) valvonta- ja palkkioriiita-asiaa, joista 68 jätettiin tutkimatta tai niiden käsittely lopetettiin. Aineellisesti ratkaistuista 434 asiasta 346 oli valvonta-asioita ja 88 palkkioriiita-asioita. Asianajajia oli kertomusvuoden lopulla 1810 ja kaikki ratkaistut 434 asiaa muodostivat siten 23 % koko asianajajakunnasta. Vastaava suhdeluku oli 22 % vuonna 2006.

Kaikki valvontalautakunnan jaostot kokoon tuivat kertomusvuonna kuusi kertaa. Täysistunnon kokouksia järjestettiin neljä (yksi ylimääräinen täysistunto järjestettiin valvontalautakunnan koulutuspäivän yhteydessä). Aineellisesti ratkaistuista valvonta-asioista 15 (4 %) käsiteltiin täysistunnossa. Jaostojen kokouksissa ratkaistiin aineellisesti keskimäärin 24 asiaa/kokous.

Ratkaistut valvonta-asiat vireilletulotaparyhmittäin

Aineellisesti ratkaistuista 346 valvonta-asiasta tuli vireille:

- Oman päämiehen kantelusta 130 (37 %)
- Vastapuolen tai tämän avustajan kantelusta 76 (22%)
- Koski pesänselvittäjää ja -jakajaa tms. 85 (24 %)
- Liiton aloitteesta 25 (7 %)
- Oikeuskanslerin ilmoituksesta 3 (1 %)
- Toisen asianajajan tai viranomaisen kantelusta 2 (1 %)
- Muun tahon kantelusta 28 (8%)

Seuraamukset

Aineellisesti ratkaistuista 346 valvonta-asiasta valtaosa eli 230 kantelua (66 %) ei johtanut kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen. Mielenkiintoista on, että edellisenä vuonna vastaava prosenttiluku oli 72 %. Valvonta-asioissa 34 % eli siis kolmanneksessa tapauksista määrättiin seuraamus. Aikaisemmin joka neljäs kantelu johti kurinpidolliseen seuraamukseen, mutta viime vuonna siis joka kolmannes.

Huomautus määrättiin kurinpidolliseksi seuraamukseksi 78 (2006: 59) tapauksessa (66 %) ja

varoitusta 39 (2006: 27) tapauksessa (33 %). Valvontalautakunnan täysistunto määräsi yhdessä (1) tapauksessa seuraamusmaksun ja erotti yhden (1) asianajajan.

Seuraamusten jakaantuminen valvonta-asioiden vireilletulotavan perusteella

- Asianajajan oman päämiehen tekemistä kanteluista seuraamus määrättiin 41 tapauksessa (31 %)
- Vastapuolen tai tämän avustajan kanteluista 15 tapauksessa (19 %)
- Pesänselvittäjää ja -jakajaa tai muuta määräyksenvaraisen tehtävän hoitamista koskeneista kanteluista 25 tapauksessa (29 %)
- Liiton aloitteesta vireille tulleissa valvonta-asioissa 25 tapauksessa (100 %)
- Oikeuskanslerin ilmoituksesta vireille tulleissa asioissa 3 tapauksessa (100 %)
- Toisen asianajajan tai viranomaisen kantelusta vireille tulleissa valvonta-asioissa seuraamus määrättiin 1 tapauksessa (50 %)
- Muun tahon kantelusta vireille tulleissa asioissa 8 tapauksessa (28 %)

Asianajotoimistojen tarkastukset, suulliset käsittelyt valvonta-asioissa ja äänestykset

Vuonna 2007 suoritettiin kaksi hallituksen määräämää tarkastusta.

Valvontalautakunta järjesti vuoden 2007 aikana ratkaistujen valvonta-asioiden käsittelyn yhteydessä kolme (3) suullista käsittelyä, jotka järjestettiin täysistunnossa ratkaistuissa asioissa. Palkkioriiita-asioiden käsittelyn yhteydessä ei järjestetty suullisia käsittelytilaisuuksia. Hallitus ei järjestänyt suullisia käsittelyitä.

Valvontalautakunnan täysistunto äänesti yhdessä (1) ratkaisemista asioistaan. Jaostojen päätökset tehtiin yksimielisesti yhtä 2. jaoston ratkaisua lukuunottamatta.

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2007 viisi (5) kuukautta 22 päivää.

Muutoksenhaku valvonta-asioissa

Vuonna 2007 annetuista valvontalautakunnan ratkaisuksista haettiin muutosta 16 tapauksessa.

Muutosta haettiin valvontalautakunnan määräämiin huomautuksiin (9) ja varoituksiin (7).

Helsingin hovioikeuden ratkaisemat valitukset

Hovioikeus on kertomusvuonna ratkaissut yhteensä yksitoista (11) asianajajan valitusta, jotka koskivat heille määrättyä huomautusta tai varoitusta. Hovioikeus pysytti valvontalautakunnan asianajajalle määräämän seuraamukset. Yhdessä tapauksessa hovioikeuden ratkaisu ei ollut yksimielinen.

Ratkaisemattomat valitukset

Helsingin hovioikeudessa oli kertomusvuoden päättyessä vireillä yksitoista (11) asianajajan valitusta, jotka koskivat valvontalautakunnan heille määräämää varoitusta tai huomautusta.

Kaikissa asioissa valittajana oli asianajaja. Oikeuskansleri ei ole valittanut kertaakaan valvontalautakunnan päätöksistä.

3.3 Ratkaistut palkkioriiita-asiat

Valvontalautakunta ratkaisi aineellisesti 2007 yhteensä 88 (2006: 59) palkkioriiita-asiaa, joista 27 (2006: 17) (30 %) annettiin suositus palkkion alentamisesta. Palkkioriiita-asioista 61:ssä (70 %) ei annettu suositusta.

Palkkioriiidoista 58:ssa (66 %) hakijana oli asianajajan päämies. Päämiesten hakemuksista 16 kappalessa annettiin suositus ja 42 palkkioriidassa ei annettu suositusta palkkion alentamiseksi.

Hakemuksista 30 (34 %) koski pesänselvittäjän ja -jakajan tms. laskutusta. Näissä asioissa annettiin 11 suositusta ja 19 hakemuksista ei johtanut suosituksen antamiseen.

3.4 Vireille tulleet asiat

Kertomusvuonna vireille tuli yhteensä 455 (vuonna 2006: 541) asiaa, joista 359 (2006: 444) oli valvonta-asioita ja 96 (2006: 97) palkkioriiita-asioita. Uusien palkkioriiita-asioiden osuus kaikista vireille tulleista asioista oli vuonna 2007 21 %, kun se vuonna 2006 oli noin 18 %. Palkkioriiita-

asioiden määrä on siis kahden viime vuoden perusteella kasvussa. Nykyään joka viides asia on palkkioriiita-asia.

Vuoden 2007 päättyessä asianajajia oli 1810, joten uusien asioiden määrä oli 25 % asianajajakunnasta. Vastaava suhdeluku oli vuonna 2006 30 %.

– Minna Melender

Vuosi	Aktien lukumäärä	Asianajajia	%
1990	164	966	17
1991	184	1.024	18
1992	243	1.069	23
1993	217	1.148	19
1994	225	1.200	19
1995	282	1.262	22,5
1996	235	1.334	18
1997	224	1.368	16
1998	246	1.428	17
1999	263	1.499	18
2000	292	1.539	19
2001	278	1.555	18
2002	349	1.600	22
2003	365	1.661	22
2004	390	1.735	22
2005	384	1.763	22
2006	541	1.777	30
2007	455	1.810	25

4

Liiton toimisto

Valvonta-asioita valmistelivat liiton toimistossa Gunilla Nyström (vas.), Päivikki Hartikainen, Minna Melender ja Elina Rimppi. Minna Melender toimi valvonnasta vastaavana lakimiehenä ja täysistunnon sihteerinä.

Valvontalautakunnan jaostojen sihteerit

Minna Melender
Täysistunto

Gunilla Nyström
1. jaosto

Päivikki Hartikainen
2. jaosto

Elina Rimppi
3. jaosto

Suomen Asianajajaliitto

Simonkatu 12 B 20
00100 Helsinki
puh. 09-6866 120 (vaihte)
faksi 09-6866 1299
sähköposti: etunimi.sukunimi@asianajajaliitto.fi

5

Sammanfattning

Styrelsen för Finlands Advokatförbund skall enligt 6 § lagen om advokater se till att advokaterna vid uppträdandet inför domstolarna eller övriga myndigheter samt även i övrig verksamhet uppfyller sina förpliktelser. Det grundläggande stadgandet om en advokats förpliktelser lyder: "Advokat skall redbart och samvetsgrant utföra honom anförtrodda uppdrag samt i all sin verksamhet iakttaga god advokatsed" (5 § 1 mom).

När ändringen av lagen om advokater trädde i kraft den 1.11.2004 grundades en särskild tillsynsnämnd för att handlägga och avgöra tillsynsärenden (7 c § 1 mom.). Tillsynsnämnden handlägger också arvodestvister och ger rekommendationer om advokatarvodenas skälighet. Vid bedömningen av de krav som god advokatsed i enskilda fall ställer på advokaten tillämpar tillsynsnämnden de vägledande reglerna om god advokatsed som godkänts vid förbundsmötet år 1972.

Tillsynsnämndens sammansättning

Tillsynsnämnden består av en ordförande och åtta andra medlemmar samt en personlig suppleant för var och en av de sistnämnda. Ordföranden samt fem av de övriga medlemmarna och deras suppleanter skall vara advokater. Tre av medlemmarna och deras suppleanter skall vara personer som inte hör till advokatkåren men som har avlagt juris kandidatexamen och är förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller med utbildning och forskning i juridik vid universitet. Tillsynsnämnden kan vara uppdelad i tre sektioner. Tillsynsnämnden bestämmer sektionernas sammansättning så att det i varje sektion ingår två advokater och därtill en person, som inte hör till advokatkåren.

Anhängiggörande av ett ärende

Ett tillsynsärende blir anhängigt när advokatföreningens byrå mottar ett skriftligt klagomål gällande en advokat, en anmälan från justitiekanslern eller en anmälan som en domstol har gjort i stöd av 15 kap. 10 a § i rättegångsbalken. Ett ärende blir också anhängigt när advokatföreningens styrelse har beslutat att överföra ett ärende som har kommit till dess kännedom för behandling i tillsynsnämnden.

Behandling av tillsynsärenden

För styrelsens och tillsynsnämndens övervakning är advokaten skyldig att öppet och sanningsenligt lämna de uppgifter som styrelsen behöver.

Tillsynsärenden behandlas i tillsynsnämndens sektioner eller i plenum. I plenum behandlas de ärenden som av tillsynsnämndens ordförandes bestämmelse skall behandlas där eller som sektionerna har överfört till plenum. Ärenden som gäller uteslutning ur advokatföreningen eller påförande av en påföljdsavgift avgörs alltid i plenum.

Tillsynsärenden behandlas i ett skriftligt förfarande. Beslut om att en advokat utesluts ur advokatföreningen eller åläggs att betala påföljdsavgift kan dock fattas endast om muntlig förhandling har ordnats i ärendet. Tillsynsnämnden eller en sektion kan ordna muntlig förhandling också i andra fall. Advokaten och klaganden skall kallas till den muntliga förhandlingen.

Advokaten skall ges tillfälle att bli hörd innan ett ärende avgörs. Advokaten skall öppet och sanningsenligt lämna de upplysningar och utredningar som har begärts. Klaganden skall beredas tillfälle att yttra sig med anledning av advokatens bemötande. Nämnden och sektionerna skall även

i övrigt se till att saken blir i tillräcklig mån utredd.

För fullföljandet av den i 6 § 1 mom. lagen om advokater stadgade tillsynen av advokatkåren kan styrelsen eller tillsynsnämnden kan finna det nödvändigt, att en inspektion förrättas på advokatens byrå.

Enligt 7a § 3 mom. lagen om advokater handlar tillsynsnämndens medlemmar under domarsvar när de avgör tillsynsärenden. En styrelsemedlem eller den person som förrättat en inspektion får inte heller, enligt 6 § 1 mom. lagen om advokater, obehörigen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med tillsynen.

Disciplinära påföljder

I 7 § lagen om advokater ingår stadganden om disciplinära påföljder som kan åläggas en advokat. Dessa påföljder är anmärkning, varning, påföljdsavgift och uteslutning ur advokatförbundet.

Fastän ärendet inte skulle ge anledning till en egentlig disciplinär åtgärd, kan i avgörandet fästas advokatens uppmärksamhet vid det korrekta förfarande med tanke på framtiden. Också på detta sätt kan förbundets styrelse och tillsynsnämnden styra advokaterna att följa god advokatsed.

Förfarandets offentlighet

Avgörandet i ett tillsynsärende och i en arvodestvist skall ges i form av en särskild handling. I handlingen skall anges mm. ärendeslaget och dagen för avgörandet, parternas och klagandens namn, de yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken, motiveringen till avgörandet, de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar om god advokatsed som har tillämpats i saken och avgörandets slutresultat.

I den offentliga dagbok som advokatföreningen skall föra över tillsynsärenden och arvodes-

tvister skall antecknas uppgifter om klaganden eller sökanden, advokaten och vid behov advokatbolaget, ärendeslaget, dagen för avgörandet och slutresultatet. Av dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är.

Sökande av ändring i tillsynsnämndens avgörande

Enligt 10 § 2 mom. lagen om advokater har även justitiekanslern rätt att besvära sig över alla beslut som givits i tillsynsärenden. Däremot har annan myndighet eller klaganden inte rätt att söka ändring i beslut som givits i ett tillsynsärende. Advokaten kan enligt 10 § 1 mom. lagen om advokater anföra besvär hos Helsingfors hovrätt över de beslut, i vilka han har ålagts en disciplinär påföljd.

I tillsynsförfarandet kan tvistefrågor mellan advokaten och hans huvudman eller yrkanden som gäller privaträttsliga eller materiella frågor inte behandlas, ej heller t.ex. skadeståndskrav. Tvist om arvode bör huvudmannen anhängiggöra hos allmän domstol.

Statistiska uppgifter

Under berättelseåret sammanträdde alla sektionerna sex gånger. Plenum sammanträdde fyra gånger. Antalet i sak slutligt avgjorda ärenden var 502.

Av ärendena var största delen, ca 66 procent, sådana som inte föranledde några åtgärder. I återstoden av ärendena föranledde klagomålen en disciplinär påföljd, av vilka 66 procent var anmärkningar och 33 procent varningar. Under berättelseåret beslöts en uteslutning och en påföljdsavgift.

Tiden för handläggningen av ett disciplinär ärende var i medeltal fem månader 22 dagar.

Justitiekanslern tillställdes i enlighet med 50 § i Advokatförbundets stadgar ett exemplar av samtliga beslut som fattats i tillsynsärenden och i arvodestvister.

Suomen Asianajajaliitto
Simonkatu 12 B 20
00100 HELSINKI
Puh. (09) 6866 120
www.asianajajaliitto.fi

Finlands Advokatförbund
Simonsgatan 12 B 20
00100 HELSINGFORS
Tel. (09) 6866 120